

Eindrapport van de visitatiecommissies Film & Televisie en Museologie

Interne en externe communicatie HBO-raad, Den Haag, december 2002

Sectorale kwaliteitszorg hbo
Eindrapport van de visitatiecommissies
Film & Televisie en Museologie

Productie

HBO-raad
Interne en externe communicatie
Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
Telefoon 070 - 312 21 21
Telefax 070 - 312 21 00

Prijs: € 10,00

Vormgeving

Cover: Soap ateliers, Rotterdam
Binnenwerk: Elan creatieFacilitair, Delft

Digitaal printwerk

Lifoka kopie en print bv, Den Haag

december 2002 © HBO-raad

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	5
2. Inleiding	7
3. Specifiek deel Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten: opleiding Film & Televisie	9
4. Specifiek deel Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten: opleiding Museologie	37
Bijlagen:	
Bijlage 1. Taakstelling van de visitatiecommissie	64
Bijlage 2. Samenstelling van de visitatiecommissie	67
Bijlage 3. Beoordelingskader	68
Bijlage 4. Bezoekprogramma Film & Televisie	84
Bijlage 5. Bezoekprogramma Museologie	85
Bijlage 6. Lijst van te bestuderen materiaal	86

1. Voorwoord

De visitatiecommissies voor de opleidingen Museologie en Film & Televisie hebben hun werk met bijzonder veel plezier gedaan. Onze bezoeken aan de opleidingen hebben wij als leerzaam en inspirerend ervaren. Beide opleidingen hebben hun uiterste best gedaan om ons tijdens de bezoeken zo veel mogelijk ter wille te zijn. Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

De commissies hebben bij de beoordeling van de opleidingen gebruik gemaakt van een beoordelingskader bestaande uit 24 evaluatievragen, die ieder weer waren onderverdeeld in circa 10 ijkpunten. Met andere woorden: zo'n 240 maatstaven die langs de opleidingen gelegd moesten worden.

Daarnaast hebben beide commissies een grote hoeveelheid aan documenten onder ogen gehad. Naast de zelfevaluatierapporten, hebben wij onder andere onderwijsprogramma's, beleidsstukken, personeelsplannen, studiegidsen, studiemateriaal, scripties en stageverslagen bestudeerd. In de zeer prettig verlopen gesprekken met de verschillende vertegenwoordigers uit de academies zowel als uit het werkveld hebben wij veel aanvullende informatie verkregen. Met plezier en bewondering hebben wij een aantal door studenten van de Nederlandse Film en Televisie Academie (NFTA) gemaakte films gezien. Op de Reinwardt Academie hebben wij met belangstelling kennis genomen van een aantal door studenten gemaakte tentoonstellingsontwerpen.

Visiteren komt neer op het doorlichten van de onderwijsorganisatie en heeft zowel een verantwoordingsfunctie als een verbeterfunctie. De kwaliteit van de onderwijsorganisatie is voor een belangrijk deel bepalend voor de mate waarin die organisatie sturing kan geven aan het onderwijsproces en de richting waarin zich dat zou moeten bewegen met het oog op ontwikkelingen in de maatschappij. Wij hebben mogen vaststellen dat beide opleidingen, maar met name de NFTA, reeds een verbetertraject met meetbare resultaten hebben ingezet.

Als voorzitter van de visitatiecommissies Film & Televisie en Museologie wil ik mijn dank en waardering uitspreken voor de leden van beide visitatiecommissies, die hun niet eenvoudige en verantwoordelijke taak met grote inzet en volharding hebben uitgevoerd. Mijn dank en waardering gaan ook uit naar de secretaris van de commissie, José Oegema, die ons op voorbeeldige wijze heeft begeleid en ondersteund. Zij is erin geslaagd om de bevindingen van beide commissie duidelijk en waarheidsgetrouw op schrift te stellen. Tot slot hoop en verwacht ik dat de aanbevelingen die beide commissies hebben geformuleerd in vruchtbare aarde zullen vallen. Want een visitatie kan alleen geslaagd genoemd worden wanneer zij een bijdrage heeft kunnen leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

Frank Lubbers,
voorzitter van de visitatiecommissies Film & Televisie en Museologie.

2. Inleiding

In dit rapport doen de visitatiecommissie Film & Televisie en de visitatiecommissie Museologie verslag van hun werkwijze, bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Het rapport is op 18 december 2002 aangeboden aan het bestuur van de HBO-raad.

Na een grondige voorbereiding hebben de commissies een tweedaags bezoek aan de betreffende opleiding gebracht. Deze bezoeken vonden plaats op 16 en 17 mei 2002 voor de opleiding Museologie en op 23 en 24 mei voor de opleiding Film en Televisie.

In hoofdstuk 3 vindt u de eindrapportage over de opleiding Film en Televisie, in hoofdstuk 4 de rapportage over de opleiding Museologie. Beide opleidingen maken deel uit van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Ofschoon de opleidingen aanvankelijk waren ingedeeld bij het visitatiedomein Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) is op verzoek van de hogeschool in tweede instantie gekozen voor aparte visitatietrajecten. Aanleiding hiervoor vormden de specifieke eigenschappen van beide opleidingen die zich moeilijk met het visitatiedomein van de beeldende kunsten zou verenigen. Met name in de samenstelling van de visitatiecommissies is recht gedaan aan de eigenheid van beide opleidingen en de specifieke deskundigheid die dit vereist. Verder is bij de beoordeling uitgegaan van nagenoeg hetzelfde beoordelingskader en is in grote lijnen dezelfde werkwijze gevolgd als bij de visitatie BKV. Nadere informatie hierover treft u aan in de bijlagen bij dit rapport.

3. Specifiek deel Film & Televisie

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Faculteit: Nederlandse Film en Televisie Academie (NFTA)
Opleiding: Film en Televisie
Visitatiedata: 23 en 24 mei 2002

Inleiding

De Nederlandse Film en Televisie Academie is opgericht in 1958 als tweejarige opleiding op het gebied van scenario, draaiboek en filmhandel. In de afgelopen decennia is de school uitgegroeid tot een 4-jarige opleiding waar momenteel ongeveer 240 studenten ingeschreven staan.

Er zijn 21 docenten in dienst, verdeeld over ongeveer 15 fte. Hiermee is de opleiding Film en Televisie een vrij kleinschalige opleiding. De opleiding Film en Televisie richt zich op het afleveren van specialisten, die met voldoende inhoudelijke bagage oorspronkelijke ideeën kunnen omzetten in een verhaal, en in staat zijn in teams samen te werken aan kwalitatief hoogwaardige producties. Hiertoe biedt de opleiding acht afstudeerrichtingen aan: scenario, regie, productie, camera/licht, production design, geluid, montage en nieuwe media. De opleiding is uniek in Nederland; zij wordt door geen enkele andere hogeschool verzorgd.

De NFTA maakt sinds 1987 onderdeel uit van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK). Deze hogeschool omvat naast de Nederlandse Film en Televisie Academie nog zes kunstopleidingen: de Academie voor Beeldende Vorming; de Academie van Bouwkunst; de Reinwardt Academie; de Theaterschool; het Conservatorium van Amsterdam en de interfaculteit Culturele Bedrijfsvoering (in afbouw). Ook onder de AHK vallen de tweede fase opleidingen theater en film: DasArts en het Maurits Binger Film Instituut.

Met ingang van studiejaar 1999/2000 heeft de opleiding een speciaal voor haar ontworpen pand in de binnenstad van Amsterdam betrokken. Een grote verbetering ten opzichte van de voormalige huisvesting in Oud West, waar de opleiding verspreid was over drie gebouwen. Aan het einde van hetzelfde studiejaar wordt de leiding van het instituut overgedragen aan een nieuwe directeur: Marieke Schoenmakers. De directeur maakt deel uit van het directieteam van de AHK, dat onder voorzitterschap staat van het éénhoofdige College van Bestuur. In 2001 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de voorheen vrij platte organisatiestructuur. De studieleiders geven vanaf dat moment formeel leiding aan docenten en overige medewerkers van hun vakklas en zijn tevens budgetverantwoordelijk geworden. Hiermee is een einde gekomen aan de situatie dat de aansturing van de opleiding vrijwel uitsluitend door de directeur werd uitgevoerd.

I. BEROEPSVOORBEREIDING EN -KWALIFICATIE: HET ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

1 Inhoudelijk opleidingskader

1.1 Beroepsbeeld

*De opleiding heeft een **voldoende** duidelijke adequate eigen visie op het beroep en het nationale en internationale beroepsveld waarvoor wordt opgeleid. De positie die de opleiding kiest binnen het spanningsveld 'kunst' versus 'ambacht' kan nog enigszins verhelderd worden.*

Het beroepsbeeld van de opleiding Film en Televisie is in de zelfevaluatie uitvoerig en goed beschreven. De geschetste visie op het beroep is afgeleid van de in 1999 door de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs geformuleerde beroepsprofielen voor de sector audiovisueel¹. Vanwege de uniciteit van de opleiding hebben medewerkers van de NFTA een belangrijke stem gehad bij het formuleren van deze beroepsprofielen. De beroepsprofielen zijn onderverdeeld in het artistiek fundament van het beroep, het theoretisch fundament, technische vaardigheden en maatschappelijke toerusting. De NFTA verzorgt afstudeerrichtingen voor 7 van de 13 geformuleerde beroepsprofielen: scenario, regie, productie, camera/licht, production design, geluid en montage. Voor de afstudeerrichting nieuwe media werd door de projectorganisatie geen beroepsprofiel beschreven².

In haar beroepsbeeld legt de academie de nadruk op het artistieke aspect van de opleiding. Zij stelt het begrip 'auteurschap' voor alle disciplines centraal, wat wijst op een benadering van 'film als kunst en van de filmmaker als kunstenaar'. De opleiding houdt rekening met de eisen van de film-als-industrie, maar richt zich op het opleiden van mensen met een artistieke geest en artistieke ambities. Hiervoor is het beheersen van techniek en ambacht naar de mening van de opleiding echter niet onbelangrijk, immers vakmanschap op het hoogste professionele niveau verruimt de artistieke mogelijkheden. De NFTA heeft begin 2001 haar missie vastgesteld. In het motto van deze missie komt het spanningsveld tussen het artistieke en het technische karakter van de opleiding ook naar voren: 'Vakbekwame kunstenaars en ambachtslieden met artistieke visie'.

De commissie onderkent het belang van de twee onderscheiden aspecten van het beroep filmmaker: enerzijds artistieke vorming, anderzijds technisch vakmanschap. Zij is echter van mening dat de opleiding nog kan verduidelijken op welke manier zij omgaat met dit spanningsveld en tot welke keuzes binnen de opleiding deze opvatting leidt. De commissie ondersteunt het belang dat de opleiding hecht aan artistieke vorming van studenten, maar ziet dit uitgangspunt slechts beperkt terug in de invulling van de opleiding. Deze is naar haar mening op dit moment nog grotendeels gericht op het technisch vakmanschap van studenten (zie ook § 2.1). Verder mist de commissie een opleidingsdocument waarin de visie van de opleiding, en de naar aanleiding hiervan gemaakte keuzes, zijn vastgelegd. De commissie beveelt de opleiding aan haar opvattingen samen te vatten in een dergelijk document.

De opleiding brengt op verschillende manieren ontwikkelingen binnen de beroepspraktijk in haar beroepsbeeld onder. De opkomst van kwaliteitstelevisie bijvoorbeeld heeft de aandacht voor speelfilm en documentaires voor bioscoopvertoning verbreed naar aandacht voor dramaseries, films en documentaires voor vertoning op televisie. Daarnaast heeft de sterker wordende inhoudelijke samen-

werking tussen producent, regisseur en scenarioschrijver ertoe geleid dat ook binnen de academie gewerkt wordt in deze driehoek. Verder heeft de opkomst van nieuwe media en de raakvlakken hiervan met het vakgebied film en televisie gezorgd voor het starten van de afstudeerrichting 'Nieuwe Media'.

Vanwege de unieke positie van de opleiding Film en Televisie in Nederland hoeft de opleiding zich niet te profileren ten opzichte van gelijknamige opleidingen. Wat betreft de audiovisuele richtingen van de beeldende kunstopleidingen onderscheidt de NFTA zich door het feit dat er 'specialisten worden opgeleid die in teamverband producties realiseren'. Dit terwijl de beeldende kunstopleidingen de nadruk leggen op de individualiteit van de kunstenaar. De opleiding kiest er verder voor niet alle aspecten van het film- en televisievak als afstudeerrichtingen op te nemen. Zo verzorgt de academie bijvoorbeeld geen onderwijs in specifieke televisierichtingen als formatontwikkelaar en regisseur meercameratechniek. Op deze wijze kiest de NFTA ervoor de haar van andere opleidingen (bijvoorbeeld de Media Academie) onderscheidende kwaliteiten verder te ontwikkelen.

1.2 Eindtermen

*De eindtermen (startkwalificaties) van de opleiding zijn meer dan **voldoende** relevant met het oog op de beroepsvoorbereiding. Een set van competenties is – binnen het nieuwe opleidingsprofiel – reeds in een gevorderd stadium van ontwikkeling.*

De opleiding Film en Televisie heeft als eindtermen de startkwalificaties van de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs (zie § 1.1) overgenomen. De NFTA heeft destijds intensief meegewerkt aan het opstellen van deze kwalificaties. De eindtermen sluiten goed aan op het beroepsbeeld van de opleiding. Er is onderscheid gemaakt tussen gemeenschappelijke startkwalificaties, waaraan alle studenten van de NFTA moeten voldoen, en specifieke startkwalificaties per afstudeerrichting. De kwalificaties zijn op de traditionele manier ingedeeld: kennis en inzicht, vaardigheden en attitude van afgestudeerden worden beschreven. De startkwalificaties stellen op zowel ambachtelijk als artistiek gebied hoge eisen. De commissie twijfelt enigszins aan de haalbaarheid van deze eisen en wordt hierin gesteund door enkele vertegenwoordigers uit het beroepenveld.

Als vervolg op het werk van de Projectorganisatie is recent het Concept Opleidingsprofiel Film en Televisie ontwikkeld. Hierin wordt beschreven aan welke competenties beginnende film- en televisiemakers moeten voldoen. Een competentie is in dit verband een vermogen of bekwaamheid die is opgebouwd uit een combinatie van kennen, kunnen, zijn en willen. Het succes in de beroepspraktijk is afhankelijk van de combinatie van deze aspecten. Al tijdens het ontwikkelen zijn de competenties voorgelegd aan de beroepspraktijk. Ter afsluiting wordt het totale opleidingsprofiel formeel getoetst tijdens de toetsconferentie van 19 juni 2002 en aansluitend vastgesteld door de HBO-raad.

De opleiding is van mening dat de competenties beter aansluiten bij hetgeen van een afgestudeerde van de NFTA wordt verwacht: het integreren van kennis, vaardigheden en houding in de complexe activiteit van het filmmaken. Door het opstellen van een competentiematrix inventariseert de opleiding in hoeverre de beschreven competenties reeds – op het beoogde niveau – in het curriculum

zijn opgenomen. Volgens planning zullen de competenties bij de start van studiejaar 2002/2003 worden ingevoerd.

De commissie ondersteunt de ontwikkeling van competenties. Zij is van mening dat de geformuleerde competenties qua vorm en ook qua inhoud zijn verbeterd. Zo ligt bijvoorbeeld binnen de huidige eindtermen de nadruk te veel op het maken van mainstreamfilm. Voor meer experimentele filmvormen is weinig aandacht. Deze verdeling komt ook tot uiting in het huidige curriculum (zie § 2.1). Binnen het nieuwe opleidingsprofiel en de bijbehorende competenties speelt de niet-narratieve film een belangrijkere rol. De commissie beveelt de opleiding aan deze accentverschuiving te vertalen in het curriculum.

Ook wat betreft de afstudeerrichting regie vormen de competenties een verbetering ten opzichte van de startkwalificaties. Het ook door de opleiding geconstateerde gebrek aan aandacht voor documentaire (in verhouding tot fictie) en bijbehorende research in de startkwalificaties is in de nieuwe competenties opgeheven. De werkgroep Documentaire (zie § 2.1) richt zich op een verdere vertaling hiervan in het opleidingsprogramma. Dit is in het bijzonder relevant omdat veel van de afgestudeerden regie terecht komen in het documentairevak.

2 Curriculum

2.1 Opbouw en inhoud van het binnenschools curriculum

*De opbouw en inhoud van het binnenschools curriculum zijn **voldoende** relevant met het oog op het bereiken van de eindtermen van de opleiding. Leerdoelen worden echter node gemist. Op enkele onderdelen wordt terecht gewerkt aan verbeteringen (theorieonderdelen, omvang projecten, documentaireonderwijs). De commissie is positief over de simulatieprojecten.*

Het studieprogramma van de opleiding Film en Televisie is opgebouwd uit een brede propedeuse en een specialistische hoofdfase (2^e–4^e jaar). Het onderwijsaanbod in het eerste jaar is algemeen van karakter en biedt een kennismaking met alle vakdisciplines, zowel met betrekking tot de theorie als de praktijk. Tot het praktijkonderwijs horen de practica voor onder meer geluid en camera en verschillende oefeningen en opdrachten. Daarnaast worden algemeen vormende vakken als filmgeschiedenis en kunstgeschiedenis aangeboden. Een deel van de propedeuse wordt ingevuld met specialisatievakken. Na de propedeuse stromen de studenten in in de zogenoemde ‘vakklassen’ en start de werkelijke specialisatie.

In de hoofdfase specialiseren studenten zich in een van de richtingen scenario, regie, productie, production design, camera/licht, geluid, montage of nieuwe media. Het tweede jaar legt het fundament voor de artistieke en vakmatige ontwikkeling van de student in de gekozen afstudeerrichting. Het jaar wordt ingevuld met specialistische oefeningen en workshops, met theorielessen zoals filmanalyse en dramaturgie voor studenten van verschillende vakklassen en met twee gezamenlijke projecten: het kleurenproject (‘klep’) en het tweedejaars project. Het derde jaar staat in het teken van verdieping van de opgedane kennis en vaardigheden. Ook hier weer specialistische onderdelen

binnen de vakklas, aangevuld met algemene theorielessen (zoals genrekennis en filosofie). Verder is er het derdejaars project: een film van 10 of 15 minuten. Het jaar wordt voor de meeste richtingen afgesloten met een stage (zie § 2.2).

Het vierde studiejaar besteden studenten voor een groot deel aan het werken aan de eindexamenprojecten. Studenten van een aantal vakklassen lopen nog een stage. Verder maakt de workshop 'Vorbereiding beroepspraktijk' deel uit van het programma.

Uit het bovenstaande blijkt dat gedurende de hele opleiding veel tijd is ingeruimd voor gezamenlijke (simulatie-)projecten, waarin de studenten hun eigen specialisme uitoefenen. De te realiseren producties moeten voldoen aan een aantal randvoorwaarden en worden begeleid door coaches uit de beroepspraktijk. Gaande de opleiding krijgen de studenten binnen de projecten steeds meer zelfstandigheid. Het kleurenproject ('klep') in het tweede jaar is gericht op (set)discipline en samenwerking. Voor het eerst werken de studenten vanuit de eigen specialisatie in teamverband en onder intensieve begeleiding aan een (kleine) gezamenlijke film, documentaire of interactieve productie. Daarnaast werken studententeams gezamenlijk aan de tweedejaars oefening. Het derdejaars project leidt tot een wat langere film van 10 of 15 minuten.

Voor de eindexamenprojecten gelden minder strenge randvoorwaarden. De ruimte voor individuele inbreng van de studenten neemt toe en er is ruimte voor financiële participatie door omroepen of sponsors. Ook is een langere speelduur toegestaan. De idee-ontwikkeling van het derdejaars project en van de eindexamenprojecten start al in het eraan voorafgaande jaar. De commissie is positief over de simulatieprojecten (eigen producties). Echter, de huidige producties zijn naar haar mening te vaak groot en tijdrovend. Dit maakt de projecten erg gewichtig voor studenten, zodat ze vrijwel altijd op safe willen spelen. De commissie pleit daarom voor meer kleine oefeningen (bijvoorbeeld één scène opnemen). Verder heeft de commissie geconstateerd dat sommige studenten bij de projecten te veel op hun bord krijgen (door hun beperkte aantal bij bv. production design). Hierdoor hebben deze studenten nauwelijks meer tijd voor theorieonderdelen. De commissie beveelt de opleiding aan hier aandacht aan te besteden.

Ook over het studieprogramma als geheel is de commissie in het algemeen tevreden. Zij mist echter een heldere beschrijving van de leerdoelen per studieonderdeel. Bovendien wordt de relatie van het programma met de startkwalificaties niet verhelderd. De commissie beveelt de opleiding aan deze punten op korte termijn aan te pakken. Desondanks is zij van mening dat het studieprogramma een reëel beeld schetst van de beroepsperspectieven van studenten. Er bestaat een redelijk evenwicht tussen het gezamenlijke programma en de programma's van de afstudeerrichtingen, al krijgt de specialisatie naar de mening van de commissie wat te veel aandacht. Het studiemateriaal is – zowel naar de mening van de commissie als van de studenten – relevant en actueel.

De commissie heeft enkele lacunes geconstateerd in met name het meer artistieke en theoretische deel van het programma. Theoretische onderbouwing van de kennis en vooral ook plaatsing van film in het algemeen en het eigen werk in het bijzonder in een breder cultureel perspectief verdient aanbeveling. In dit kader is ook een prominentere plaats voor de scriptie aan te bevelen. De schrijfvaardigheden van studenten dienen hiertoe verbeterd te worden. Verder acht de commissie het zinvol

om meer dan nu het geval is vernieuwend denken over film aan te moedigen en tijd en ruimte te creëren voor innovatie, idee-ontwikkeling en experiment.

Het programma van de afstudeerrichting Nieuwe Media is de laatste jaren sterk verbeterd, maar binnen de academie heeft de specialisatie nog geen sterke positie verworven. Tenslotte vormt de voorbereiding op de zakelijke en commerciële aspecten van het beroep een zwak punt. Volgens studenten is het aanbod op dit vlak te beperkt, en volgens de commissie is de situering binnen het programma niet optimaal.

In 2000 en 2001 is het curriculum door de opleiding grondig doorgelicht. Bij deze exercitie zijn een aantal verbeterpunten aan het licht gekomen, die zijn vertaald in het project 'Curriculumvernieuwing'. Een aantal belangrijke door de commissie geconstateerde lacunes zijn in dit project opgenomen en sindsdien is in projectgroepen gewerkt aan aanpassingen. Voorbeelden hiervan zijn de vergroting van het aandeel theorie in de opleiding, herziening van de gezamenlijke projecten, vergroten van de keuzemogelijkheden, de versterking van het documentaire-onderwijs en het toevoegen van het onderdeel schrijfvaardigheid.

Concreet betekent dit dat vanaf komend studiejaar (2002/2003) op het documentaire genre toegespitste colleges filmanalyse, storytelling, research en een praktische oefening zijn toegevoegd. Het aantal (kleinere) oefeningen in het tweede en derde jaar is voor alle vakklassen vergroot. Hierdoor krijgen studenten meer ruimte om te experimenteren. Het aandeel theorie in de propedeuse wordt aangevuld met colleges literatuur, filosofie en televisiegeschiedenis. Verder zijn de productieperiodes in het tweede studiejaar verkort, waardoor meer ruimte is geschapen voor theorie-onderwijs in de vorm van keuze-onderdelen (bijvoorbeeld muziek en het schrijven van filmkritieken). De commissie ondersteunt de plannen die de opleiding heeft ontwikkeld en zij is verheugd over de grote overlap van het projectplan met de door haar geconstateerde lacunes. Zij raadt de opleiding aan de ingezette verbeteringen volgens plan door te zetten.

2.2 *Opbouw en inhoud van het buitenschools curriculum*

*De opbouw en de inhoud van het buitenschools curriculum zijn **voldoende** relevant voor het bereiken van de eindtermen van de opleiding. Stagedoelen ontbreken echter grotendeels, waardoor de sturing van de stage zeer gebrekkig is. De kwaliteitsborging is hierdoor **onvoldoende**.*

De opleiding Film en Televisie besteedt vanaf het begin van de opleiding veel aandacht aan de confrontatie met de beroepspraktijk. Dit gebeurt in eerste instantie binnen de school: tijdens de praktijkoefeningen die een simulatie zijn van de beroepspraktijk en door de inzet van gastdocenten en coaches uit de beroepspraktijk. Buitenschools vormen de stages in het derde en vierde jaar het logische vervolg op de simulatieprojecten. In deze paragraaf staan de buitenschoolse onderdelen gericht op de beroepspraktijk centraal: de stages.

Bij alle afstudeerrichtingen, met uitzondering van production design, maakt de stage zowel deel uit van het derde als van het vierde studiejaar. De omvang van de stages loopt uiteen van 8 studiepunten (production design) tot 25 studiepunten (montage). Ieder studiepunt staat voor 40 uur studie-

belasting. Bij production design is er alleen een stage in het derde jaar. Bij productie is er een stage in het derde jaar en maakt de vierdejaarsstage deel uit van het eindexamenproject. De opleiding geeft niet aan waardoor de variatie in spreiding en duur van de stages veroorzaakt wordt.

De commissie is samen met de opleiding van mening dat de stages een belangrijke plaats innemen in de voorbereiding op de beroepspraktijk. Vanaf het begin naar het einde van de studie wordt hieraan in toenemende mate aandacht besteed. In dat kader verbaast het de commissie dat geen heldere doelen voor dit belangrijke onderdeel omschreven zijn. In de studiegids is meestal een aanduiding opgenomen als: 'relevante praktijkervaring opdoen'. Studenten en het werkveld typeren stagiairs in een aantal gevallen zelfs als goedkope arbeidskrachten. In enkele gevallen neemt de externe stagebegeleider zelf het initiatief om goede stagedoelen te formuleren. De commissie is echter van mening dat de opleiding deze taak, in het kader van het bewaken van (de ontwikkeling van) de kwalificaties, zelf prioriteit dient te geven. Dit geldt tevens voor het formuleren van zinvolle opdrachten die leiden tot het bereiken van de stagedoelen. Ook deze ontbreken binnen de huidige stand van zaken. De commissie vindt de situatie op het gebied van de stages tekort schieten en beveelt de opleiding aan hierin zo spoedig mogelijk verbetering aan te brengen. Hierbij verdient het aanbeveling de doelen, opdrachten en procedures rondom de stages vast te leggen in een stagehandleiding (zie ook § 6.4). Hierbinnen dient uiteraard ruimte te blijven bestaan voor een individuele invulling. Bovenstaande impliceert niet dat alle stages / stageplaatsen op dit moment onder de maat zijn, maar wel dat de borging van een voldoende kwaliteit van alle stages tekort schiet.

Tijdens hun opleiding doen veel NFTA-studenten betaald werk in de beroepspraktijk, bijvoorbeeld in assistentfuncties bij omroepen of bij commercials. De commissie is het met de opleiding eens dat deze activiteiten bijdragen aan de competentie-ontwikkeling van studenten.

2.3 Samenhang en integratie binnen het curriculum

*Er bestaan **voldoende** inhoudelijk beredeneerde en volgtijdelijke verbanden tussen de verschillende curriculumonderdelen.*

Het onderwijsaanbod in de propedeuse is breed van karakter. Studenten maken kennis met de verschillende aspecten van het filmmaken en met de theorie rondom filmmaken. De integratie van de verschillende kennis- en vaardigheidsaspecten vindt plaats in de gezamenlijke projecten.

De specialistische vakkennis wordt in de vakklassen verder opgebouwd. De koppeling van de theorie aan de praktijk binnen de projecten kan naar de mening van de commissie voor studenten verhelderd en geëxpliciteerd worden.

De confrontaties met de beroepspraktijk kennen een heldere, geleidelijke opbouw: van de kleinere simulatie-oefeningen in de eerste jaren, naar de meer omvangrijke producties en de stages in het derde en vierde jaar. De studenten werken altijd vanuit hun eigen discipline aan de betreffende projecten. Ook binnen de planning van de projecten hanteert de opleiding – noodgedwongen, doch functioneel – de opeenvolgende fase van het filmproductie proces: van idee-ontwikkeling via regie-concept naar opname, montage en geluidsafwerking. De planning en looptijd van de projecten wordt in het kader van het project curriculumvernieuwing bijgesteld door de werkgroep Grote Oefeningen.

De inhoudelijke samenhang tussen de verschillende curriculumonderdelen is naar de mening van de commissie redelijk, maar de balans helt enigszins over naar de technisch/ambachtelijke kant (zie § 2.1). Zij vindt dat de relatie tussen theorie en praktijk, en het inbeddende kader daaromheen nu niet altijd voldoende duidelijk gemaakt wordt aan studenten. De studiegids beperkt zich in dit kader wat te veel tot het opsommen van de losse onderdelen. De samenhang van de filmkunst met andere kunstrichtingen komt in het huidige programma niet sterk naar voren. De commissie is daarom verheugd dat voor studiejaar 2002/2003 onderdelen als literatuur en muziek (facultatief) aan het programma zijn toegevoegd.

3 Kwalificaties van afgestudeerden

3.1 De gerealiseerde kwalificaties

*De door de studenten aan het eind van de opleiding verworven kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden zijn **voldoende** toereikend om adequaat te functioneren in de beroepspraktijk. Het theoretisch niveau van afgestudeerden blijft echter achter bij het technisch/ambachtelijk niveau.*

De commissie heeft onder meer uit het afstudeerwerk van de lichting 2001 kunnen constateren dat de NFTA goed opgeleide specialisten aflevert. De studenten tonen in hun films een persoonlijke visie en kritische instelling. Het niveau van het afstudeerwerk is gemiddeld genomen goed. De commissie is echter van mening dat het theoretisch niveau van de opleiding voor verbetering vatbaar is. Illustratief hiervoor is het niveau van de beoordeelde vierdejaars scripties. De commissie raadt de opleiding aan zich in te spannen de h van hbo ook in theoretisch opzicht waar te maken.

De opleiding heeft recent een procedure ontwikkeld om de afstudeerprojecten te evalueren. Dit gebeurt met behulp van drie instrumenten: de draai-evaluatie, de individuele evaluatie en de eindevaluatie. Bij de draai-evaluatie – aansluitend op de opnamen – wordt ingegaan op de artistieke aspiraties van de crewleden en hoe deze tijdens het project tot uitdrukking konden komen. De verschillende individuele evaluaties tijdens het proces hebben bijvoorbeeld betrekking op *découpage*-besprekingen of scenariobesprekingen. Deze gesprekken dienen om de sterke en zwakke kanten van studenten naar voren te brengen en hierover te adviseren. In de eindevaluatie beoordeelt de examencommissie de kwaliteit van de producties, in het licht van de eindtermen. De studenten motiveren hun keuzes hierin.

De commissie vindt de ontwikkelde evaluatieprocedure een vooruitgang. Zij is echter van mening dat de opleiding het systeem nog kan verbeteren door een systematischer opzet van de gesprekken, met vaste gespreksonderwerpen. Daarnaast is de verslaglegging van de gesprekken nog niet optimaal. Tenslotte is de commissie van mening dat binnen de evaluatie helder onderscheid gemaakt moet worden tussen het beoordelen van (groepen) studenten en de evaluatie van het projectonderdeel. Dit laatste maakt deel uit van de interne kwaliteitszorg van de opleiding en kan systematischer ingezet worden voor de verbetering van de projecten.

De commissie ondersteunt de visie van de opleiding dat het systeem van competenties, dat ingevoerd zal worden in studiejaar 2002/2003, het bewaken van de competenties kan vereenvoudigen.

Dit gaat echter niet vanzelf; de opleiding zal hiertoe een heldere en eenvoudige, systematiek moeten ontwikkelen.

De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie gesproken heeft zijn over het algemeen tevreden over de afgestudeerden van de NFTA. Ze zijn goed thuis in hun specialisatie en kunnen goed samenwerken. Ook de alumni tonen zich veelal tevreden. Uit een onderzoek onder oud-studenten³ blijkt dat steeds meer studenten vrij snel na hun afstuderen een betaalde baan vinden. Hun kritiek op de opleiding richt zich vooral op het gebrek aan voorbereiding op het hoge werktempo in de beroepspraktijk, het omgaan met hiërarchie op de set en de voorbereiding op de zakelijke praktijk. De NFTA heeft naar aanleiding van deze kritiek een aantal passende maatregelen getroffen. Een volgend onderzoek onder afgestudeerden van de lichting 1997-2001 staat gepland voor het najaar van 2002.

3.2 De bewaking van de kwalificaties

*De opleiding beschikt in **voldoende** mate over adequate mechanismen om de inhoudelijke relevantie van de kwalificaties van afgestudeerden te waarborgen.*

De opleiding doet ter bewaking van de kwalificaties regelmatig onderzoek onder alumni (zie § 3.1) en werkgevers. De opleiding neemt sinds begin van de jaren negentig deel aan de HBO-monitor, later voor deze sector omgedoopt tot Kunstenmonitor. Omdat de vraagstelling binnen de monitor onvoldoende aansluit bij de informatiebehoefte van de opleiding, zag de NFTA zich genoodzaakt aanvullend onderzoek uit te voeren.

Een recent onderzoek onder werkgevers⁴ richt zich vooral op de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk, de inhoud van het curriculum en de beroepsloopbaan. Het toont aan dat de eisen die aan afgestudeerden gesteld worden de laatste jaren niet ingrijpend gewijzigd zijn. De belangrijkste kritiek van het werkveld richt zich op de te geringe breedte van de opleiding en het gebrek aan aandacht voor de inhoudelijke en artistieke kant van het vak ten opzichte van de ambachtelijke kant. De opleiding probeert – deels via het project curriculumvernieuwing – een antwoord te vinden op deze knelpunten (bijvoorbeeld meer theorievakken en algemeen vormende vakken). Daarnaast verricht de opleiding met enige regelmaat onderzoek onder afgestudeerden (zie § 3.1), waarin de beroepspraktijk en de beoordeling van de opleiding centraal staan. Ook de resultaten hiervan leiden tot gerichte aanpassingen in het programma.

Naast bovenstaande onderzoeken speelt het periodiek overleg met de Commissie van Advies (CvA) een rol bij de beoordeling van de kwalificaties. Verder werden in het najaar van 2001 de conceptcompetenties uit het Opleidingsprofiel Film en Televisie voorgelegd aan vertegenwoordigers van de verschillende disciplines in het werkveld.

De commissie is van mening dat de door de opleiding verrichte onderzoeken en gesprekken voldoen ter borging van de kwalificaties. Er zijn verbeteringen mogelijk in de frequentie en vraagstelling van de onderzoeken, maar over het algemeen hanteert de opleiding een degelijke aanpak en geeft voldoende gevolg aan eventueel geconstateerde gebreken.

II. EFFECTIVITEIT EN EFFICIËNTIE: HET BEDRIJFSECONOMISCH EN STUDEERBAARHEIDSPERSPECTIEF

4 Het onderwijsproces

4.1 De werkvormen en studieactiviteiten

*De werkvormen en studieactiviteiten zijn **voldoende** didactisch verantwoord met het oog op het realiseren van de eindtermen/ leerdoelen en een effectief leerproces van studenten. Voor de hoor- en werkcolleges zijn in een aantal gevallen de werkvormen en opdrachten te weinig uitdagend en interessant voor studenten.*

De NFTA hanteert een naar eigen zeggen relatief eenvoudig onderwijsconcept, waarbij in de vakklassen de nadruk ligt op de vakmatige en artistieke ontwikkeling. Binnen het projectonderwijs maken studenten vanuit hun eigen specialisme producties in teamverband.

De gehanteerde werkvormen zijn gevarieerd en vragen in de loop van de opleiding steeds meer zelfstandigheid van de studenten. In de propedeuse worden vooral hoorcolleges (met name de analyse van films en de theorievakken), werkcolleges (kennisoverdracht en ontwikkeling van vaardigheden) en practica (technische training) ingezet. De studenten vinden de hoorcolleges in de propedeuse vrij massaal van karakter.

In de hoofdfase worden bovenstaande werkvormen steeds meer aangevuld door gezamenlijke projecten. Met name deze werkvorm is gericht op het steeds zelfstandiger kunnen opereren in de complexe beroepspraktijk. Tijdens de stage(s) dienen studenten in staat te zijn hun eigen verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces. Hierop is echter onvoldoende controle. Bij de praktische oefeningen besteedt de opleiding veel aandacht aan procesbegeleiding door coaches vanuit de beroepspraktijk.

De opleiding tracht de werkvormen en studieactiviteiten tijdens de opleiding structureel te verbeteren. Zo is binnen het project curriculumvernieuwing het besluit genomen om in de hoofdfase meer gezamenlijke projecten te plannen (kleine vingeroefeningen), maar minder omvangrijk en ambitieus. Het maken van fouten wordt hierbij minder dramatisch, waardoor studenten vrijer zijn om te experimenteren. Daarnaast ontwikkelt de academie binnen het project 'In de Frontlinie' een digitale leeromgeving, waardoor studenten flexibeler en individueler kunnen studeren. De digitale leeromgeving zal ook ingezet gaan worden om de begeleiding tijdens projecten efficiënter en flexibeler te maken.

De commissie vindt de gekozen werkvormen gemiddeld genomen adequaat gezien de eindtermen van de opleiding. Een gerichte sturing van de werkvormen ontbreekt door het gemis aan specifiek geformuleerde leerdoelen. De commissie beveelt de opleiding dan ook aan de werkvormen in verband met de overstap naar competentiegericht onderwijs nog eens kritisch onder de loep te nemen en de onderwijsvisie en keuzes op basis hiervan te verhelderen voor docenten en studenten. De werkvormen, met name de projecten en de practica, stimuleren een actieve houding van studenten en de integratie van kennis en vaardigheden. Wat betreft de hoor- en werkcolleges zijn studenten van mening dat de werkvormen en opdrachten niet altijd zinvol zijn. Ze voelen zich, met name in de propedeuse, bij sommige colleges 'beziggehouden'. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om voor de theorievakken werkwijzen te ontwikkelen die studenten – ook de minder geïnteresseerden – actiever bij de lesstof betrekken.

4.2 Toetsen: inhoud en niveau

*De wijze van toetsing is **onvoldoende** relevant met het oog op het bereiken van de leerdoelen. Een eenduidige systematiek ontbreekt en de toetsing van theorieonderdelen schiet tekort. Positieve aspecten zijn de nieuwe procedure voor de evaluatie van projecten en de over het algemeen interessante inhoud van opdrachten.*

De academie maakt onvoldoende duidelijk op welke wijze de toetsen aansluiten op de eindtermen van de opleiding. Hierbij is het ontbreken van leerdoelen – als tussenstap tussen eindtermen en toetsen – een complicerende factor. De opleiding hanteert vooral schriftelijke tentamens, presentaties en opdrachten voor de theorieonderdelen en verschillende typen evaluaties (zie § 3.1) ter beoordeling van projecten. Doordat het gemaakte werk (de resultaten) van schriftelijke toetsen aan studenten wordt teruggegeven, heeft de commissie zich hier slechts een beperkt beeld van kunnen vormen. Studenten zijn van mening dat de toetsing van de theorie beperkt is; de nadruk ligt op de evaluatie van de projecten. De commissie raadt de opleiding aan op dit punt verbeteringen aan te brengen, mede omdat het theoretisch niveau van studenten ter discussie staat. Ook vindt een aantal studenten het niveau van (de toetsen in) de propedeuse te laag en te weinig diepgaand. Verder zijn zij van mening dat bij de beoordeling van de projecten te veel de nadruk ligt op het eindresultaat. Het productieproces en de ideeën die hieraan ten grondslag lagen raken te snel op de achtergrond, waardoor een nadruk op het technische aspect overblijft.

De commissie staat positief tegenover het ontwikkelde evaluatiesysteem voor de projecten. Echter ook wat betreft de projecten is zij van mening dat men helderder moet vastleggen wat getoetst wordt en op welke wijze dit gebeurt. Bovendien dienen de uitkomsten van de evaluaties systematisch vastgelegd te worden. De commissie concludeert dat het toetsysteem als totaal een meer systematische aanpak verdient. Hierbij is het van belang de beoordeling van studenten (toetsing) te scheiden van de evaluatie door studenten van het onderwijs (kwaliteitszorg).

De commissie heeft tijdens de gesprekken met studenten vernomen dat de feedback op tentamens en opdrachten sterk verschilt. Beoordelingscriteria zijn zeer beknopt opgenomen in de studiegids en worden in sommige gevallen verduidelijkt door de docent. De commissie is van mening dat ook op dit punt een meer eenduidige en systematische werkwijze ontwikkeld dient te worden. Zij hoopt dat de invoering van de competentiegerichte werkwijze hiervoor een stimulans zal vormen.

5 Instroom en aansluiting op de vooropleiding

*De opleiding voert een **voldoende** expliciet en effectief beleid uit gericht op (verbetering van) de aansluiting op de vooropleiding en andere relevante kenmerken van instromende studenten. Door gerichte efficiëntiecurussen aan te bieden kunnen de verschillen in het beginniveau enigszins genivelleerd worden.*

De opleiding hanteert naar de mening van de commissie een heldere selectieprocedure, waarin een duidelijke visie naar voren komt op de eisen waaraan NFTA-studenten dienen te voldoen. Aspirant-

studenten sturen een uitgebreid aanmeldingsformulier in en eigen werk. Het werk van de studenten en de motivatie die blijkt uit de aanmeldingsformulieren vormen de basis voor selectie door de toelatingscommissie. Een deel van de aanstaande studenten wordt uitgenodigd voor een toelatingsgesprek, op basis waarvan de definitieve toelatingsbeslissing wordt genomen. Uit de gesprekken met studenten blijkt dat de toelatingseisen voor hen helder zijn.

De voorlichting van aspirant-studenten middels voorlichtingsbijeenkomsten en open dagen is in orde. Wel geven enkele propedeusestudenten aan dat de opleiding minder een kunstopleiding is, dan zij op basis van de hun beschikbare informatie hadden verwacht. De overgang van de brede propedeuse naar de specialistische hoofdfase betekent voor sommige studenten een schok. Andere studenten zijn juist blij zich 'eindelijk' grotendeels op hun eigen afstudeerrichting te kunnen storten. De commissie raadt de opleiding aan studenten vooraf een zo realistisch mogelijk beeld te geven van de inhoud en opbouw van de studie. Open Studio in Amsterdam organiseert ieder jaar een introductie cursus voor de NFTA. Van de deelnemers aan deze cursus stroomt slechts een beperkt deel door naar de opleiding.

De opleiding constateert grote (niveau-)verschillen tussen instromende studenten. De aansluiting op de vooropleiding en ervaring van studenten is voor de opleiding lastig, omdat de verschillen tussen de studenten – zowel wat betreft de vooropleiding als wat betreft (werk)ervaring – groot zijn. De opleiding hanteert geen efficiëntieprogramma. De commissie is echter van mening dat aan de verschillen tussen studenten tegemoet gekomen kan worden door het ontwikkelen van enkele efficiëntiecurricula op het gebied van bijvoorbeeld taalvaardigheid en analytisch denken. Op deze wijze worden de studenten meer op één niveau gebracht en zijn met name de theoretische programmaonderdelen voor iedereen zinvoller. Criteria voor vrijstellingen en de procedures hiervoor zijn helder en staan beschreven in de studiegids.

De opleiding tracht reeds enige jaren meer allochtone studenten te werven, tot nu toe zonder succes. Men blijft echter via verschillende wegen proberen om allochtone instroom te bevorderen.

6 Doorstroom van studenten

6.1 Selecterende en verwijzende functie van het eerste studiejaar

*Er is **voldoende** sprake van uitvoering van een expliciet en inhoudelijk gefundeerd selectie- en verwijzingsbeleid, waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium een zo goed mogelijke selectie plaatsvindt van kansrijke en geschikte studenten.*

De criteria voor het toekennen van een bindend studieadvies (bsa) staan helder geformuleerd in de studiegids en in een raamregeling van de AHK. De grens voor het toekennen van een bsa ligt op 33 studiepunten. Daarboven gelden voorwaarden voor de verdeling van deze studiepunten over kernvakken, theoretische vakken en overige vakken. Verdere, meer inhoudelijke criteria, ontbreken. Om een oordeel te kunnen vellen over de voortgang van de individuele studenten vinden per jaar drie docentenvergaderingen plaats. De opleiding maakt echter nauwelijks gebruik van de mogelijk-

heden voor het toekennen van een bindend studieadvies aan het einde van de propedeuse. Bij aanvang van de opleiding wordt een goede selectie gemaakt van potentiële studenten. Daardoor is selectie bij de overgang van propedeuse meestal niet nodig.

Omdat de overgang in incidentele gevallen toch problemen oplevert, heeft de opleiding met ingang van studiejaar 2001/2002 de ruimte voor specialisatie in de propedeuse vergroot. Er zijn gedurende de propedeuse nu drie specialisatieblokken voor in totaal 8 studiepunten. Door de spreiding van de specialisatieblokken denkt de opleiding een nog beter beeld te krijgen van de kansen van de student om de opleiding succesvol af te ronden. De commissie acht dit een zinvolle maatregel, mede omdat op deze wijze inhoudelijke criteria (de geschiktheid van de student voor de betreffende specialisatie) een belangrijkere rol kunnen gaan spelen. De academie is geen voorstander van het switchen van studenten naar een andere richting, dan de richting waarvoor men is aangenomen. De commissie heeft begrip voor deze opstelling.

6.2 Studievoortgang

*Er zijn **voldoende** waarborgen voor een efficiënte leerroute van studenten. Tijdens de uitvoering van projecten is de werkdruk echter zodanig hoog, dat meer theoretische onderdelen hieronder lijden.*

In de studiegids wordt voor alle curriculumonderdelen de studielast aangegeven. Uit rendementsgegevens van de opleiding (zie § 7.1 en hoofdstuk 15) blijkt dat de opleiding in staat is een efficiënte studieroute te organiseren. Gezien de specifieke kenmerken van de onderwijsorganisatie van de NFTA, waarin met name planning van de verschillende producties complex is, een hele prestatie. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de studielast en de planning van het programma. Wel leveren de grote projecten in de latere studie jaren veelal een hoge werkdruk op. Hierdoor missen studenten de gelijktijdig aangeboden theoretische onderdelen nogal eens. Het voornemen van de opleiding om meer kleinere projecten te plannen (zie § 4.1) kan gedeeltelijk aan dit probleem tegemoet komen. De jaarlijkse herberekening van de studielast vindt tegen het einde van het studiejaar plaats door de studieleders en hun vakklasdocenten.

De studenten zijn op de hoogte van de tentamens en deadlines bij projecten. Schriftelijk werk wordt in de regel binnen drie weken nagekeken. De herkansingsmogelijkheden zijn voor de meeste studieonderdelen goed geregeld. Ook hier weer leveren de projecten problemen op. De herkansing is met name voor regiestudenten een probleem. In het project curriculumvernieuwing wordt onderzocht of het mogelijk is dat studenten onderdelen van het project herkansen.

6.3 Studiebegeleiding en voortgangsbewaking

*De studiebegeleiding binnen de opleiding is **voldoende** systematisch en gericht op probleemsignalering, -oplossing en -preventie. De werkdruk onder docenten vormt echter een bedreiging voor de kwaliteit van de begeleiding. De opleiding streeft naar professionalisering van de begeleiding en studievoortgangsregistratie.*

De studiebegeleiding wordt voornamelijk uitgevoerd door de coördinator van de propedeuse en de studieleiders van de vakklassen. De studieleider voert twee maal per jaar een individueel gesprek met zijn studenten. De uitkomsten van deze gesprekken worden bijgehouden in studentendossiers. Tijdens projecten speelt de coach tevens een belangrijke begeleidende rol. Dit richt zich echter op de voortgang van het project en de problemen die de student hierbij ondervindt.

Behalve de globale aanduiding van begeleidende taken en bevoegdheden van studieleiders, coaches en docenten, staan deze niet beschreven in bijvoorbeeld de studiegids. De opleiding geeft zelf aan dat de begeleiding vanwege de kleinschaligheid van de opleiding deels informeel verloopt. De commissie heeft in gesprekken met studenten geconstateerd dat de geplande frequentie van twee gesprekken per jaar in een aantal gevallen niet gehaald wordt. Hierbij speelt de hoge werkdruk van docenten (met name studieleiders) een rol, waardoor begeleidingstaken in de knel raken. De commissie is ongerust over deze signalen, omdat een goede begeleiding de borging vormt voor de huidige goede studievoortgang. Over het algemeen zijn studenten tevreden over de toegankelijkheid en behulpzaamheid van docenten, maar er zijn uitzonderingen.

Het studievoortgangssysteem van de opleiding is gebaseerd op de studentendossiers. Hierin worden de verslagen van de gesprekken met studenten – voor zover aanwezig – bewaard en de originele overzichten van behaalde studiepunten. De commissie is van mening dat de wijze van registreren verbeterd kan worden. Een automatische registratie van de studievoortgang, eventueel geïnitieerd door de AHK, levert een groot efficiency-voordeel op. Daarnaast zijn de studenten, zoals de opleiding ook zelf constateert, niet altijd tevreden over hun inzicht in de eigen studievoortgang. De commissie is van mening dat de studievoortgangsregistratie professioneler moet worden aangepakt. De opleiding heeft plannen om hierbij de binnenkort in te voeren competenties een belangrijke rol te geven.

De commissie is positief over de informatievoorziening naar studenten middels de studiegids. Tevens heeft zij geconstateerd dat de opleiding zich inspant om de roostering van het studieprogramma voor het komende studiejaar te verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. De commissie ziet hierin een bevestiging dat de opleiding zich inzet om de signalen van studenten serieus te nemen.

6.4 Stagebegeleiding, -beoordeling en -organisatie

*De begeleiding, beoordeling en organisatie van de stages dragen op **onvoldoende** efficiënte wijze bij aan het realiseren van de stagedoelen. De begeleiding en beoordeling van de stage verdient op vrijwel alle punten verbetering. Het opstellen van een stagehandleiding en het aanstellen van een stagecoördinator kunnen hierin verbetering brengen.*

Voor de meeste afstudeerrichtingen staan tijdens de stage twee stages op het programma (zie § 2.2). Samen met de simulatie-projecten, die binnenschools worden georganiseerd, is de commissie van mening dat er voldoende praktijkervaring wordt opgedaan. De studenten zijn zelf verantwoordelijk voor het vinden van een geschikte stageplaats, maar de opleiding behoudt zich het recht voor om een stagekeuze af te wijzen als deze door haar als niet relevant wordt beschouwd. Zoals reeds gemeld, past de opleiding bij de beoordeling van deze stageplaatsen geen heldere criteria toe. Hierdoor zijn

er studenten die als goedkope arbeidskracht worden gebruikt. De opleiding beschikt niet over een heldere stagehandleiding, waarin de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende bij de stage betrokken partijen is beschreven. Ook is er voor de studenten geen overzicht beschikbaar welke activiteiten ze moeten ontplooiën bij het zoeken en invullen van de stage.

De begeleiding van de stage schiet naar de mening van de studenten in veel gevallen tekort. De opleiding is tijdens de stageperiode vrijwel onzichtbaar. Er is geen sprake van structurele stagebezoeken. Ook de stageverleners geven aan nauwelijks contact te hebben met begeleiders vanuit de opleiding. Zij klagen over het gebrek aan informatievoorziening over de stage, de stagedoelen en opdrachten die de studenten moeten verrichten. Studieleiders hebben aangegeven dat ook hier de hoge werkdruk belemmerend werkt.

De beoordeling van de stage is weinig gestructureerd. Heldere leerdoelen en hiervan afgeleide beoordelingscriteria ontbreken. De in het zelfevaluatierapport en de studiegids geformuleerde leerdoelen blijven steken in formuleringen als 'ervaring opdoen in de beroepspraktijk'. Bovendien mist de commissie een individuele invulling van stagedoelen, opdrachten en beoordeling. In de praktijk wordt de stage vrijwel uitsluitend beoordeeld aan de hand van veelal zeer beknopte stageverslagen. Een inhoudelijk beoordeling van het functioneren van de student in de praktijk ontbreekt. Bij de beoordeling van de stage speelt de stageverlener, tot zijn spijt, vrijwel geen rol meer.

De commissie concludeert dat de informatievoorziening, begeleiding en beoordeling rondom de stages op vele punten verbeterd dient te worden. Het aanstellen van een stagecoördinator kan een goede manier zijn om heldere criteria en procedures te ontwikkelen voor het goedkeuren van de stageplaats, het in samenspraak van de student formuleren van stagedoelen en opdrachten en voor de stage beoordeling. Het vastleggen van deze afspraken in een stagehandleiding biedt studenten en stageverleners houvast en borgt de kwaliteit van de stages in de toekomst.

7 Bereikte resultaten met betrekking tot de kwantitatieve door- en uitstroom van studenten

*De op instroom en/of doorstroom gerichte maatregelen zijn zeer **[goed]** effectief in de zin dat ze bijdragen tot een aanvaardbaar rendement.*

De opleiding heeft een heldere visie op de gewenste studievoortgang van studenten. Zij streeft hierbij een afstudeerrendement na van 75%. Dit streven is met uitzondering van 1993 en 1995 ook gerealiseerd. Zeventig procent van de studenten studeert af binnen 4 jaar en bijna 80% binnen 4,2 jaar. De commissie is verrast over dit hoge rendement, temeer gezien de aanzienlijk lagere cijfers bij het merendeel van de overige kunstopleidingen.

De opleiding beschikt over een duidelijk en effectief beleid voor studierendement, duur en uitval. Soms verlaten vierdejaars de opleiding zonder diploma, omdat ze via hun contacten ook zonder diploma aan de slag kunnen komen. De NFTA probeert deze studenten te bewegen toch hun diploma te halen.

De NFTA heeft, zo blijkt uit de zelfevaluatie, een goed inzicht in de ontwikkeling van de doorstroomgegevens. Men heeft een helder beeld van de redenen voor studie-uitval en er is duidelijk beleid aanwezig om eventuele tegenvallende rendementen tegen te gaan. Om studie-uitval zoveel mogelijk te voorkomen is in AHK-verband een exitprotocol ontwikkeld. In dit protocol zijn afspraken vastgelegd over verwijzing van studenten met studietwijfels. Studenten die toch besluiten de hogeschool te verlaten, geven op een exitformulier hun redenen voor deze keuze aan. De opleidingen gebruiken deze informatie voor het verbeteren van de eigen organisatie en curricula. De commissie acht dit AHK-initiatief een zinvolle aanvulling op het kwaliteitsbeleid.

III. **CONDITIES VOOR KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT: HET ORGANISATIEONTWIKKELINGSPERSPECTIEF**

8 **Externe relaties**

8.1 *Contacten in het werkveld*

*De opleiding houdt in **voldoende** mate voeling met relevante nationale en internationale ontwikkelingen in het werkveld. Hierbij spelen de gastdocenten een belangrijke rol. De werkveldcontacten van vaste docenten kunnen echter versterkt worden.*

De opleiding maakt gebruik van verschillende contacten binnen het werkveld. Een belangrijke rol hierin vervullen de gastdocenten. Deze professionals uit het werkveld dragen als docent of coach hun ervaring en hun kennis van recente ontwikkelingen over op de studenten. Op deze wijze vormen zij een goede aanvulling op de vaste docenten, bij wie de praktijkervaring in een aantal gevallen enigszins is verouderd.

De stageverleners zijn van mening dat te weinig gebruik wordt gemaakt van hun expertise. De contacten gedurende de stage zijn zeer beperkt. De commissie raadt de opleiding dan ook aan bij de verbetering van het stagebeleid (zie § 6.4) gebruik te maken van de kennis en ervaring van de stageverleners, maar ook van gastdocenten.

In het algemeen is de commissie van mening dat er voldoende relevante contacten zijn met het beroepenveld. Zo mogelijk worden de uitkomsten van deze contacten ook benut om de opleiding te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek onder het werkveld (zie § 3.2), naar aanleiding waarvan onder meer de breedte van de opleiding en de inhoudelijke en artistieke voorbereiding nader onder de loep zijn genomen. De vele contacten met het werkveld zijn anderzijds op dit moment nog veelal incidenteel en individueel. Alleen het overleg met de Commissie van Advies heeft een gestructureerd karakter. De opleiding kan meer voordeel halen uit haar werkveldcontacten, wanneer zij de beschikbare bronnen meer systematisch en doelgericht aanboort. Daarnaast constateert de commissie dat de samenwerking met culturele instellingen buiten de filmwereld beperkt is. Dit is consistent met de geconstateerde lacune op het vlak van de inbedding van de opleiding in een breder cultureel kader. De aanpassing van het curriculum op dit punt (zie § 2.1) vormt een goede aanleiding ook de contacten in het brede culturele veld aan te trekken.

Wat betreft de internationale oriëntatie van de opleiding zijn er naar de mening van de commissie nog verbetermogelijkheden. De opleiding heeft geen expliciete internationale uitstraling, zowel wat betreft het docentencorps, de studenten, als het afstudeerwerk. Wat betreft het curriculum kan men overwegen als voertaal van één van de projecten Engels in te voeren, zodat toch buitenlandse studenten kunnen deelnemen. Daarnaast kan men trachten meer buitenlandse (gast-)docenten in te zetten en het internationaal stage lopen of afstuderen te stimuleren. Verder is een meer systematisch onderhouden van internationale contacten en het benutten hiervan binnen de opleiding een aandachtspunt.

8.2 Wetenschappelijke oriëntatie

*De opleiding houdt in **onvoldoende** mate voeling met voor haar relevante wetenschappelijke ontwikkelingen.*

Op dit moment onderhoudt de NFTA in beperkte mate contacten met de wetenschappelijke instellingen en onderzoeksinstituten. Wel heeft men het voornemen om de contacten met de UvA (Film en Televisiewetenschappen) aan te trekken. Ook is het naar de mening van de commissie zinvol om te onderzoeken of de Universiteit Utrecht hierbij iets te bieden heeft. Zelf ziet de opleiding de samenwerking met (studenten van) wetenschappelijke opleidingen als verbeterpunt. Daarnaast verwacht zij een impuls van de aanstelling van lectoren aan de AHK. Deze krijgen ondermeer een rol in het vergroten van de toepasbaarheid van wetenschappelijk onderzoek en de vertaling hiervan naar de opleidingsprogramma's. Op dit moment is de toepassing van wetenschappelijk onderzoek weinig expliciet gemaakt binnen de opleiding.

De commissie heeft er begrip voor dat een wetenschappelijke benadering niet de boventoon voert binnen de academie. Zij is echter wel van mening dat de opleiding dient te bewaken dat de voor haar relevante ontwikkelingen hun vertaling vinden naar het curriculum. Hierbij is het zinvol hiervoor ook te rade te gaan bij de wetenschap. Voorbeelden van mogelijk interessante onderwerpen zijn bijvoorbeeld de veranderende opvattingen over acteursregie of beeldopvattingen in deze tijd van nieuwe media.

In het nieuwe (concept) opleidingsprofiel Film en Televisie (zie §1.2) accentueert de opleiding het verschil tussen wetenschappelijk onderwijs en het hbo-onderwijs: 'waar in het wetenschappelijk onderwijs het cognitieve aspect de boventoon voert is in het kunstvakonderwijs vooral het artistieke aspect van belang'. Naast het artistieke is naar de mening van de commissie bij de NFTA een tweede hoofdrol weggelegd voor ambachtelijk/technische vaardigheden. De commissie herkent de verschillende invalshoek van beide onderwijstypen, maar mist in de beschrijving in het opleidingsprofiel een manier om gebruik te maken van elkaars sterke kanten.

9 De opleidingsorganisatie

9.1 Inrichting en structuur

*Inrichting en structuur van de organisatie van de opleiding dragen **goed** bij aan het effectief en efficiënt realiseren van de gewenste (onderwijs)doelen en -taken. De aansturing is de afgelopen jaren sterk verbeterd.*

De organisatiestructuur van de NFTA is gebaseerd op het gekozen onderwijsconcept. Kenmerkend voor de organisatie zijn enerzijds de vakklassen als organisatie-eenheden, waarin het specialisme centraal staat, anderzijds de projectorganisatie, waarbij het gaat om gezamenlijke projecten. De taken en bevoegdheden van de verschillende organisatieleden staan helder beschreven in de studiegids en in functiebeschrijvingen.

Voorjaar 2000 heeft de AHK een nieuwe directeur aangesteld: Marieke Schoenmakers. Vervolgens is in 2001 is een reorganisatie doorgevoerd, waarbij de studieleiders een nog centralere rol hebben gekregen. Zij zijn verantwoordelijk voor de inhoud van het programma en maken de vertaalslag van beroepsprofiel naar onderwijsinhoud en –uitvoering. Sinds 2001 zijn de studieleiders ook budgethouder voor hun vakklas en leidinggevende voor de medewerkers binnen de vakklas. Hierdoor is meer hiërarchie aangebracht in de van oudsher platte organisatiestructuur, waarin de directeur als enige leidinggevende werd beschouwd. Verder is een hoofd financiën en faciliteiten aangesteld.

De commissie is van mening dat de sturing en bewaking van de inhoud van het programma en de randvoorwaarden de laatste jaren is verbeterd. Dit komt onder meer tot uiting in het project Curriculumvernieuwing, waarbinnen veel ontwikkelingen in gang zijn gezet en dat komend studiejaar tot uitvoering wordt gebracht. Het gaat hier bijvoorbeeld om de reeds genoemde vaststelling van de missie, het vaststellen van competenties en wijzigingen in het curriculum zoals het invoeren van kleinere oefeningen, de verbetering van het documentaire-onderwijs en het vergroten van het aandeel theorie. De commissie is zeer positief over de gestructureerde manier van aansturen en ziet de weer-slag hiervan terug in heldere voortgangsdokumentten en concrete resultaten. Uit de geboekte resultaten blijkt dat de nieuwe besluitvormingsstructuur van de NFTA effect sorteert. De commissie heeft dan ook vertrouwen in de ontwikkelingen die in gang zijn gezet.

Binnen de opleiding functioneren vele overlegverbanden, waarvan sommige recent zijn ingesteld. Wat betreft onderwijsinhoudelijke zaken staat het studieleidersoverleg centraal. Voorstellen uit andere overlegorganen die betrekking hebben op meerdere partijen, worden eerst voorgelegd aan dit overleg. Andere overlegverbanden zijn bijvoorbeeld: het PRS-overleg (studieleiders productie, regie en scenario), het propedeuse-overleg, het planningsoverleg (over de planning van opnamen) en het Groot Werkoverleg. Dit laatste overleg is recent ingesteld om tegemoet te komen aan de nog bestaande autonomie van de afdelingen (zie 9.2) en om de medewerkers meer te betrekken bij de ontwikkelingen binnen de academie. Inspraakmogelijkheden voor docenten en studenten zijn formeel geregeld in de Facultaire Medezeggenschapsraad (FMR) / Opleidingscommissie.

Daarnaast functioneren in breder verband AHK-platforms en (tijdelijke) projectgroepen in het kader van het project curriculumvernieuwing. De opleiding realiseert zich dat zij zich bedient van een groot aantal overlegverbanden. Dit is echter naar haar mening inherent aan het filmvak: filmen is overleggen en vergaderen. Wel neemt zij zich voor om wanneer de vernieuwingen enigszins zijn beklonken, de overlegstructuur nader tegen het licht te houden. De commissie heeft geconstateerd dat de organisatieleden over het algemeen tevreden zijn over het huidige management. Sommigen missen echter de spontaniteit en vrijheid uit het verleden enigszins.

In 2001 heeft de AHK besloten de hogeschool verder te ontwikkelen als netwerkorganisatie. Via platforms op verschillende inhoudelijke terreinen worden beleid en werkzaamheden van de faculteiten beter op elkaar afgestemd. Hiermee in samenhang heeft de AHK recent een Service Bureau ingesteld, om de dienstverlening aan de afzonderlijke faculteiten te verbeteren.

9.2 Opleidingscultuur

*De cultuur binnen de organisatie is **voldoende** bevorderlijk voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit. Het spanningsveld concurrentie versus samenwerking tussen richtingen verdient blijvende aandacht.*

De cultuur op de academie kenmerkt zich door een gepassioneerde houding ten opzichte van film. Het gezamenlijk werken aan filmproducties vormt de basis van de opleiding. Hierin stellen de docenten, gastdocenten en coaches hun onderwijs in dienst van de praktische voorbereiding van studenten op het beroep. Naast de passie voor film is de commissie de open atmosfeer opgevallen waarin studenten, docenten en overige medewerkers met elkaar omgaan.

Binnen de opleiding wordt gezocht naar een meer gemeenschappelijke betrokkenheid. Waar voorheen een houding bestond om vooral binnen de eigen afdeling de zaakjes op orde te hebben, werkt men nu bewust aan samenwerking en betrokkenheid voor de opleiding als geheel (bijvoorbeeld wat betreft curriculumvernieuwing). De commissie karakteriseert de huidige cultuur als een archipel eilandjes. Enerzijds verdedigen de afstudeerrichtingen nog hun eigen territorium. Anderzijds is onder leiding van het management een omslag in gang gezet, waarin gezamenlijk gewerkt wordt aan vakklasoverstijgende zaken. De verschillende overlegverbanden zijn mede daarom op dit moment nog functioneel (zie § 9.1). Wat betreft de studenten is er onder docenten nog te veel sprake van 'hokjesdenken'. Enige ervaring in het omgaan met de strijd tussen de verschillende disciplines is echter naar de mening van de opleiding ook onderdeel van de voorbereiding op de harde praktijk van het filmvak. De commissie ondersteunt de opleiding in haar streven een goede balans te zoeken tussen beide extremen.

Studenten verschillen van oordeel wat betreft de vraag of zij door de opleiding serieus genomen worden. Een deel is van mening dat de docenten en studieleiders toegankelijk zijn en open staan voor vragen. Anderzijds heeft de commissie van enkele studenten vernomen dat docenten lastig bereikbaar zijn of dat nieuwe ideeën niet serieus worden genomen. Hierbij speelt de hoge werkdruk van docenten een belangrijke rol. Daarnaast zijn er verschillen in benadering tussen afstudeerrichtingen geconstateerd. De commissie raadt de opleiding aan om, in het kader van de interne kwaliteitszorg, de vinger aan de pols te houden.

10 (Personele) voorzieningen en faciliteiten

10.1 Personeelsbeleid

*Er wordt een **voldoende** expliciet personeelsbeleid uitgevoerd dat is afgestemd op het onderwijsbeleid en het handhaven en verbeteren van de onderwijskwaliteit. Aandachtspunten voor de nabije toekomst zijn het vastleggen van het gevoerde beleid in een personeelsplan en het verhogen van de kwaliteit van het vaste personeel, onder meer door scholing.*

Bij de NFTA zijn 46 personeelsleden in dienst, corresponderend met ongeveer 24 fte. Het beleid van de academie ten aanzien van het onderwijsgevend personeel is de vaste bezetting zodanig in te vullen

dat het mogelijk is om zoveel mogelijk professionals uit het beroepenveld in te kunnen zetten als gastdocent. Hierdoor wordt de praktijkgerichtheid van de opleiding optimaal gewaarborgd. Bij iedere vakklas is een studieleider in vaste dienst. Deze is inhoudelijk verantwoordelijk voor het curriculum en de begeleiding binnen de betreffende richting. Daarnaast is per vakklas nog één vaste docent of instructeur beschikbaar. Voor het overige wordt de bezetting ingevuld door gastdocenten: veelal oud-studenten van de opleiding die sindsdien een uitgebreide werkervaring opgedaan hebben.

De commissie is van mening dat bovenstaand personeelsbeleid in de praktijk voldoet. Zij raadt de opleiding echter aan haar ideeën hieromtrent vast te leggen in een personeelsplan. Het uitgangspunt van de inzet van zoveel mogelijk gastdocenten wordt zinnig maar kwetsbaar geacht. Gastdocenten blijken in de praktijk, ondanks afspraken, toch niet altijd inzetbaar te zijn. Daarnaast is de betrokkenheid bij de opleiding minder sterk. De opleiding probeert deze nadelen echter zoveel mogelijk te beperken, onder meer door het instellen van een Groot Werkoverleg (zie § 9.1).

Docenten binnen de opleiding werken op verschillende manieren en met verschillende intensiteit aan deskundigheidsbevordering. Het eigen initiatief van docenten is hierbij doorslaggevend. Een scholingsplan ontbreekt in dit kader. Tegelijkertijd constateert de opleiding dat sommige docenten de ontwikkelingen binnen hun vakgebied onvoldoende hebben bijgehouden. Een meer structurele, doelgerichte aanpak van deskundigheidsbevordering komt volgens de commissie aan dit probleem tegemoet. Ook het voeren van degelijke functionerings- en beoordelingsgesprekken is hierbij van belang om hiaten in kennis en vaardigheden op te sporen. De opleiding is voornemens vanaf voorjaar 2002 het voeren van functioneringsgesprekken (opnieuw) in te voeren. De commissie ondersteunt dit voornemen van harte.

Andere aandachtspunten die de commissie en veelal ook de opleiding signaleren zijn de hoge werkdruk van docenten, de vergrijzing van het vaste docentenbestand en het tekort aan docenten bij enkele afstudeerrichtingen (bijvoorbeeld bij productie). Bij de aanpak van deze problemen, waarmee de opleiding reeds begonnen is, kan een personeelsplan een zinvol kader scheppen.

10.2 Faciliteiten

De faciliteiten zijn zeer (goed) adequaat voor het leveren van de gewenste onderwijskwaliteit.

De NFTA heeft in 1999 een speciaal voor haar ontworpen gebouw betrokken in de binnenstad van Amsterdam. Een hele verbetering, gezien het feit dat de voorzieningen voorheen verspreid lagen over drie locaties. Het nieuwe gebouw, ontworpen door de architect Koen van Velzen, biedt de gebruikers een zeer stimulerende studie- en werkomgeving. De internationaal samengestelde commissie was enige jaloezie wat betreft het gebouw niet vreemd...

De faciliteiten in het gebouw zijn volledig toegespitst op het maken van filmproducties en natuurlijk het verzorgen van onderwijs. Filmspecifieke faciliteiten zijn onder meer de film- en televisiestudio's, de montageruimten en de geluidsstudio's. Zowel de film- als de onderwijsfaciliteiten voldoen prima voor het huidige onderwijs. Het is de commissie in positieve zin opgevallen dat vrijwel alle studenten

een eigen, op hun specialisatie afgestemde, werkplek op de academie tot hun beschikking hebben. De mediatheek omvat een uitgebreide collectie boeken, tijdschriften, videobanden, CD's, CD-ROM's en DVD's en is goed toegankelijk.

Bij de opleiding Film en Televisie wordt veel gebruik gemaakt van kostbaar materiaal. Alleen al het beperkte budget maakt dat knelpunten op dit punt onvermijdelijk zijn. De opleiding heeft een goed inzicht in hetgeen beschikbaar is en wat nog ontbreekt. De ICT-infrastructuur is bijvoorbeeld een punt van verbetering. Ondanks een uitbreiding is de capaciteit van het netwerk nog te gering. Mede met het oog op de uitvoering van het project 'In de Frontlinie' (zie § 4.1) wordt op korte termijn gewerkt aan de uitbreiding van dit netwerk.

Studenten en docenten zijn over het algemeen zeer tevreden over de voorzieningen van de NFTA. Docenten zagen het ontbreken van voldoende vergadergelegenheid als een minpunt. Daarnaast is de inrichting van de kantine niet ideaal: tafels en stoelen staan vast en niveaoverschillen hebben reeds gezorgd voor gevaarlijke situaties. De opleiding tracht nu in overleg met de architect aanpassingen door te voeren.

11 Kwaliteitszorg

11.1 Het interne kwaliteitszorgsysteem

*De opleiding beschikt over een **voldoende** adequaat functionerend kwaliteitszorgsysteem voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit. De verschillende activiteiten missen echter een helder kader, bijvoorbeeld binnen een kwaliteitszorgplan. Verder schiet de evaluatie van het onderwijs in de hoofdfase (met uitzondering van de projecten) tekort.*

De opleiding Film en Televisie beschikt niet over een uitgewerkt kwaliteitszorgplan. Wel is het platform Kwaliteitszorg van de AHK in 2001 gestart met de ontwikkeling van een handboek Kwaliteitszorg. Dit handboek zal worden opgezet volgens het EFQM-model en legt relaties tussen het primaire proces en de ondersteunende processen. Ten tijde van de visitatie waren van deze ontwikkeling geen resultaten zichtbaar. Kwaliteitscriteria voor de verschillende aspecten van de opleiding zijn dan ook nog niet ontwikkeld.

Dit wil echter niet zeggen dat de opleiding niet actief werkt aan de verbetering van haar kwaliteit. Er worden verschillende activiteiten ontplooid om na te gaan of de bestaande praktijk voldoet. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn: de onderzoeken onder werkveld en alumni (zie § 3.1 en 3.2), de projectevaluaties (draai-evaluaties, individuele evaluaties en eindevaluaties) en de evaluatiegesprekken in de propedeuse.

De commissie is echter van mening dat deze activiteiten (met uitzondering van de twee eerstgenoemde onderzoeken) te weinig systematisch gebeuren en dat de resultaten te weinig worden vastgelegd. Bovendien is zij van mening dat in de projectevaluaties de beoordeling van studenten en de bewaking van de kwaliteit van het project (inhoud, begeleiding) te veel door elkaar heen lopen. De bewaking van de onderwijskwaliteit in de hoofdfase (met uitzondering van de projecten) valt op dit moment

nog geheel buiten het blikveld van de opleiding. Wel voert de opleiding op dit moment overleg met het SCO-Kohnstamm Instituut van de UvA gericht op een verdere professionalisering van de onderwijs-evaluaties. De in 2001/2002 gestarte evaluatiegesprekken in de propedeuse en de verslaglegging hiervan kunnen hier als voorbeeld dienen.

De commissie is positief over de manier waarop de opleiding omgaat met de uit de verschillende activiteiten verkregen informatie. De projectmatige aanpak van de curriculumvernieuwing is gezien de resultaten effectief. Er is sprake van een realistische planning en veelal goede implementatie van de vernieuwingen en de taken en verantwoordelijkheden zijn helder.

In lijn met het door de commissie geconstateerde gebrek aan systematiek in de interne kwaliteitszorg van de NFTA, neemt de opleiding zich voor om de kwaliteit - die nu vaak impliciet blijft - zichtbaar te maken en te bewaken. Gezien de bestaande activiteiten van de opleiding, onder meer binnen het project curriculumvernieuwing, en de goede voorbereiding op de visitatie, heeft de commissie er vertrouwen in dat op dit punt succes kan worden geboekt.

11.2 *Het zelfevaluatie-rapport*

*Het zelfevaluatie-rapport beantwoordt **goed** aan de eisen die aan een valide en betrouwbaar zelf-onderzoek mogen worden gesteld.*

De commissie was onder de indruk van het zelfevaluatie-rapport van de NFTA. Het is beknopt geschreven, goed leesbaar en bevat goede bijlagen. Waar mogelijk wordt verwezen naar relevante onderdelen van bestaande publicaties.

Men geeft per onderdeel een evaluatie en eventueel een plan van aanpak voor gesignaleerde tekorten. Sterke en zwakke punten worden helder beargumenteerd. Men heeft goed inzicht in mogelijke oorzaken voor gesignaleerde kwaliteitsproblemen. De opleiding heeft een duidelijk en gefundeerd beeld van wat zij wil zijn en werkt voortdurend aan ontwikkeling daarvan. Tijdens de gesprekken is de commissie gebleken dat de betrokkenen op de hoogte zijn van de inhoud van de zelfevaluatie en zich hierin herkennen. Veel docenten en medewerkers zijn betrokken bij het opstellen van het rapport.

Het zelfevaluatie-rapport analyseert de onderwijskwaliteit op opleidingsniveau en niet op het niveau van afstudeerrichting. Hierdoor werd voor de commissie een helder overzicht geschetst, waarbinnen op plaatsen waar dit zinvol was werd ingezoomd op specifieke afstudeerrichtingen. De commissie complimenteert de opleiding met het zelfevaluatie-rapport en de verdere organisatie van het visitatie-bezoek.

12 Slotparagraaf: analyse en aanbevelingen

De commissie heeft in de voorgaande paragrafen een beredeneerd oordeel gegeven over de evaluatievragen van het beoordelingskader. Positief of overwegend positief oordeelt zij over het beroepsbeeld van de opleiding, de eindtermen, het binnenschools curriculum, het buitenschools curriculum, de samenhang en integratie binnen het curriculum, de gerealiseerde kwalificaties, de bewaking van de kwalificaties, de werkvormen en studieactiviteiten, de instroom en aansluiting op de vooropleiding, de selecterende en verwijzende functie van het eerste studiejaar, de studievoortgang, de studiebegeleiding en voortgangsbewaking, het rendement, de contacten met het werkveld, de inrichting en structuur van de organisatie, de opleidingscultuur, het personeelsbeleid, de faciliteiten, het interne kwaliteitszorgsysteem en het zelfevaluatierapport. Een negatief of overwegend negatief oordeel heeft de commissie gegeven over de toetsing, de stagebegeleiding, -beoordeling en -organisatie en de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding.

Op grond van het voorgaande kan de commissie met tevredenheid constateren dat de opleiding Film en Televisie op de meeste gebieden op de goede weg is. In de afgelopen periode is veel werk verzet. De commissie is van mening dat een groot deel van de lof hiervoor toekomt aan het huidige opleidingsmanagement en de enthousiaste inzet van de docenten (en de studenten). De doelmatige aanpak van geconstateerde problemen en heldere verantwoordelijkheidsstructuur hebben op veel punten tot verbeteringen geleid. Wederom halen we de vorderingen binnen het project curriculumvernieuwing aan als voorbeeld.

Over een aantal kwaliteitsaspecten is de commissie met name tevreden. Ten eerste kan de opleiding zich baseren op een helder beroepsbeeld; een belangrijke fundament voor de invulling van de opleiding. Een aandachtspunt hierbij is nog de balans tussen de artistieke en de ambachtelijke component. De uitwerking van het beroepsbeeld in de richting van competenties (en competentiegericht leren) vindt de commissie veelbelovend. De competenties zijn op dit moment in concept gereed en zullen gaan dienen als sturingsinstrument voor het (verder) ontwikkelen van leerdoelen, werkvormen en toetsen. De opleiding heeft ten tweede een belangrijke reorganisatie doorgevoerd. Onder meer door het versterken van de positie van de studieleders kan de organisatie slagvaardiger reageren. Signalen uit de organisatie worden, zo illustreert ook de heldere zelfevaluatie, in veel gevallen omgezet naar zinvolle verbetertrajecten. Een kanttekening hierbij is echter dat het formeel evalueren van de onderwijskwaliteit op het moment nog achterblijft. Ook zijn de nog bestaande overblijfselen van de 'eilandencultuur' niet altijd bevorderlijk voor het doorvoeren van innovaties.

Positief is de commissie vervolgens over het curriculum van de opleiding, in het bijzonder over de simulatieprojecten. Op deze wijze verkrijgen de studenten al vroeg in de opleiding zicht op de eisen in de beroepspraktijk. Kanttekening wat betreft het curriculum vormt het gebrek aan theoretische onderlegging en culturele bagage van de studenten. Tenslotte hebben de huisvesting en faciliteiten van de NFTA en het inzicht in rendementsontwikkelingen een zeer positieve indruk op de commissie gemaakt.

Naast bovenstaande positieve ontwikkelingen is de commissie van mening dat de kwaliteit op een aantal gebieden nog tekort schiet. Belangrijke aspecten in dit verband zijn de organisatie en uit-

voering van de stages en het toetsstelsel. Met name de hiaten op het gebied van de stage vindt de commissie kwalijk. Stagedoelen ontbreken of zijn vaag geformuleerd, de begeleiding vanuit de opleiding is minimaal, de beoordeling krijgt weinig aandacht en de informatievoorziening naar stageverlennende instellingen schiet tekort. Mede in het licht van de nadruk die de opleiding legt op de praktijkgerichtheid is een dergelijke situatie niet aanvaardbaar. Behalve de stage is ook het toetsstelsel van de opleiding voor verbetering vatbaar. Een belangrijke voorwaarde voor een systematische evaluatie van studievorderingen van studenten is het bestaan van heldere, meetbare leerdoelen. Deze ontbreken voor alsnog, maar het in gebruik nemen van de set competenties in studiejaar 2002/2003 kan worden benut als eerste stap in deze richting. Wat betreft de toetsing en de gerealiseerde kwalificaties heeft de commissie verder geconstateerd dat het niveau van de propedeuse en van de theoretische component achterblijven bij het niveau van het praktische gedeelte. Hierbij spelen ook de grote verschillen in beginniveau tussen studenten en de gebrekkige wetenschappelijke oriëntatie een rol. Tenslotte zijn verbeteringen nodig wat betreft het formaliseren van het personeels- en scholingsbeleid.

Bij de aanpak van de geconstateerde knelpunten is het stellen van heldere prioriteiten van groot belang. De middelen van de organisatie om tijd (en geld) vrij te maken voor verbetertrajecten is immers niet onbeperkt. Dit geldt zeker voor de redelijk kleinschalige organisatie van de NFTA. De commissie heeft er echter op basis van haar onderzoek vertrouwen in dat de opleiding komt tot een gedegen afweging in dezen. De commissie wenst de opleiding hierbij veel succes en wijst erop hierbij het bewaken van de reeds bestaande kwaliteit niet uit het oog te verliezen.

Op basis van het bovenstaande komt de commissie tot de volgende aanbevelingen voor de opleiding Film en Televisie⁵:

- besteed binnen de visie op het beroep expliciet aandacht aan de balans tussen de artistieke en technische component van de opleiding en aan idee-ontwikkeling en experiment, maak overwegingen op dit punt expliciet;
- grijp de nieuwe (concept-) competenties aan om de leerdoelen te verhelderen, om een heldere systematiek te ontwikkelen voor de borging van kwalificaties en om keuzen op het gebied van toetsing en werkvormen te verantwoorden;
- geef prioriteit aan het ontwikkelen van het stagebeleid, waarvan specifieke leerdoelen, een stagehandleiding met aandacht voor begeleiding en beoordeling en wellicht het aanstellen van een stagecoördinator deel uitmaken;
- onderzoek de theoretische kwalificaties van afgestudeerden en tref zo nodig maatregelen, waarbij de verbetering van de wetenschappelijke oriëntatie en het aanpakken van verschillen in het beginniveau van studenten aanknopingspunten vormen;
- leg het (deels reeds gevoerde) personeelsbeleid vast in een personeelsplan en besteedt hierbij in ieder geval aandacht aan deskundigheidsbevordering, aan de werkdruk van docenten en aan het verminderen van de eilandencultuur;
- schep een helder kader voor de reeds bestaande initiatieven op het gebied van het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van de opleiding en vul deze initiatieven aan met de evaluatie van het onderwijs in de hoofdfase van de opleiding.

13 Kengetallen

De kengetallen zijn gebaseerd op de gegevens van de NFTA, peildatum oktober 2001.

Instroom, uitstroom, ingeschreven, personeel

	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Totaal aantal ingeschreven studenten	232	225	233	220	221	220	220	232	243
Instroom ⁶	61	60	63	60	64	61	60	71	75
Vooropleiding instroom , havo, in procenten	30	39	31	33	30	32	30	33	
Vooropleiding instroom, vwo, in procenten	47	43	40	33	36	30	30	37	
Vooropleiding instroom mbo, in procenten	7	4	11	18	12	13	19	14	
Vooropleiding instroom ho, in procenten	7	9	10	6	15	14	13	10	
Totaal aantal geslaagden	66	55	40	58	51	52	39	42	59
Gem. studieduur geslaagden, 1 ^e instroom hbo	4,2	4,0	4,0	4,1	4,0				
Gem. studieduur geslaagden, niet 1 ^e instroom hbo	4,1	3,9	3,6	3,8	3,9				
% studiestakers, 1 ^e instroom hbo	24%	14%	36%	17%	18%	31%	17%	6%	
% studiestakers, niet 1 ^e instroom hbo	43%	32%	19%	10%	23%	14%	15%	0%	
Gem. studieduur studiestakers, 1 ^e instroom hbo	2,3	2,6	2,2	3,0	2,4	1,8	1,1		
Gem. studieduur studiestakers, niet 1 ^e instroom hbo	2,4	2,8	1,5	2,0	1,0	3,0	1,0		
% studiestakers naar vooropleiding: havo	28%	38%	31%	33%	33%	27%	10%	33%	
% studiestakers naar vooropleiding: vwo	56%	38%	47%	44%	33%	40%	50%	33%	
% studiestakers naar vooropleiding: mbo	6%	0%	5%	11%	8%	13%	20%	33%	

Opleidingsrendement in percentage van instroom (cumulatief)

	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Diploma behaald na 2 jaar	0	3	8	7	0	0			
Diploma behaald na 3 jaar	3	6	11	12	6	8			
Diploma behaald na 4 jaar	62	74	63	74	78				
Diploma behaald na 5 jaar	67	77	66	82					
Diploma behaald na 6 jaar	70	77	66						
Totaal rendement	70	77	66	82	78	8			

Uitvalpercentage van instroom propedeuse, eerste keer hbo

	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Percentage uitval na 1 jaar	15	6	7	2	4	10	15	6	
Percentage uitval na 2 jaar	15	12	26	7	10	25	17		
Percentage uitval na 3 jaar	15	15	28	9	14	30			
Percentage uitval na 4 jaar	19	21	35	14	18				
Percentage uitval na 5 jaar	21	21	35	16					
Percentage uitval na 6 jaar	23	21							

Afkortingenlijst

AHK	Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
CILECT	Centre International de Liaison des Écoles de Cinema et de Television
CvA	Commissie van Advies
CvB	College van Bestuur
EFQM	European Foundation for Quality Management
FMR	Facultaire Medezeggenschapsraad
HvA	Hogeschool van Amsterdam
IDFA	Internationaal Documentaire Festival Amsterdam
NFTA	Nederlandse Film en Televisie Academie
UvA	Universiteit van Amsterdam

- 1 Heyden, drs. Godelieve van der, Leo Capel, e.a. (1999). *Profiel van de sector audiovisueel. Beroepsprofielen en startkwalificaties*. Bijlage 1B bij het eindrapport van de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs: Sectorprofielen, beroepsprofielen en startkwalificaties.
- 2 Wel bestaan er enige raakvlakken met de beschreven profielen interaction designer en animatie.
- 3 Daal, C. van en M. Kok (2000). *Enquête afgestudeerden NFTA 1993 t/m 1996*. Amsterdam: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.
- 4 Verbeek, A.E. (2001). *De aansluiting tussen opleidingen op het terrein van Film en Televisie en de arbeidsmarkt*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- 5 Op deze plaats zijn de belangrijkste aanbevelingen opgenomen; zie de tekst van het rapport voor de overig aanbevelingen op onderdelen.

4. Specifiek deel Museologie

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Faculteit: Reinwardt Academie
Opleiding: Museologie
Visitatiedata: 16 en 17 mei 2002

Inleiding

De Reinwardt Academie (RA) werd in 1976 opgericht als eerste en enige gespecialiseerde museumopleiding in Nederland. De academie is genoemd naar de Leidse hoogleraar en museumpionier Caspar Reinwardt (1773–1854). Vanaf 1987 maakt de RA als faculteit Museologie deel uit van de Amsterdamse Hogeschool van de Kunsten (AHK). De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten omvat naast de Reinwardt Academie: de Academie voor Beeldende Vorming, de Academie van Bouwkunst, de Nederlandse Film en Televisie Academie, de Theaterschool, het Conservatorium van Amsterdam en de interfaculteit Culturele Bedrijfsvoering (in afbouw). Ook onder de AHK vallen de tweede fase opleidingen theater en film: DasArts en het Maurits Binger Film Instituut. In 1992 verhuisde de Reinwardt Academie naar Amsterdam.

De opleiding Museologie van de Reinwardt Academie stelt zich ten doel studenten op te leiden voor leidinggevende en coördinerende functies op het gebied van collectiemanagement en (museum-) communicatie. In eerste instantie wordt hierbij gedacht aan musea. De opleiding richt zich zowel op beheer en behoud, als op publieksgerichte activiteiten. De opleiding kent een voltijd- en een deeltijdvariant. Daarnaast verzorgt de academie een internationaal Master's programma. De visitatie heeft betrekking op het voltijd- en deeltijd-hbo-programma. De academie telde bij de start van het studiejaar 2001/2002 189 studenten. Er zijn 20 docenten in dienst, verdeeld over 8,5 FTE.

In de studiejaar 2000/2001 en 2001/2002 werd in twee fasen een geheel nieuw curriculum ingevoerd. Hierin volgen de studenten de eerste twee jaar een gemeenschappelijk programma om zich daarna te richten op één van de vier specialisaties die de academie biedt. Tevens is in 2001 – samenhangend met het vertrek van de directeur – een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd. Op dit moment wordt de opleiding geleid door een interim-directeur. Het is waarschijnlijk dat het instituut in de (nabije) toekomst zal worden samengevoegd met een andere faculteit van de AHK; welke is nog onduidelijk.

De opleiding Museologie is een unieke opleiding in Nederland en wordt alleen verzorgd door de Reinwardt Academie. Tot en met studiejaar 2001/2002 maakt de opleiding deel uit van het kunstonderwijs. Daarna wordt de opleiding ondergebracht bij de sector Taal & Cultuur. Dit betekent voor de opleiding onder meer het wegvallen van de mogelijkheid tot selectie van aankomende studenten en een lagere bekostiging.

In haar zelfevaluatierapport 'Continuïteit en verandering' schetst de Reinwardt Academie een helder

beeld van de huidige stand van zaken binnen de opleiding en van de voorgenomen verbeteractiviteiten. De commissie heeft deze informatie, samen met de gegevens verkregen uit de bestudering van het ter beschikking gesteld materiaal en de gesprekken tijdens het visitatiebezoek, gebruikt om in deze rapportage tot een evenwichtige afweging van haar oordeel te komen.

I. BEROEPSVOORBEREIDING EN -KWALIFICATIE: HET ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

1 Inhoudelijk opleidingskader

1.1 Beroepsbeeld

*De opleiding heeft een **voldoende** duidelijke adequate eigen visie op het beroep en het nationale en internationale beroepenveld waarvoor wordt opgeleid. Het vinden van een balans tussen generalistisch en specialistisch opleiden en tussen nadruk op beleidsvoorbereiding of beleidsuitvoering blijven hierbij belangrijke aandachtspunten.*

De visie van de opleiding op het beroep is in het zelfevaluatie-rapport helder geformuleerd en goed beargumenteerd. De opleiding geeft aan dat zij zich in eerste instantie richt op leidinggevende en/of coördinerende functies in middelgrote en grote musea waar sprake is van taakdifferentiatie en specialisering. Zij is van mening dat de algemene opzet van de eerste twee leerjaren afgestudeerden mede geschikt maakt voor het beheer van kleine musea, waar een generalist nodig is. In tweede instantie richt het programma zich op vergelijkbare functies bij verwante instellingen in de erfgoedsector.

Het beroepsbeeld van de academie is gerelateerd aan de in opdracht van de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs geformuleerde beroepsprofielen. De notitie 'Aanzet tot beroepsprofielen in de sfeer van de zorg voor en de omgang met het roerend cultureel erfgoed (april 1999)' is opgesteld door de Reinwardt Academie en de restauratorenopleidingen van ICN en SRAL. In de notitie worden de beroepsprofielen en startkwalificaties geschetst voor een zestal functies: conservator, restaurator, preservator, registrator, educator en tentoonstellingscoördinator. De opleiding museologie is op dit moment gericht op de laatste vier functies. Hiermee geeft de opleiding uitdrukking aan haar eigen profilering.

De opleiding geeft er in haar beroepsbeeld blijk van zicht te hebben op de relevante ontwikkelingen in het beroepsveld, zoals verdergaande professionalisering en taakdifferentiatie, de noodzaak tot regionale en brancheoverschrijdende samenwerking, multiculturalisme en de opkomst van projectmatig werken in musea. Hiernaast is ook de verbreding van het beroepsbeeld van museologie richting erfgoedsector een belangrijke ontwikkeling. De academie geeft aan zich niet uitsluitend te willen richten op musea, maar op de erfgoedsector in den brede. Hieronder vallen ook instellingen als archieven, bibliotheken, organisaties voor monumentenzorg, natuurbehoud, et cetera. De uitwerking van deze intentie is echter nog weinig expliciet. De commissie is van mening dat de opleiding zich voorlopig beter kan blijven richten op het museale veld. Een verdere verbreding naar de hele erfgoedsector heeft het reële gevaar van verwatering van het beroepsbeeld in zich. Hierbij vindt de commissie het van belang dat de opleiding zich op de totale museumbranche richt - onder meer historische, technische, kunst- en natuurhistorische musea - en zich niet beperkt tot bepaalde typen musea (zie § 2.1).

De commissie heeft geconstateerd dat het vinden van de juiste balans tussen uitvoerend en beleidsvoorbereidend opleiden enerzijds en tussen specialistisch en generalistisch opleiden anderzijds lastig blijft. Dit heeft mede te maken met de wensen van het beroepenveld: grote musea hebben een voorkeur voor uitvoerende en specialistische medewerkers, terwijl kleinere musea meer baat hebben bij

generalistisch personeel met (ook) beleidsvoorbereidende capaciteiten. De commissie beveelt de opleiding aan voortdurend aandacht aan dit dilemma te blijven besteden. In dit kader verbaast het de commissie enigszins dat de opleiding enerzijds nadruk legt op leidinggevende en coördinerende functies, terwijl zij zich anderzijds richt op grote en middelgrote musea. Gezien de opleidingsvoorkeur van musea lijkt dit niet geheel passend. Wat betreft de keuze op te leiden voor leidinggevende functies dient de opleiding zich niet te ambitieus op te stellen en te streven naar functies in het middenkader en projectmanagement. De commissie is van mening dat de opleiding in haar beroepsvisie internationale en multiculturele aspecten weinig expliciet heeft uitgewerkt.

Als gevolg van de toekomstige positie van de Reinwardt Academie en de mogelijke samenwerking met een andere AHK-faculteit heeft het CvB van de hogeschool de opleiding verzocht haar toekomstvisie op papier te zetten. De 'Notitie Toekomst Reinwardt Academie' (maart 2002) geeft aan dit verzoek gehoor. In de notitie komen onderwerpen aan de orde als de verbetering van de financiële situatie van de opleiding, de verbreding van de opleiding richting erfgoedsector, het ontwikkelen van mastersopleidingen en korte trajecten en het opzetten van een museologisch adviesbureau. Aangezien de commissie een toekomstvisie gemist heeft in de zelfevaluatie is zij verheugd over de notitie. Deze heeft het karakter van een brainstorm en is (nog) algemeen van opzet. De commissie beveelt de opleiding aan de diverse mogelijkheden grondig te onderzoeken en te overdenken, alvorens haar prioriteiten te stellen en te komen tot concrete projectplannen. Zij raadt de opleiding aan hierbij aansluiting te zoeken bij andere betrokken partijen, zoals het Instituut Collectie Nederland (ICN), het Landelijk Contact Museumconsulenten en de Nederlandse Museumvereniging.

1.2 Eindtermen

*De eindtermen van de opleiding zijn **voldoende** relevant met het oog op de beroepsvoorbereiding. Het ontwikkelen van competenties wordt gezien als een zinvolle manier om verdere verbetering aan te brengen.*

De eindtermen van de opleiding geven een concreet beeld van de vereiste kennis, vaardigheden en houding voor de museale beroepspraktijk. De eindtermen zijn ingedeeld in algemene en specifieke eindtermen en maken onderscheid tussen kennis, vaardigheden en attitude. Een deel van de algemene eindtermen is opgenomen in de studiegids. De specifieke eindtermen – voor de kernvakken collectiebeheer, informatieverzorging, tentoonstellen en publieksbegeleiding – zijn uitgewerkt in de onderwijs- en examenregeling (OER). De eindtermen vertonen een voldoende relatie met de startkwalificaties uit de beroepsprofielen. Deze samenhang wordt echter niet inzichtelijk gemaakt. De commissie beveelt de opleiding aan ook de specifieke eindtermen op te nemen in de studiegids.

De commissie constateert binnen de eindtermen enkele hiaten. Zo is er bij het kernvak publieksbegeleiding te weinig aandacht voor didactische en pedagogische kennis en vaardigheden. Verder wordt met name aandacht voor enkele vaardigheden gemist, bijvoorbeeld het vermogen om te gaan met bestuurders en andere autoriteiten, schriftelijke en mondelinge uitdrukingsvaardigheid en projectmatig werken. Daarnaast is de commissie van mening dat er een discrepantie bestaat tussen het beroepsbeeld van de opleiding (zie § 1.1) en de uitwerking hiervan in de eindtermen.

In de visie wordt er van uit gegaan dat de opleiding vooral gericht is op leidinggevende en coördinerende functies. In de eindtermen is hiervan weinig te herkennen. De eindtermen zijn – met uitzondering van het algemene deel – grotendeels gericht op inhoudelijke, uitvoerende museumtaken. Verder wordt het aspect 'leiding geven' in de eindtermen slechts met algemene termen aangeduid. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen sturing geven in organisatorische en inhoudelijke processen, leiding geven aan een project en leiding geven aan een afdeling. Naar de mening van de commissie verdient dit aspect verduidelijking. Laatstgenoemde vormen liggen meer binnen het directe beroepsperspectief van de RA-afgestudeerde, hoewel kennis over hoger management ook van belang is.

In de loop van studiejaar 2001/2002 start het project Onderwijskunde. Het formuleren van competenties – ter vervanging van de huidige eindtermen – maakt deel uit van dit project. De commissie verheugt zich over dit voornemen. Zij heeft echter tijdens haar bezoek geconstateerd dat het project nog in de beginfase is: in juni 2002 vindt een studiedag plaats. Tijdens de gesprekken bleek het de commissie dat de vakgroepcoördinatoren geen helder beeld hebben van de systematiek waarmee de eindtermen vertaald worden in het curriculum en de manier waarop de eindtermen getoetst worden. De commissie beveelt de opleiding aan hieraan in het kader van de invoering van competentiegericht opleiden meer aandacht te besteden.

2 Curriculum

2.1 Opbouw en inhoud van het binnenschools curriculum

*De opbouw en inhoud van het binnenschools curriculum zijn **voldoende** relevant met het oog op het bereiken van de eindtermen van de opleiding. Wel verdienen het verduidelijken van de samenhang met de eindtermen en het specificeren van de leerdoelen op korte termijn extra aandacht.*

In studiejaar 1998/1999 heeft de academie, als reactie op kritische geluiden van zowel studenten als oud-studenten, haar curriculum grondig herzien. De curriculumherziening is zeer systematisch uitgevoerd en gedocumenteerd⁷ door een kleine interne werkgroep. Hierbij is gebruik gemaakt van de inbreng van alumni en het werkveld. Het nieuwe curriculum is in twee fasen ingevoerd: in 2000/2001 voor het 1^e en 3^e jaar en in 2001/2002 voor het 2^e en 4^e jaar. De commissie is positief over de werkwijze die de opleiding gevolgd heeft bij het ontwikkelen van het nieuwe curriculum. Het resultaat is hier dan ook naar: een helder curriculum, waarin de meest relevante aspecten van het beroep systematisch aan de orde komen. Wel is de commissie van mening dat het curriculum, door de vele verschillende onderwijsonderdelen (meer dan tachtig, verdeeld over de hele studie!), een enigszins versnipperde indruk maakt.

De studiegids geeft een helder overzicht van het nieuwe curriculum van de opleiding. De opleiding omvat in totaal 168 studiepunten met een studielast van 40 uur per week en is identiek voor zowel de voltijd- als de deeltijdstudenten. Het vierjarige curriculum is opgebouwd uit twee fasen. De onderbouw (het 1^e en 2^e jaar) is generalistisch van aard: studenten maken kennis met de volle breedte van het vakgebied. Het onderwijs is in deze fase voor alle studenten gelijk en omvat de leerstof en

praktijkervaring om aan het interdisciplinaire karakter van de studie inhoud te kunnen geven. In de bovenbouw van de studie (het 3e en 4e jaar) richten studenten zich op hun specialisatie. In het derde jaar worden nog twee van de vier kernvakken gevolgd, in het vierde jaar concentreert de student zich op één kernvak.

De academie biedt studenten de keuze uit vier kernvakken: collectiebeheer, informatieverzorging, tentoonstellen en publieksbegeleiding. Daarnaast worden integratievakken (theoretische museologie en managementvaardigheden) en ondersteunende vakken (culturele vorming en communicatieve vaardigheden) aangeboden. Deze vakken richten zich op het aanleren van kennis, vaardigheden en attitude die voor alle toekomstige museummedewerkers van belang zijn.

De commissie is van mening dat het nieuwe curriculum relevant is voor een professionele beroepsuitoefening. Ook de studenten zijn in het algemeen tevreden over het aangeboden. Wat echter ontbreekt is een goede beschrijving van de leerdoelen van de verschillende curriculumonderdelen. In de nieuwe (concept)studiegids is wel een korte omschrijving opgenomen, maar deze blijft te beknopt en algemeen. Deze leerdoelen bieden onvoldoende houvast bij het invullen van de modulen en bij het uitwerken van de toetsen. Het curriculum is afgeleid van de eindtermen, maar het blijft voor de commissie enigszins onduidelijk op welke wijze de eindtermen zijn gebruikt bij de samenstelling van het curriculum. Wel bevat de zelfevaluatie een overzicht waarin eindtermen gekoppeld zijn aan onderwijsonderdelen, maar de opleiding geeft aan dat dit schema achteraf is gemaakt, ten behoeve van de visitatie. De commissie vindt zowel het ontbreken van specifieke leerdoelen als onduidelijkheid over de sturende werking van de eindtermen ernstige tekortkomingen. Zij raadt de opleiding aan op deze punten in de nabije toekomst verbeteringen aan te brengen. In het zelfevaluatierapport geeft de academie al aan binnen het project Onderwijskunde extra aandacht te willen besteden aan de relatie tussen eindtermen en curriculum.

De studenten geven aan gaandeweg de propedeuse een steeds helderder beeld te krijgen van het museale beroepsveld. Het 'kwartje valt' echter pas echt aan het einde van het eerste jaar, bij het integratieproject, en met name tijdens de oriëntatiestage in het tweede jaar. Het binnen de opleiding gebruikte studiemateriaal is grotendeels relevant en actueel. Nieuwe theorieën en ontwikkelingen zijn er in voldoende mate in verwerkt, zoals blijkt uit onderdelen als informatiemanagement en museale ethiek. Wel is de commissie van mening dat de readers verbeterd kunnen worden: ze zijn rommelig en slecht ontsloten. Te vaak ontbreekt een inhoudsopgave en/of wordt niet aangegeven wat de bron van de artikelen is.

De commissie mist, zoals in de vorige paragraaf reeds opgemerkt, aandacht voor het interculturele aspect. De aanbevelingen die op dit terrein zijn gedaan om hieraan uitwerking te geven in de onderdelen publieksbegeleiding, tentoonstellen en informatieverzorging, zijn niet opgevolgd.

Dit is contrair met de heersende trend, waarin zowel binnen het museale veld als bij de andere erfgoedinstellingen juist expliciet gewerkt wordt aan een intercultureel beleid ten aanzien van deze drie gebieden. Ook het internationale aspect krijgt weinig aandacht. Dit is evenwel overeenkomstig het beroepsbeeld en de eindtermen. Tenslotte is de commissie van mening dat, wil men het beroepsbeeld handhaven, de aandacht voor kennis en vaardigheden op het gebied van leidinggeven en beleidsvoorbereiding versterkt dient te worden. Dit zo nodig ten koste van uitvoerende aspecten.

2.2 Opbouw en inhoud van het buitenschools curriculum

*De opbouw en de inhoud van de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages) zijn **volgende** relevant voor het bereiken van de eindtermen van de opleiding. De stages zijn veelvuldig, relevant en intensief, maar de sturing door onder meer heldere leerdoelen, schiet tekort.*

De studenten worden vanaf het begin van de studie op verschillende manieren in aanraking gebracht met de beroepspraktijk. In de propedeuse wordt gestart met een reeks excursies, die zich voortzet tot het vierde jaar (waaronder excursies naar Parijs, Berlijn en Londen). Ter afsluiting van het eerste jaar voeren studenten een integratieproject uit (10 studiepunten), waarin zij vanuit de vier kernvakken, de integratievakken en de ondersteunende vakken een kleine presentatie inrichten.

De stages vormen het belangrijkste onderdeel van de voorbereiding op de beroepspraktijk. In het 2^e jaar vindt een omvangrijke oriëntatiestage plaats, waarbij alle kernvakken aan de orde komen. Door het uitvoeren van praktische werkzaamheden krijgt de student een indruk van wat er zoal komt kijken bij het uitoefenen van bepaalde taken. In het 3^e jaar hoort bij elk van de twee gekozen kernvakken een stage van 8 studiepunten. Daarnaast participeert iedere student in een – extern – practicum publieksonderzoek. De student rondt zijn studie in het 4^e jaar af door middel van een afstudeerproject van 24 studiepunten. Dit is een zelfstandig uitgevoerd project in een museum of andere instelling. De inhoud van de opdracht is meestal praktisch, soms meer theoretisch van aard. In het vierde jaar wordt tenslotte binnen het vak Theoretische Museologie een serie gastcolleges verzorgd, waarin (veelal) museumdirecteuren hun visie op de beroepspraktijk geven.

De commissie is positief over de belangrijke plaats die de kennismaking met de beroepspraktijk inneemt in het opleidingsprogramma. Volgens studenten vormen de stages de kern van de opleiding en brengen hen – door hun aantal en omvang - intensief in aanraking met de beroepspraktijk. Naar de mening van de commissie dragen de stages duidelijk bij aan de verdieping van het inzicht in het museale werk en het vervolmaken van vaardigheden en kennis. De opbouw van de stages, van algemeen naar specifiek en van begeleid naar zelfstandig, draagt hieraan bij.

De commissie vindt het jammer dat ook voor de praktijkgerichte onderdelen geen expliciete leerdoelen voorhanden zijn. Dit bemoeilijkt de aansturing van de stage: er zijn geen duidelijke richtlijnen welke stage-instellingen en welk type opdrachten voor een stage in aanmerking komen en welke niet (zie § 6.4). Ondanks het feit dat de voorwaarden voor een effectieve aansturing niet optimaal zijn, is de commissie van mening dat de invulling van de stages veelal relevant is in het licht van de toekomstige beroepspraktijk. De opdrachten worden in nauwe samenwerking met de stageverlenende instelling vastgesteld. De stageverslagen zijn in het algemeen voldoende van kwaliteit.

De commissie heeft van studenten vernomen dat het organiseren van een stageplaats in het buitenland in een aantal gevallen niet werd gestimuleerd. De commissie heeft begrip voor het zorgvuldig voorlichten van studenten over de haken en ogen van een internationale stage. Voor geschikte studenten, die tevens bereid zijn zich extra in te zetten, is echter naar de mening van de commissie adequate ondersteuning vanuit de opleiding aan te bevelen.

2.3 Samenhang en integratie binnen het curriculum

*Er bestaan **voldoende** inhoudelijk beredeneerde en volgtijdelijke verbanden tussen de verschillende curriculumonderdelen. Om de generalistische blik in de specialisatiefase te behouden, is het toevoegen van een integratieproject aan het einde van het vierde jaar het overwegen waard.*

De opleiding biedt in de studiegids een redelijk inzicht in de opbouw van het programma en de samenhang hierbinnen. In de notitie *Reinwardt 2000+* wordt een uitgebreid overzicht gegeven van de hoofdstructuur van het curriculum en de rode draad hierbinnen (zie § 2.1). Deze structuur is naar de mening van de commissie relevant en goed doordacht. Zij geeft de opleiding in overweging ook in de studiegids wat langer stil te staan bij de structuur van het curriculum. Dit mede vanwege het feit dat studenten hebben aangegeven de samenhang tussen de verschillende curriculumonderdelen niet altijd helder te vinden. Hierbij speelt naar de mening van de commissie ook de versnippering van het curriculum (het grote aantal – veelal kleine - onderdelen waaruit het programma bestaat) een rol. De commissie is van mening dat bij een dergelijke samenstelling van het curriculum samenhang en integratie meer aandacht dienen te krijgen dan nu het geval is. Hierbij zijn zowel de studiegids als expliciete aandacht hiervoor van de docenten tijdens bijeenkomsten van belang.

Ook de balans tussen de generalistische en de specialistische onderdelen van de opleiding is, zo blijkt uit de notitie *Reinwardt 2000+*, uitgebreid afgewogen. Dat de opleiding dit dilemma serieus in haar ontwikkelingstraject heeft meegenomen, doet de commissie deugd. Naar haar mening kan deze balans echter nog verbeterd worden, door in het 4^e studiejaar (bijvoorbeeld als afsluiting) een integratieproject in te voegen, waarin alle disciplines vanuit hun eigen specialisatie samenwerken. Hiermee kan tegemoet gekomen worden aan de opmerking van een deel van het werkveld en alumni dat de studie aan het einde (te) sterk eenzijdig specialistisch gericht is. In dit project kunnen studenten extra ervaring opdoen met projectmanagement en wordt gelijktijdig effectieve samenwerking tussen de disciplines getraind.

3 Kwalificaties van afgestudeerden

3.1 De gerealiseerde kwalificaties

*De door de studenten aan het eind van de opleiding verworven kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden zijn **voldoende** toereikend om adequaat te functioneren in de beroepspraktijk. De kwalificaties van afgestudeerden zijn echter meer praktisch, uitvoerend gericht, dan leidinggevend en beleidsvoorbereidend.*

De kwalificaties van de afgestudeerden, zoals deze naar voren komen uit de afstudeerwerken en uit gesprekken met het werkveld, wijzen erop dat de opleiding erin is geslaagd de eindtermen (grotendeels) te bereiken. Wel bleek uit de gesprekken met het werkveld een verschil in wensen tussen kleine en grotere musea, met betrekking tot de mate van specialisatie van de studenten (zie § 1.1). Ook alumni zijn over het algemeen tevreden. Wel hebben zij in het verleden aangegeven managementvaardigheden te missen in het programma. Naar aanleiding hiervan heeft de opleiding het aandeel van

dit vak flink verzaagd. Afgestudeerden vinden relatief snel een passende baan in het werkveld. Ondanks de tevredenheid neemt de commissie de vrijheid enkele kanttekeningen te plaatsen bij de gerealiseerde kwalificaties van de studenten. Zij is van mening dat de kwalificaties van studenten wat achterblijven op het gebied van hun vermogen een theoretisch kader te schetsen, taalbeheersing en persoonlijke visie; belangrijke aspecten van het hbo-niveau. Verder is het afstudeerwerk naar de mening van de commissie sterk specialistisch en praktisch gericht (bijvoorbeeld op fysieke condities voor conservering of communicatie en marketing). Er zijn weinig beleidsvoorbereidende stukken, de hoofdmoot is uitvoerend van aard. Deze praktijk strookt niet met het beroepsbeeld, waarin is opgenomen dat de opleiding zich richt op leidinggevende en coördinerende functies. De commissie beveelt de opleiding daarom aan de afstudeeropdrachten (en zo nodig de rest van het curriculum) nog eens nader onder de loep te nemen. Wellicht is het instellen van een afstudeerrichting 'management van musea' in kader aanbevelenswaardig. Hierin kan men expliciet en meer diepgaand dan nu gebeurt aandacht besteden aan leidinggevende en coördinerende taken, beleidsvoorbereiding en projectmanagement.

3.2 De bewaking van de kwalificaties

*De opleiding beschikt in **onvoldoende** mate over adequate mechanismen om de inhoudelijke relevantie van de kwalificaties van afgestudeerden te waarborgen. De ondernomen initiatieven op dit punt zijn ad hoc en te weinig doelgericht.*

De Reinwardt Academie heeft geen duidelijke methode om de relevantie van de kwalificaties van de afgestudeerden te toetsen bij het werkveld en de afgestudeerden. Incidenteel (in 1989 en 1998) wordt onderzoek verricht onder oud-studenten. Het onderzoek van 1998 had echter met name betrekking op de loopbaan van de alumni. Informatie over de relevantie van de eindtermen en het curriculum genereert het onderzoek niet. Onderzoek dat betrekking heeft op deze aspecten ontbreekt ook onder het werkveld. Wel wijst de opleiding in haar zelfevaluatie op de indirecte toetsing van de relevantie van het programma door het in kaart brengen van de vraag naar afgestudeerden en door middel van contacten met stageverleners. Daarnaast geeft de opleiding aan bij de ontwikkeling van het nieuwe curriculum gebruik te hebben gemaakt van de inbreng van werkveld en afgestudeerden. Het is echter voor de commissie niet duidelijk op welke wijze deze consultatie heeft plaatsgevonden en wat de uitkomsten ervan waren. De commissie is samenvattend van mening dat de incidentele initiatieven van de academie onvoldoende inzichtelijk maken in hoeverre de eindtermen en het curriculum naar de mening van werkveld en alumni voldoen. Zij raadt de academie aan een methode te ontwerpen waarbij deze onderwerpen systematisch bevraagd worden bij werkveld en alumni. Dat deze methode gezien de kleinschaligheid van de opleiding niet uitputtend kan zijn spreekt voor zich. Aanvullend vindt de commissie dat het ontwikkelen van een alumnibeleid, sinds langere tijd op de agenda van de opleiding, serieus ter hand genomen moet worden. De academie heeft het voornemen oud-studenten structureel te gaan betrekken bij het lesprogramma en bij het vernieuwen van het curriculum. Dit lijkt de commissie een zinvolle aanzet tot kwaliteitsborging.

II. EFFECTIVITEIT EN EFFICIËNTIE: HET BEDRIJFSECONOMISCH EN STUDEERBAARHEIDSPERSPECTIEF

4 Het onderwijsproces

4.1 De werkvormen en studieactiviteiten

*De werkvormen en studieactiviteiten zijn **voldoende** didactisch verantwoord met het oog op het realiseren van de eindtermen / leerdoelen en een effectief leerproces van studenten.*

De opleiding Museologie maakt bij de invulling van haar programma gebruik van een breed scala aan werkvormen. Voorbeelden hiervan zijn de traditionele hoor- en werkcolleges, maar ook excursies, practica, stages en digitale werkvormen. De werkvormen worden afwisselend ingezet en lopen van (passieve en instructieve) hoorcolleges in het 1^e jaar naar het zelfstandig uitvoeren van projecten in het 4^e jaar. De opbouw is van receptief en reproductief in het 1^e en 2^e jaar, naar actief en productief in het 3^e en 4^e jaar.

Op basis van haar visie op het werkveld heeft de opleiding gekozen voor specialisatie op een brede basis. Een ander belangrijk element van de onderwijsvisie van de opleiding is het evenwicht tussen theorie en praktijk. In de praktijk blijft de theoretische invalshoek naar de mening van de commissie echter in een aantal gevallen onderbelicht.

Studenten zijn in het algemeen tevreden over de docenten, de gehanteerde werkvormen en de beroepsgerichtheid. Wel vinden sommigen de aanpak – met veel begeleiding – enigszins schools. Ook is een aantal studenten van mening dat het veelal blijft bij ‘ruiken aan’ de stof en dat voldoende diepgang ontbreekt. De commissie is van mening dat de opbouw van de zelfstandigheid en het stimuleren van een actieve houding gedurende het curriculum goed verloopt, maar dat meer aandacht kan worden besteed aan de integratie van kennis, vaardigheden en houding (zie §2.3). Het bij het onderwijs gebruikte materiaal is adequaat, al zijn de readers – zoals reeds vermeld – voor verbetering vatbaar (zie §2.1).

Uit de gesprekken met docenten en vakgroepcoördinatoren bleek dat de keuze van de werkvormen en studieactiviteiten vrij individueel door docenten geschiedt. Ondanks dit en het ontbreken van heldere leerdoelen zijn de werkvormen veelal adequaat in het licht van de eindtermen. De commissie ondersteunt echter het streven van de opleiding om in het kader van het project Onderwijskunde en het ontwikkelen van competentiegericht onderwijs hierbinnen, meer systematisch aandacht te besteden aan de keuze van (meer efficiënte) werkvormen.

Het curriculum van de deeltijdopleiding is identiek aan dat van de voltijd. Het aantal contacturen is echter de helft minder, wat een andere manier van onderwijs geven vereist. Deze gecondenseerde vorm van onderwijs werkt – zo blijkt uit evaluaties – voor de deeltijdstudenten, die veelal een HBO- of academische opleiding hebben afgerond. Binnen het project Onderwijskunde wordt in de komende periode gewerkt aan de vergroting van het rendement en de efficiëntie van (met name) het deeltijdprogramma. Parallel hieraan onderzoekt men binnen het project Digitale Leeromgeving of vormen van teleleren wellicht extra ruimte bieden voor de deeltijders.

4.2 Toetsen: inhoud en niveau

*De wijze van toetsing is nog **onvoldoende** relevant met het oog op het bereiken van de leerdoelen. Het toetsbeleid is te weinig geformaliseerd.*

De commissie is van mening dat het ontbreken van specifieke leerdoelen ook bij het beoordelen van de toetsen en toetscriteria problemen oplevert. Onhelder is hiermee immers waarop de module getoetst moet worden. Bovendien is tijdens de visitatie slechts beperkt toetsmateriaal aan de commissie ter beschikking gesteld. Met name theorietoetsen ontbraken grotendeels, met als argument dat het gemaakte werk aan studenten wordt teruggegeven. De commissie begrijpt dit, maar is van mening dat met het oog op de visitatie de opleiding zich meer had kunnen inspannen om (tijdelijk) werk terug in haar bezit te krijgen. In het licht van het bovenstaande heeft het de commissie moeite gekost om te kunnen vaststellen of de toetsen adequaat zijn. Op basis van het beschikbare materiaal meent de commissie echter te kunnen vaststellen dat de toetsen over het algemeen passend zijn bij de inhoud van het programmaonderdeel en bij de eindtermen.

De gesprekken met studenten toonden aan dat zij op hoofdlijnen tevreden zijn over de toetsing. De meeste docenten geven duidelijk aan wat studenten van de toets kunnen verwachten. De beoordelingscriteria staan echter niet altijd helder op papier en verschillen qua inhoud en duidelijkheid. Ook de hoeveelheid en de wijze waarop studenten feedback op hun werk ontvangen verschilt per docent. Bij vragen over de criteria of de beoordeling zijn docenten echter in de meeste gevallen bereid extra toelichting te geven. De commissie is positief over de behulpzaamheid van docenten op dit punt, maar is van mening dat betere afspraken over criteria en feedback – en de formalisering hiervan – zinvol zijn. In het algemeen is de commissie van mening dat de toetsen te individueel gebonden zijn aan docenten. Er is meer onderlinge afstemming tussen docenten nodig.

De studenten zijn kritisch over het niveau van de schriftelijke tentamens: deze zijn veelal te gemakkelijk. Mede in het licht van het beroepsbeeld, waarin leidinggeven en beleidsvoorbereiding belangrijke aspecten zijn, zijn theoretische kennis en vaardigheden minstens zo belangrijk als praktische. Het curriculum heeft naar de mening van de commissie op dit punt herijking nodig (zie ook §3.1). De commissie beveelt de opleiding verder aan als vervolg op het ontwikkelen van competenties ook de leerdoelen en in het verlengde hiervan de keuze van inhoud en vorm van de toetsen systematisch ter hand te nemen. Hierbij verdient ook de frequentie van de toetsen aandacht. Docenten zijn van mening dat door de versnippering van het curriculum in een groot aantal modules, een onbalans is ontstaan tussen onderwijs en toetsen.

5 Instroom en aansluiting op de vooropleiding

*De opleiding voert een **voldoende** expliciet en effectief beleid uit gericht op (verbetering van) de aansluiting op de vooropleiding en andere relevante kenmerken van instromende studenten.*

De instroom van studenten naar vooropleiding wisselt, maar hierin is geen trend te ontdekken. Tot voor kort was er een verschuiving in de richting van meer havisten ten koste van het aantal VWO-ers.

Bij de aanmeldingen voor het komende jaar is deze laatste groep echter weer sterker vertegenwoordigd. De commissie acht de aansluiting op de vooropleiding voldoende. Het is de commissie opgevallen dat voor instroom in de deeltijdopleiding ervaring in een museum niet nodig is. De opleiding is immers identiek aan de voltijdopleiding, met dit verschil dat studenten met een hogere vooropleiding veelal sneller door de stof kunnen.

Het wervingsbeleid van de opleiding is vastgelegd in het Communicatieplan 2001/2002. Belangrijke activiteiten in dit kader zijn een advertentiecampagne, een Open Dag, informatiemarkten en een decanenvoorlichtingsdag. Daarnaast spelen de website van de Reinwardt Academie en de Reinwardtkrant een rol bij de werving. De commissie acht de voorlichting over de opleiding voldoende. Wel blijkt uit exit-onderzoeken dat een deel van de studenten (nog steeds) een verkeerd beeld heeft van de opleiding: men verwacht een kunstopleiding. Extra aandacht voor deze misvatting tijdens de werving, zoals de opleiding voorstaat, kan een deel van de uitval voorkomen.

Door het teruglopen van de aanmeldingen is in de tweede helft van de jaren negentig een actief selectiebeleid overbodig geworden. Doordat de opleiding Museologie met ingang van 2002/2003 buiten het kunstonderwijs valt, is selectie – ondanks de recente groei van de instroom – niet meer mogelijk. Bij het signaleren van studieproblemen en deficiënties voorafgaand aan en tijdens het begin van de opleiding speelt de decaan een belangrijke rol. Van deficiëntieprogramma's wordt door de opleiding nauwelijks gebruik gemaakt. De commissie heeft op dit punt echter geen klachten vernomen en concludeert hieruit dat de werkwijze van de opleiding voldoet. Voor het verlenen van vrijstellingen heeft de opleiding een vaste procedure ontwikkeld. Deze wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor deeltijdstudenten. Uit de gesprekken blijkt dat de procedure, waarbij de examencommissie een belangrijke rol vervult, zorgvuldig wordt toegepast.

De opleiding heeft geen beleid gericht op het werven van allochtone studenten. Dit sluit aan bij het beeld dat de opleiding weinig oog heeft voor het interculturele aspect binnen het museologische werkveld (zie §2.1). De commissie vindt dat beide aspecten – gezien de aard van de opleiding – verbetering behoeven.

6 Doorstroom van studenten

6.1 Selecterende en verwijzende functie van het eerste studiejaar

*Er is **voldoende** sprake van uitvoering van een expliciet en inhoudelijk gefundeerd selectie- en verwijzingsbeleid, waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium een zo goed mogelijke selectie plaatsvindt van kansrijke en geschikte studenten. Inhoudelijke criteria voor het bindend studieadvies ontbreken echter.*

De academie streeft ernaar om in de propedeuse een goed beeld te schetsen van de rest van de opleiding en het werkveld. Het programma van het 1^e studiejaar is daarom breed van opzet. De bedoeling is dat studenten die slagen voor de propedeuse een grote kans hebben dat ze de opleiding met succes afronden. De commissie heeft vastgesteld dat de selectie en verwijzing in de propedeuse goed verlopen. Het eerste jaar functioneert inderdaad als een fijne zeef: slechts een zeer klein aantal studenten

dat de propedeuse behaald heeft, haakt alsnog af. Wel gaven studenten aan dat zij eigenlijk pas in het tweede jaar (tijdens de oriëntatie stage) goed begrepen waar de opleiding precies toe opleidt. De criteria voor het slagen van de propedeuse en voor het afwijzend bindend studieadvies (bsa) staan beschreven in de Onderwijs- en Examenregeling. De studieresultaten van de eerstejaars worden begin februari besproken in een docentenvergadering. Studenten die slecht presteren worden door de decaan uitgenodigd voor een gesprek.

Het bindend studieadvies wordt goed gehanteerd. Ook studenten zijn hierover tevreden. De commissie mist bij de criteria voor het bsa echter meer inhoudelijke criteria om de geschiktheid van de student voor de opleiding te bepalen. Naast het integratieproject kan men denken aan het verplicht behalen van enkele andere kernvakken. Daarnaast kan men vooruitlopend op het competentiegericht opleiden een aantal kerncompetenties inventariseren gedurende het eerste jaar.

6.2 Studievoortgang

*Er zijn **voldoende** waarborgen voor een efficiënte leerroute van studenten. Verbeteringen zijn mogelijk wat betreft de lage reële studielast van theorie-onderdelen en de spreiding van de werkstukken over het studiejaar.*

De opleiding geeft aan dat de opsplitsing van de vakken in onderwijseenheden van (meestal) één studiepunt en de indeling van het jaar in 5 blokken van 6 weken het algemene kader vormt voor een evenwichtige spreiding van de studielast. De studiebelasting van ieder onderdeel is opgenomen in de studiegids. De inschatting van de studielast wordt geëvalueerd door schriftelijke enquêtes en evaluatiegesprekken (zie § 11.1). Gemiddeld genomen komt de geplande studielast overeen met de beleefde studielast. Echter de studiebelasting van met name de theorieonderdelen wordt door voltijdstudenten als vrij licht ervaren. De werkstukken zijn over het algemeen wel op HBO-niveau en vergen meer tijd. Deeltijdstudenten vinden de studielast over de gehele linie vrij zwaar. Hierbij moet echter aangetekend worden dat zij de opleiding combineren met een (veelal parttime) baan. In dit licht gezien is de commissie van mening dat de studielast van de deeltijdopleiding wellicht lager is dan 40 uur per week. De commissie beveelt de opleiding aan dit nader te onderzoeken.

Schriftelijke tentamens worden afgenomen na afloop van het onderwijsblok. De inleverdatum van werkstukken wordt bepaald door de betreffende docent. De uitslagen van toetsen en werkstukken zijn binnen 30 dagen bekend. Eventuele herkansingen vinden plaats in de volgende tentamenweek. Studenten hebben hierover geen klachten. Wel zijn studenten kritisch over de spreiding van toetsen en studielast per blok, vooral wanneer aan het einde van het studiejaar veel werkstukken ingeleverd moeten worden. De commissie beveelt de opleiding dan ook aan afspraken te maken met docenten over de planning van de werkstukken. Verder vinden studenten dat ze soms veel toetsen tegelijkertijd hebben. Naar de mening van de commissie speelt hierbij ook de versnippering van het programma een rol: veel onderdelen kennen een studielast van slechts 1 studiepunt, waardoor vaak getoetst moet worden. In het conceptrooster 2002/2003 heeft de opleiding getracht met deze en andere opmerkingen van studenten rekening te houden. Het rooster gaat meer dan voorheen uit van de wensen en mogelijkheden van studenten. De commissie is positief over de constructieve manier waarop de opleiding in dit kader omgaat met de opmerkingen van studenten.

6.3 Studiebegeleiding en voortgangsbewaking

*De opleiding voert **voldoende** systematisch een beleid uit voor de studiebegeleiding gericht op probleemsignalering, -oplossing en -preventie. De studievoortgangsregistratie is (nog) niet optimaal.*

In de loop van studiejaar 2000/2001 heeft de opleiding twee studiecoördinatoren aangesteld, één voor de onderbouw en één voor de bovenbouw. De taken van de coördinatoren zijn niet opgenomen in de studiegids, maar staan wel vermeld in de zelfevaluatie. Belangrijke aspecten zijn het informeren en adviseren over regelgeving, het bewaken van de studievoortgang en de evaluatie van het onderwijsproces. De commissie heeft tijdens haar bezoek geconstateerd dat de nieuwe functie van studiecoördinatoren goed werkt. Naast formeel, kunnen studenten ook informeel met vragen goed terecht bij het opleidingsteam. De toegankelijke opstelling van docenten (ook via e-mail) wordt bevorderd door de kleinschaligheid van de opleiding.

Over de administratie van de studieresultaten heeft de commissie een aantal klachten vernomen. Het beleid is dat de studenten drie maal per jaar schriftelijk over hun resultaten worden geïnformeerd. In de praktijk werkt de studievoortgangsregistratie echter nog onvoldoende om dit te realiseren. De AHK is echter bezig om een nieuw systeem in te voeren. Een stap in de goede richting is het Concept-draaiboek cijferadministratie (maart 2002), waarin alle procedures voor het administreren van studieresultaten zijn vastgelegd. De commissie beveelt de opleiding aan toe te zien op een degelijke implementatie van het systeem, zodat studenten in de toekomst minder last hebben van dergelijke praktische hindernissen. Verder deden deeltijdstudenten de suggestie om – ter verbetering van de communicatie – meer gebruik te maken van e-mail, ook voor administratieve zaken.

6.4 Stagebegeleiding, -beoordeling en -organisatie

*De begeleiding, beoordeling en organisatie van de stages dragen op nog niet op **voldoende** efficiënte wijze bij aan het realiseren van de stagedoelen. Het vastleggen van informatie en procedures rondom de stage is een belangrijke voorwaarde voor het optimaliseren van het rendement van de stages.*

De commissie is van mening dat de opleiding in staat is om ruim voldoende confrontaties met de beroepspraktijk te realiseren. De stages in het 2^e, 3^e en 4^e jaar (zie § 2.2) vormen belangrijke onderdelen van het programma. Met ingang van het huidige studiejaar (2001/2002) is een stagecoördinator aangesteld voor de voorbereiding van de stages, het coördineren van de afsluiting van de stages en van de contacten met het werkveld in het algemeen. In de praktijk verlopen de stages redelijk, maar er zijn ook klachten van studenten en werkveld. Deze richten zich vooral op de gebrekkige informatievoorziening rondom de stage. Alleen voor de tweedejaars oriëntatiestage bestaat een helder document, waarin onder meer informatie is opgenomen over begeleiding en beoordeling van de stage. In het 'Handboek externe leersituaties' (april 2002) zal een gedetailleerde beschrijving opgenomen worden van alle stages (2^e en 3^e jaar plus de eindexamenprojecten). Het handboek is bedoeld voor studenten, maar ook voor docenten en stageverlenende instellingen. De commissie vindt de kwaliteit van het handboek in de huidige conceptversie nog verre van voldoende. Op dit moment moeten studenten en stageverleners zich voor de 3^e jaars stages en het afstudeerproject nog behelpen met de beknopte

beschrijving in de studiegids en wat betreft het eindexamenproject met een beknopte formele beschrijving van procedures in het OER.

Er zijn voor de stages over het algemeen geen geschikte beoordelingscriteria geformuleerd. Wanneer er wel criteria beschreven zijn (voor de oriëntatiestage in de handleiding en voor het afstudeerproject in het OER) zijn deze te beknopt en weinig inhoudelijk. Bovendien is de commissie niet gebleken dat de criteria consequent worden toegepast. Bij de beoordeling van de stages vinden zowel studenten als stageverleners het een gemis dat deze laatsten nauwelijks meer een rol spelen bij de beoordeling. Deze toetsing vindt voornamelijk plaats op basis van het stageverslag door de begeleidende docent van de instelling. De commissie is van mening dat het zinvol is de inbreng van de stageverlener wat te vergroten.

De stagebegeleiding door de instelling is weinig intensief. De student wordt geacht bij vragen of problemen zelf contact te zoeken met de begeleidende docent. De commissie staat een enigszins intensievere vorm van begeleiding voor, waarvan ook een bezoek op locatie deel uit maakt. De commissie is verder van mening dat voor alle grotere stages een stagecontract geen luxe, maar noodzaak is.

De commissie beveelt de opleiding aan de uitwerking van het handboek met voorrang ter hand te nemen, en hierin tenminste aandacht te besteden aan de algemene stagedoelen per stage, de procedure voor het vaststellen van persoonlijke stagedoelen en –opdrachten en de beoordeling van de stage. Dit laatste aspect valt uiteen in het vaststellen van duidelijke criteria (afgeleid van de doelen) en het omschrijven van de rollen van de verschillende bij de beoordeling betrokken personen. Ook procedures voor het zoeken en accorderen van stageplaatsen en opdrachten kunnen in het handboek opgenomen worden.

Overigens geven de deeltijdstudenten aan tevreden te zijn over de stage. Voorzover zij al ervaring hebben opgedaan met stages (het deeltijdprogramma loopt pas voor het tweede jaar) zijn zij lovend over de inspanningen die de opleiding zich getroost om voor deze – veelal werkende – studenten een stage op maat te realiseren. De commissie heeft tenslotte geconstateerd dat de informatievoorziening aan musea over de stages niet optimaal is (zie § 8.1)

7 Bereikte resultaten met betrekking tot de kwantitatieve door- en uitstroom van studenten

*De op instroom en/of doorstroom gerichte maatregelen zijn zeer (**goed**) effectief in de zin dat ze bijdragen tot een aanvaardbaar rendement. De opleiding streeft ernaar het rendement van de propedeuse verder te verbeteren.*

De Reinwardt Academie streeft naar een rendement van 70% in de propedeuse na één jaar en 80% in de hoofdfase na drie jaar. Dit betekent dat een totaalrendement van 56% wordt beoogd. De commissie is verrast door het feit dat de opleiding dit streven overtreft: het gemiddelde rendement over de periode vanaf 1995 is 64%. De commissie complimenteert de opleiding met dit vergeleken bij andere opleidingen goede resultaat.

Het rendement van de propedeuse ligt momenteel tussen de 60 en 70% (zie hoofdstuk 15). Deels gaat het om studenten die moeite hebben het in het kader van het bsa benodigde aantal studiepunten te halen. Daarnaast verandert de samenstelling van de instroom. De afnemende instroom van vwo-ers dempt het rendement enigszins. De uitkomsten van de exit- enquêtes wijzen er tenslotte op dat in een aantal gevallen een onjuiste verwachting over de opleiding (de RA als kunstopleiding) een rol speelt. De opleiding spant zich momenteel in om het rendement van de propedeuse te verhogen.

Uitval in de hoofdfase van de opleiding is zeer laag. Het rendement van de propedeuse is dan ook vrijwel identiek aan dat van de totale opleiding. De commissie is positief over de rendementcijfers van de opleiding. De propedeuse functioneert op dit moment zoals bedoeld als een fijne zeef, zodat studenten die hiervoor slagen een zeer goede kans maken de opleiding af te ronden. Over het rendement van de deeltijdopleiding zijn nog geen gegevens bekend, omdat deze variant pas in 2000/2001 van start is gegaan. Wel is duidelijk dat de samenstelling van deze groep afwijkt van de voltijdstudenten: opmerkelijk veel deeltijdstudenten hebben een vooropleiding op hbo- dan wel universitair niveau.

Uit het bovenstaande blijkt dat de opleiding een goed inzicht heeft in de ontwikkeling van de door- en uitstroomgegevens van de afgelopen jaren. De recent ontwikkelde enquête voor het inventariseren van redenen van studie-uitval maakt verdere verbeteringen op dit punt mogelijk.

III. **CONDITIES VOOR KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT: HET ORGANISATIEONTWIKKELINGSPERSPECTIEF**

8 **Externe relaties**

8.1 *Contacten in het werkveld*

*De opleiding houdt in **voldoende** mate voeling met ontwikkelingen in het werkveld. De uitgebreide contacten zijn echter te weinig structureel en systematisch.*

Het contact met het beroepenveld is, mede door de kleine aanstellingen van veel docenten, veelvuldig en intensief. De studenten zijn hierover tevreden, omdat ze – mede door de vele gastdocenten – veel informatie over vernieuwingen en trends in de beroepspraktijk opdoen. Ook door de veelvuldige stages is er veel contact met het werkveld.

De opleiding maakt aantoonbaar gebruik van de feedback van het werkveld. Een voorbeeld hiervan is de inbreng van het werkveld en van oud-studenten bij de ontwikkeling van het nieuwe curriculum. De commissie is echter van mening dat de contacten met het werkveld – hoewel talrijk – onvoldoende systematisch en structureel zijn. Het is onduidelijk op welke wijze informatie verzameld wordt en hoe deze wordt ingezet voor de verbetering van het onderwijs. Het verdient volgens de commissie aanbeveling om de rol van de stagecoördinator als beheerder van het netwerk van werkveldcontacten, verder te versterken. Verder kan de Commissie van Advies, waarvan de taakstelling en functie-uitoefening voor de commissie nog onhelder is gebleven, hierbij een rol spelen.

Ook wat betreft de invulling en begeleiding van de stage kan de opleiding naar het oordeel van de commissie meer gebruik maken van de kennis van gastdocenten en stageverleners (zie §6.4). Stageverleners hebben daarnaast aan de commissie te kennen gegeven dat de informatievoorziening vanuit de Academie niet optimaal is. Het gaat ze hierbij zowel om informatie over de stage als om meer algemene ontwikkelingen en nieuws vanuit de opleiding. De commissie spoort de opleiding aan zich actiever te profileren op de markt, bijvoorbeeld door het verspreiden van een nieuwsbrief. Het werkveld gaf zelf in overweging een populaire versie van het zelfevaluatie-rapport te verspreiden. De commissie acht de opleiding op dit moment nog te veel naar binnen gekeerd.

In aanvulling op het bovenstaande heeft de commissie geconstateerd dat de bestaande internationale contacten van de opleiding veelal ad hoc zijn. De samenwerking met de University of Newcastle (zie §8.2) vormt hierop een uitzondering. Wel blijft de vraag wat de contacten toevoegen aan de kwaliteit van de opleiding. Tenslotte plaatst de commissie een kanttekening bij de relevantie van de werkervaring van docenten. De ervaring is positief te noemen voor wat betreft de gastdocenten. Onder het vaste personeel met grotere aanstellingen is echter in een aantal gevallen een tekort aan actuele werkervaring geconstateerd.

8.2 Wetenschappelijke oriëntatie

*De opleiding houdt in **voldoende** mate voeling met voor haar relevante wetenschappelijke ontwikkelingen. Aandacht voor het systematiseren van de bestaande contacten en voor het aantoonbare gebruik van de informatie voor de verbetering van het onderwijs is echter noodzakelijk.*

De opleiding onderhoudt verschillende contacten met wetenschappelijke instellingen in binnen- en buitenland. De aanwezigheid van recente publicaties en relevante tijdschriften in de mediatheek, het actief deelnemen aan nationale en internationale congressen en discussiegroepen en de deelname aan verschillende netwerken maken dat docenten over het algemeen goed geïnformeerd zijn over wetenschappelijke ontwikkelingen in het vakgebied. Een aantal docenten neemt deel aan de jaarlijkse ICOM-congressen, internationale onderzoeksprojecten en samenwerkingsverbanden, onder meer met universiteiten in Newcastle, Hull, Toronto en Zagreb. Daarnaast doen sommige docenten zelf onderzoek op gebieden als collectieontwikkeling, preventieve conservering, restauratie en tentoonstellingstaal. Ook het uitgebreide overzicht van publicaties van Reinwardt-docenten in de zelfevaluatie is een illustratie van de wetenschappelijke activiteiten van docenten.

De commissie acht de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding over het algemeen voldoende. Wel is zij van mening dat de contacten, vergelijkbaar met de contacten met het werkveld, weinig structureel en systematisch zijn vormgegeven en dat niet alle docenten hierin actief participeren. Verder is onduidelijk op welke wijze de resultanten van de contacten worden ingezet voor de verbetering van de opleiding. De commissie spreekt de hoop uit dat de recent ingestelde lectoraten en bijbehorende kenniskringen voor de opleiding een stimulans vormen om de wetenschappelijke oriëntatie systematischer op poten te zetten. Zij heeft er evenwel begrip voor dat een kleinschalige opleiding als deze prioriteiten moet stellen bij het inzetten van de beschikbare middelen. Wat betreft de commissie verdienen bij het maken van keuzen het verbeteren van het theorieonderwijs en het versterken van het theoretische en onderzoeksmatige aspect van de afstudeerprojecten prioriteit.

9 De opleidingsorganisatie

9.1 Inrichting en structuur

*Inrichting en structuur van de organisatie van de opleiding dragen **voldoende** bij aan het effectief en efficiënt realiseren van de gewenste (onderwijs)doelen en -taken. De reorganisatie heeft een positief effect op de opleiding, maar de commissie is bezorgd over de toekomst van de academie binnen de AHK.*

Op organisatorisch vlak hebben zich de afgelopen jaren verschillende ontwikkelingen voorgedaan. Begin 2001 is de toenmalige directeur opgevolgd door een (parttime) interim-directeur. Aansluitend is de structuur van de opleiding ingrijpend gewijzigd. Deze reorganisatie werd ingegeven door het feit dat de kwaliteit van het onderwijs destijds vrijwel uitsluitend bij de directeur van de academie lag. Om deze verantwoordelijkheid beter te spreiden is de verantwoordelijkheid voor de opleidings-

inhoud gelegd bij de zes vakgroepen, in de persoon van vakgroepcoördinatoren. Een tweetal opleidingscoördinatoren is verantwoordelijk gemaakt voor het opleidingsproces. De directeur blijft in deze constructie eindverantwoordelijk.

De nieuwe verdeling in vakgroepen sluit aan op de organisatie van het onderwijs in kernvakken, integratievakken en ondersteunende vakken. De taken en verantwoordelijkheden van de verschillende functionarissen zijn (in de zelfevaluatie) beknopt beschreven. Zo heeft de vakgroepcoördinator tot taak om activiteiten binnen de vakgroep te initiëren en te bewaken ter invulling van zijn inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het programma. Het opleidingsmanagement is naar de mening van de commissie voldoende in staat de opleiding inhoudelijk en procedureel aan te sturen. In het verleden is dit bewezen door de succesvolle ontwikkeling en implementatie van het nieuwe curriculum. Uit deze rapportage blijkt dat de opleiding ook op veel andere punten in staat is adequaat sturing te geven. Verschillende overlegvormen, waaronder het organisatieoverleg, het vakgroepcoördinatoren overleg en het vakgroepsoverleg, ondersteunen de aansturing van de opleiding. Deze overleggen functioneren veelal naar behoren, maar de communicatie tussen de vakgroepen is naar de mening van de commissie voor verbetering vatbaar. Ook de wijze waarop de parttime docenten bij de ontwikkelingen kunnen worden betrokken blijft lastig.

De besluitvormingsstructuur – door de gezamenlijke coördinatoren, met aan het hoofd de directeur - is voldoende inzichtelijk. Studenten en docenten hebben formeel inspraak op de besluitvorming via de Facultaire Medezeggenschapsraad (FMR) / Opleidingscommissie. Ook informeel staat men open voor suggesties en klachten.

De organisatie is op het moment van de visitatie nog volop in ontwikkeling, maar de commissie is positief over het resultaat van de reorganisatie tot op heden. Met name de opleidingscoördinatoren blijken in een behoefte te voorzien. De vakgroepcoördinatoren lijken nog wat meer tijd nodig te hebben om in hun rol te groeien.

In de nabije toekomst komt de academie na de reorganisatie nog niet in een rustiger vaarwater. Zoals in de inleiding reeds vermeld zal de opleiding Museologie met ingang van 2002/2003 niet langer binnen het kunstonderwijs vallen, maar worden ondergebracht bij Taal & Cultuur. Dit heeft onder meer tot gevolg dat de opleiding wordt ondergebracht in een ander bekostigingsprofiel (het F-profiel), wat een flinke verlaging van de bekostiging per student betekent. Door deze teruglopende bekostiging en de beperkte omvang is de opleiding genoodzaakt om binnen de AHK een samenwerkingspartner te zoeken.

Uit het gesprek met het college van bestuur kwam naar voren dat nog onduidelijk is met welke faculteit deze samenwerking wordt opgezet. Wel is het plan om binnen deze samenwerking de directeur van de partner de RA te laten vertegenwoordigen in het directieteam van de AHK. Ook de budgetverantwoordelijkheid voor de RA ligt bij deze persoon. Als nieuwe directeur van de RA, die men in de zomer van 2002 hoopt aan te stellen, wil men een inhoudelijk deskundige werven. De commissie is zorgelijk over deze ontwikkelingen. Zij is van mening dat de academie om effectief leiding te kunnen geven aan de opleiding, een directeur nodig heeft die integraal verantwoordelijk is en met een status gelijkwaardig aan de overige AHK-faculteiten.

In verband met de toekomstige positie van de Reinwardt Academie en de mogelijke samenwerking met een andere AHK-faculteit heeft het CvB van de hogeschool de opleiding verzocht haar toekomstvisie op papier te zetten. De 'Notitie Toekomst Reinwardt Academie' (maart 2002) geeft aan dit verzoek gehoor. In de notitie komen onderwerpen aan de orde als de verbetering van de financiële situatie van de opleiding, de verbreding van de opleiding richting erfgoedsector, het ontwikkelen van mastersopleidingen en korte trajecten en het opzetten van een museologisch adviesbureau. Aangezien de commissie een toekomstvisie gemist heeft in de zelfevaluatie is zij verheugd over de notitie. Deze heeft het karakter van een brainstorm en is (nog) algemeen van opzet. De commissie beveelt de opleiding aan de diverse mogelijkheden grondig te onderzoeken, alvorens haar prioriteiten te stellen en te komen tot concrete projectplannen.

9.2 Opleidingscultuur

*De cultuur binnen de organisatie is **voldoende** bevorderlijk voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit. De samenwerking en communicatie tussen de verschillende vakgroepen kan echter verbeterd worden.*

De opleidingscultuur kenmerkt zich door korte lijnen en een informele sfeer. De studenten zijn hierover lovend. De docenten zijn behulpzaam, ook docenten met een kleine aanstelling (eventueel via e-mail). De docenten stellen in hun onderwijs in het algemeen het beroep voorop.

Beroepsgerichtheid en studentgerichtheid zijn belangrijke kenmerken van het onderwijs en van de wijze waarop docenten met studenten omgaan. Wel is de commissie van mening dat het functioneren als docententeam in een aantal gevallen verbeterd kan worden. Met name de samenwerking tussen de vakgroepen loopt af en toe nog wat stroef. Omdat een deel van de docenten nog vrij individueel werkt is ook de intercollegiale feedback en het elkaar wijzen op verantwoordelijkheden nog niet optimaal ontwikkeld. Ook de veelheid aan zeer kleine aanstellingen speelt hierbij een rol. Deze docenten hebben veel praktijkervaring, maar noodgedwongen weinig binding met de opleiding(-sorganisatie). De enkele docenten met grote(re) aanstellingen hebben daarentegen weer weinig binding met (actuele ontwikkelingen in) het werkveld.

Ondanks deze kanttekeningen heeft de commissie kunnen constateren dat het management en de docenten van de opleiding in voldoende mate in staat zijn tot inhoudelijke en onderwijskundige vernieuwingen. Hierbij functioneert een aantal docenten als 'trekkers'. Bij de vernieuwingen en de voorbereidingen hierop wordt de inbreng van studenten en docenten meegenomen in de afwegingen. Wat betreft de interne (en gedeeltelijk externe) communicatie vindt de commissie de Reinwardtkrant en de Salon de Muséologie zinvolle instrumenten. In de Salon – georganiseerd door oud-studenten – vinden studenten, docenten en alumni maandelijks tijd om informeel over ontwikkelingen in het museale veld te spreken. Met name de deeltijdstudenten, die binnen hun eigen compacte programma weinig mogelijkheden tot discussie hebben, vinden dit initiatief zeer inspirerend.

10 (Personele) voorzieningen en faciliteiten

10.1 Personeelsbeleid

*Er wordt een **onvoldoende** expliciet personeelsbeleid uitgevoerd dat is afgestemd op het onderwijsbeleid en het handhaven en verbeteren van de onderwijskwaliteit. Een personeelsplan ontbreekt en deskundigheidsbevordering en functioneringsgesprekken zijn niet systematisch of ontbreken.*

Het personeelsbeleid van de academie staat nog in de kinderschoenen. Weinig is formeel geregeld. De opleiding geeft echter aan in de praktijk hoge eisen te stellen aan docenten. De benodigde kwalificaties liggen op het terrein van de vakdeskundigheid, onderwijskundigheid en praktijkervaring. Ondersteunend personeel dient naast vakdeskundig, vooral flexibel en veelzijdig te zijn. Bovenstaande eisen zijn echter niet verder uitgewerkt en niet op papier gezet. De borging van de kwaliteit van het personeel is hierdoor te weinig verankerd in de organisatie.

De deskundigheidsbevordering van docenten is in de afgelopen periode vooral individueel aangepakt. Hierbij ging het met name om deelname aan congressen en workshops en het lidmaatschap van besturen en werkgroepen. De procedures rondom scholing zijn niet vastgelegd in een scholingsplan. Ook rondom functioneringsgesprekken is niets formeel geregeld. De academie heeft op dit terrein ook geen traditie: functioneringsgesprekken worden niet (regelmatig) gevoerd. De opleiding neemt zich voor om het personeelsbeleid in de komende periode (in samenhang met initiatieven binnen AHK-verband) in een meer beleidsmatig kader te plaatsen. De commissie acht een helder personeelsbeleid van belang voor het opbouwen en behouden van een goed en gemotiveerd docentencorps. Zij ondersteunt daarom het voornemen van de opleiding om hierin op korte termijn (forse) verbetering in aan te brengen. Aandachtspunten hierbij zijn naar de mening van de commissie de vele kleine aanstellingen en de praktijkgerichtheid van vaste docenten.

10.2 Faciliteiten

*De faciliteiten zijn **voldoende** adequaat voor het leveren van de gewenste onderwijskwaliteit. Er heerst in het gebouw echter geen museale sfeer; een nadeel dat met inzet van studenten en docenten verbeterd kan worden.*

De huisvesting van de Academie is niet ideaal, maar voldoet - ook volgens studenten - op dit moment wel. Er heerst in het gebouw naar de mening van de commissie echter geen museale sfeer. De commissie beveelt de opleiding aan om in samenwerking met de studenten de lokalen en overige ruimtes een meer aansprekende aankleding te geven. Dit zou zelfs als onderwijsopdracht met relevant 'leereffect' gerealiseerd kunnen worden.

De faciliteiten in het gebouw zijn overigens prima; hierover heeft de commissie geen klachten ontvangen. De voor dit type opleiding belangrijke ICT-voorzieningen zijn in orde, maar het budget beperkt de mogelijkheden voor de aanschaf van dure nieuwe systemen (bijvoorbeeld TMS). De studien- en werkplekken zijn, hoewel niet stimulerend, wel adequaat toegerust voor de gebruikte werkvormen.

De mediatheek van de opleiding is goed geoutilleerd. Er is sprake van een uitgebreide, toegankelijke en actuele collectie, met een jaarlijks aankoopbudget van ongeveer 9.000 euro. Omdat het gebouw op dit moment te groot is en bovendien museale uitstraling mist, wordt nieuwbouw voor de academie overwogen. Hiertoe is een haalbaarheidsonderzoek in gang gezet.

11 Kwaliteitszorg

11.1 *Het interne kwaliteitszorgsysteem*

*De opleiding voert een **voldoende** adequaat kwaliteitszorgsysteem uit, dat garanties biedt voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit. Een systematische vastlegging van de doelen, instrumenten, criteria en procedures – bijvoorbeeld in een handboek kwaliteitszorg - is echter nog niet beschikbaar.*

De opleiding evalueert de kwaliteit van haar onderwijs op verschillende manieren. Ten eerste werden tot het eerste blok van 2001/2002 alle modules schriftelijk geëvalueerd.

Deze door het SCO-Kohnstamm Instituut uitgevoerde evaluaties functioneerden echter niet naar volle tevredenheid. Volgens studenten is de kwaliteit van de vragenlijsten voor verbetering vatbaar en krijgen docenten en studenten pas laat informatie over de resultaten. Wel tevreden zijn studenten over de evaluatiegesprekken van de opleidingscoördinatoren met jaargroepen, die 2 tot 3 maal per jaar plaatsvinden. In principe komen bij deze gesprekken niet de afzonderlijke modules aan de orde; het gaat vooral om de organisatorische aspecten en de samenhang tussen de vakken. Van ieder gesprek wordt een verslag gemaakt, dat wordt verspreid onder de betrokkenen. In het verslag zijn ook de reacties op de opmerkingen en eventuele vervolgstappen opgenomen. De commissie is – door de bestudeerde verslagen en de reacties van studenten – positief over de evaluatiegesprekken. Zij stelt de opleiding voor om in deze gesprekken ook de module-evaluaties onder te brengen. Zij acht het voeren van gesprekken voor deze kleinschalige opleiding een adequate manier om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het onderwijs. Daarnaast beoordeelt zij het schriftelijk bevragen van uitvallers over hun motivatie (de exit-formulieren) als een goede aanvulling op de bestaande systematiek.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding de beschikbare informatie in veel gevallen aangrijpt om verbeteringen aan te brengen. Deze informatie is niet alleen afkomstig uit de formele evaluaties: ook in 'de wandelgangen' is voldoende mogelijkheid om docenten en coördinatoren aan te spreken. De opleiding gaat serieus en constructief om met opmerkingen en klachten van studenten en medewerkers. Een voorbeeld van een verbeteringsactie als antwoord op opmerkingen van studenten is de ontwikkeling van een nieuw rooster voor studiejaar 2002/2003 (zie § 6.2).

De commissie acht het een nadeel van de huidige werkwijze van de opleiding dat er geen kader is ontwikkeld voor kwaliteitszorg: waarom willen we kwaliteit meten, op welke aspecten en naar welk kwaliteitsniveau streven we? De huidige activiteiten zijn in dit perspectief nog wat ad hoc van karakter en bestrijken slechts een deel van de opleiding. Zoals in § 3.2 reeds is opgemerkt wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van de kennis en ervaring van het werkveld en de alumni. Ook wordt niet structureel informatie verzameld over het functioneren van de organisatie, het oordeel van docenten en over de stages. De commissie heeft er begrip voor dat de opleiding slechts beperkte

middelen beschikbaar heeft, maar zou het waarderen wanneer zij haar visie en keuzes in dezen meer expliciet maakt. Het binnen de AHK in ontwikkeling zijnde Handboek Kwaliteitszorg kan hierbij wellicht als handvat dienen.

In een breder perspectief wil de commissie de aandacht vestigen op de lopende projecten Onderwijskunde en Digitale Leeromgeving. De commissie acht deze initiatieven zeer zinvol, gezien het ontwikkelingsstadium waarin de opleiding zich bevindt. Hoewel de projecten nog in een pril stadium zijn, beveelt zij de opleiding aan met name de ontwikkeling van competenties en de bijstelling van werkvormen en toetsen op basis hiervan daadkrachtig op te pakken. Tenslotte wil de commissie de opleiding complimenteren met de naar haar mening zeer gedegen voorbereiding van de visitatie (zie § 3.2): een aspect van externe kwaliteitszorg dat wellicht ook een positieve bijdrage kan leveren aan de interne zorg voor kwaliteit.

11.2 *Het zelfevaluatie-rapport*

*Het zelfevaluatie-rapport beantwoordt **goed** aan de eisen die aan een valide en betrouwbaar zelf-onderzoek mogen worden gesteld.*

De commissie is zeer te spreken over de zelfevaluatie. Het rapport is zorgvuldig opgesteld en goed leesbaar. Ook de toegevoegde bijlagen zijn zinvol ter ondersteuning van het gestelde. Het rapport bevat voor de verschillende evaluatievragen een beargumenteerde beoordeling van sterke en zwakke punten. De op basis hiervan uitgevoerde en voorgenomen verbeteracties komen logisch voort uit de knelpunten. Betrokkenen staan in het algemeen achter de verbeteringen en herkennen zich in de uitkomsten van de zelfevaluatie. Minder helder was het rapport over het gewenste kwaliteitsniveau op de verschillende onderdelen. De commissie complimenteert de opleiding tenslotte met de goede voorbereiding van het visitatiebezoek. Hierdoor is zij in staat geweest haar onderzoek vrijwel zonder belemmeringen uit te voeren.

12 **Slotparagraaf: analyse en aanbevelingen**

De commissie heeft in de voorgaande paragrafen een beredeneerd oordeel gegeven over de evaluatievragen van het beoordelingskader. Positief of overwegend positief oordeelt zij over het beroepsbeeld van de opleiding, de eindtermen, het binnenschools en buitenschools curriculum, de samenhang en integratie binnen het curriculum, de gerealiseerde kwalificaties, de werkvormen en studieactiviteiten, de instroom en aansluiting op de vooropleiding, de selecterende en verwijzende functie van het eerste studiejaar, de studievoortgang, de studiebegeleiding en voortgangsbewaking, het rendement, de contacten met het werkveld, de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding, de inrichting en structuur van de organisatie, de opleidingscultuur, de faciliteiten, het interne kwaliteitszorgsysteem en het zelfevaluatie-rapport. Een negatief of overwegend negatief oordeel heeft de commissie gegeven over de bewaking van de kwalificaties, de toetsing, de begeleiding, beoordeling en organisatie van de stage en het personeelsbeleid.

Uit het voorgaande komt naar voren dat de commissie op een groot aantal punten positief is over de kwaliteit van de opleiding Museologie aan de Reinwardt Academie. Zeker gezien het feit dat de opleiding zich in een overgangsfase bevindt, maar ook vanwege de kleinschaligheid van het geheel. De commissie heeft waardering voor de reorganisatie van de opleiding. Het beter spreiden van verantwoordelijkheden heeft de aansturing van de opleiding goed gedaan. Ook de interim directeur heeft hierin een duidelijke rol gespeeld.

Het beroepsbeeld van de opleiding, en afgeleid hiervan de startkwalificaties en het curriculum, zitten goed in elkaar. De opleiding heeft helder voor ogen waarvoor zij opleidt en vertaalt deze visie over het algemeen voldoende door naar de inrichting van de opleiding. Aandachtspunten hierbij zijn de verhouding tussen generalistisch en specialistisch opleiden, tussen leidinggeven /beleidsvoorbereiding en uitvoerend werk en de focus op het museale werkveld versus een erfgoedbrede aanpak. Wat betreft de eindtermen en het curriculum verdient het vertalen van de eindtermen in uitgewerkte leerdoelen meer aandacht. In dit kader verwacht de commissie dat er een stimulans zal uitgaan van de voorgenomen ontwikkeling van competenties, ook in de richting van een systematische aanpak van werkvormen en toetsing. De begeleiding van studenten en het toezien op de doorstroom van studenten door de opleiding levert door de korte lijnen binnen de opleiding weinig problemen op.

In het algemeen is het de commissie opgevallen dat de academie minder sterk is in het vastleggen en systematisch uitvoeren van beleid op een aantal terreinen. In de praktijk lopen de zaken veelal redelijk, maar een nadeel is dat teveel afhankelijk is van het functioneren van enkele sleutelfiguren binnen de opleiding. Wanneer deze personen wegvallen is veel kennis verdwenen en kan niet worden teruggevangen op een heldere visie en hieraan gekoppelde procedures. Heel sterk is dit gebrek aan beleid wat betreft de bewaking van de kwalificaties, de begeleiding en beoordeling van stages en het personeelsbeleid. De commissie heeft deze aspecten als onvoldoende moeten beoordelen. Op enkele andere terreinen, zoals kwaliteitszorg en contacten met werkveld en wetenschap, werd het gebrek aan systematiek echter voldoende gecompenseerd door de bestaande praktijk.

Een ander punt waarop de academie nog niet optimaal uit de verf komt is de externe gerichtheid in het algemeen. Verbeteringen zijn mogelijk op het gebied van de contacten met musea / stageverleners, de afstemming met bestaande instituten en de heroriëntatie van internationale contacten.

De commissie raadt de opleiding aan te analyseren waar de knelpunten het meest nijpend zijn en op basis hiervan heldere prioriteiten te stellen. Het op korte termijn aanpakken van alle verbeterpunten lijkt gezien de beperkte menskracht en middelen weinig realistisch.

De toekomst van de Reinwardt Academie is naar de mening van de commissie niet geheel rooskleurig. De plannen van de AHK om de academie onder te brengen bij één van de overige faculteiten en de hieraan gekoppelde beperkte bevoegdheden van de toekomstige nieuwe directeur van de RA stemmen de commissie zorgelijk. Juist met het oog op een gezonde opleiding – zowel in onderwijskundige als in bedrijfseconomische zin – acht de commissie het van belang dat de faculteitsdirecteur integraal verantwoordelijk voor is de aansturing van de opleiding.

Op basis van het bovenstaande komt de commissie tot de volgende aanbevelingen voor de opleiding Museologie⁸:

- Formuleer – ter voorbereiding op toekomstige samenwerking binnen AHK-verband – een heldere toekomstvisie, waarin prioriteiten worden gesteld wat betreft de ontwikkelingsrichting van de opleiding. Werk hierin de consequenties nader uit wat betreft keuzes op het gebied van specialistisch versus generalistisch opleiden en beleidsvoorbereiding versus beleidsuitvoering.
- Draag er bij de ontwikkeling van competenties en de herinrichting van het curriculum zorg voor dat deze zich expliciet richten op het museale veld in den brede. Schets, wanneer de voorgenomen verbreding van de opleiding richting erfgoedsector wordt doorgezet, in een helder kader hoever deze verbreding gaat en wat de positie van museologie hierbinnen is. Geef meer aandacht aan beleidsvoorbereidende aspecten.
- Maak gebruik van de binnenkort te formuleren competenties om – in lijn met de gedachte van competentiegericht opleiden – de keuze van leerdoelen, werkvormen en de inhoud en het niveau van de toetsen te onderbouwen.
- Voer in het vierde jaar een integratieproject in, waarin studenten vanuit hun eigen specialisatie participeren. Besteedt hierbinnen tevens aandacht aan projectmanagement.
- Verschaf studenten en stageverleners heldere informatie over de inhoud en procedures rondom de verschillende stages. Maak hierin zaken duidelijk als de regels bij het zoeken van een stageplaats, de stagedoelen en –opdrachten en de begeleiding en beoordeling van de stage.
- Leg de bestaande ideeën over personeelsbeleid vast in een helder personeelsplan en breng dit in praktijk. Geef hierin prioriteit aan de bewaking van de kwalificaties van de medewerkers, scholing en functioneringsgesprekken.
- Plaats de verschillende activiteiten op het gebied van kwaliteitszorg in een helder kader en gebruik dit om de bestaande activiteiten te optimaliseren en het systeem waar nodig te verbreden. Stel hierbinnen waar nodig prioriteiten op basis van de eigen visie op kwaliteit en de bruikbaarheid van de gegevens voor de verbetering van de opleiding.

6 Bij de instroom is uitgegaan van het totale aantal instromende studenten, zowel studenten die voor het eerst instroomden in het HBO als studenten die reeds eerder bij een hbo-opleiding ingeschreven hebben gestaan.

7 Deze werkwijze wordt weerspiegeld in de notities: *Reinwardt 2000+. Voorstel voor een nieuw curriculum*. AHK / Reinwardt Academie (mei 1999); en *Het nieuwe curriculum van de Reinwardt Academie*. AHK / Reinwardt Academie (oktober 1999).

8 Op deze plaats zijn de belangrijkste aanbevelingen opgenomen; zie de tekst van het rapport voor de overig aanbevelingen op onderdelen.

13 Kengetallen

Bron: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en Reinwardt Academie

Algemeen: studenten en personeel

	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Totaal aantal ingeschreven studenten		226	207	202	177	168	187	189
Totaal aantal docenten		15	20	20	21	19	17	20
Omvang docerend personeel in FTE		12.5	10.3	10.6	10.1	9.5	8.9	8.5
FTE/student ratio		18.1	20.1	19.0	17.5	17.7	21.0	22.2

Instroom

Instroom propedeuse, eerste keer hbo (alleen vt)	59				48	42	51	53
Vooropleiding instroom , havo, in procenten	60.6				70,8	74.3	85.3	66.0
Vooropleiding instroom, vwo, in procenten	27.9			12.5	10.3	8.8	17.0	
Vooropleiding instroom mbo, in procenten	11.6			12.5	15.4	5.9	17.0	
Totaal instromende studenten: 'instroom opleiding'	59	61	60	48	42	75	73	

Geslaagden en studiestakers

	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Totaal geslaagden	52	51	43	43	27	41	33	
Aantal geslaagden uit prop. instroom 'eerste keer hbo'					37	28	41	32
Gemiddelde studieduur geslaagden, in jaren					4.2	4.2	4.1	4.1
Aantal studiestakers			32	24	23	19	16	26
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren			1.1	0.7	1.5	1.0	1.6	1.5

Rendement en uitval (alleen voltijd)

	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01
Instroom	59	61	60	48	42	51	53	
Propedeuse niet behaald	30	22	28	20	15	16		
Propedeuse behaald na 1 jaar	27	36	29	26	25	35		
Propedeuse behaald na 2 jaar	2	3	3	2	2			
Studiestakers na propedeuse	4	0	2	1				
Diploma behaald na 4 jaar	14	27	24					
Diploma behaald na 5 jaar	10	11						
Nog studierend	1	1	6	27	27	37	47	

Afkortingen

AHK	Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
BSA	Bindend Studie Advies
CvB	College van Bestuur
FMR	Facultaire Medezeggenschapsraad
fte	fulltime equivalent
ICN	Instituut Collectie Nederland
ICOM	International Council of Museums
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
NMV	Nederlandse Museum Vereniging = branche-organisatie
OER	Onderwijs- en Examenregeling
RA	Reinwardt Academie
SRAL	Stichting Restauratie Atelier Limburg
TMS	The Museum System
VRM	Vereniging voor Rijksgesubsidieerde Musea

Bijlage 1 Taakstelling en werkwijze van de visitatiecommissie

1. Inleiding

In het kader van de sectorale kwaliteitszorg hoger onderwijs doet de HBO-raad onderzoek naar de kwaliteit van HBO-opleidingen. Deze taak wordt uitgevoerd door onafhankelijke visitatiecommissies. Ook voor de opleidingen Film & Televisie en Museologie zijn visitatiecommissies geïnstalleerd door het bestuur van de HBO-raad. De samenstelling van de commissies voor de opleidingen Film & Televisie en Museologie is weergegeven in bijlage 2. Visitatiecommissies hebben als taakstelling een berede-
neerde beoordeling te geven van de kwaliteit van het onderwijsaanbod en van het onderwijsproces, en het doen van aanbevelingen voor kwaliteitsverbetering. De visitatiecommissies Film & Televisie hebben hiertoe een vergelijkbare aanpak gehanteerd. In de volgende paragrafen wordt deze aanpak verder uitgewerkt.

2. Beoordelingskader

Het bestuur van de HBO-raad heeft bestuurlijke richtlijnen vastgesteld voor de opbouw en inhoud van de visitatierapporten en voor het door de visitatiecommissie te hanteren beoordelingskader. Voor de visitaties Film & Televisie en Museologie is gebruik gemaakt van hetzelfde beoordelingskader, gebaseerd op het beoordelingskader Beeldende Kunst en Vormgeving. Naar aanleiding van het specifieke karakter van de opleidingen is dit beoordelingskader op enkele punten aangepast. Bij deze aanpassing zijn de genoemde bestuurlijke richtlijnen, die voor de opbouw en inhoud van de visitatierapporten en die voor het beoordelingskader, in acht genomen.

Het beoordelingskader voor Film & Televisie en Museologie kent drie kwaliteitsperspectieven: het arbeidsmarktperspectief, het bedrijfseconomisch- en studeerbaarheidsperspectief en het organisatieontwikkelingsperspectief. Voor ieder kwaliteitsperspectief is een aantal kwaliteitsaspecten benoemd die samen de essentie vormen van dat bepaalde perspectief. Op ieder van deze aspecten vormt de commissie zich een oordeel met behulp van evaluatievragen. Per evaluatievraag zijn ijkpunten geformuleerd: kwaliteitscriteria die worden gehanteerd om de evaluatievragen te beantwoorden. Er zijn ijkpunten die betrekking hebben op visies en plannen en ijkpunten die betrekking hebben op de uitvoering ervan. De kwaliteitsaspecten en evaluatievragen zijn vastgesteld als onderdeel van de bestuurlijke richtlijnen voor de visitatiecommissie. Enkele ijkpunten zijn door de commissie aangepast om het beoordelingskader specifieker te maken voor het betrokken domein. Het gespecificeerde beoordelingskader van de visitatiecommissies Film & Televisie en Museologie is te vinden in bijlage 3.

3 Rol- en taakopvatting van de commissie

De visitatie van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs heeft twee functies: een beoordelende functie, om na te gaan of de opleidingen aan vooraf bepaalde kwaliteitseisen voldoen en een verbeterfunctie, om opleidingen adviezen te geven omtrent mogelijke of noodzakelijke kwaliteitsverbetering. Dit eindrapport geeft uitwerking aan beide functies. Uit de beoordeling moet duidelijk worden in hoeverre de opleidingen de verantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteit waarmaken en in hoeverre zij systematisch werken aan een verdere kwaliteitsverbetering. De analyse en de aanbevelingen van de commissie zijn dan ook gericht op verdere ontwikkeling en verbetering van de opleiding.

Per evaluatievraag geeft de commissie een oordeel over de aangetroffen kwaliteit. De commissie heeft bij haar oordeelsvorming gelet op de visie van de opleiding, de wijze waarop deze tot uiting komt in het curriculum, in de werkvormen en in de uitvoering van het beleid. Daarbij heeft de commissie met name ook gekeken naar de kwaliteit van de uitvoering. Een ander belangrijk aspect is de wijze waarop een opleiding de uitvoering van haar beleid evalueert en bijstelt in relatie tot de visie. Bij dit laatste is ook gekeken naar het enthousiasme waarmee de vernieuwingen zijn opgepakt en worden uitgevoerd.

4. *De werkwijze van de commissie*

De voorbereiding van de commissie

De commissies hebben voorafgaand aan de visitatiebezoeken afspraken gemaakt over de werkwijze en procedures en het beoordelingskader. Het beoordelingskader is grondig bediscussieerd en met enkele aanpassingen vastgesteld. De commissies hebben vervolgens, in overleg met de opleidingen, een programma voor de bezoeken opgesteld (zie bijlagen 4 en 5), waarin de verschillende gesprekspartners en de duur van de gesprekken zijn gespecificeerd. Ook is een lijst opgesteld van het materiaal dat de commissie tijdens de bezoeken wilde bestuderen (bijlage 6). De commissie heeft een aantal formats vastgesteld welke in het kader van de beoordeling zijn gebruikt.

Het visitatiebezoek aan de opleiding Museologie vond plaats op 16 en 17 mei 2002. De opleiding Film & Televisie werd bezocht op 23 en 24 mei 2002. Ter voorbereiding van elk bezoek hebben de betrokken commissieleden het zelfevaluatie-rapport bestudeerd aan de hand van het daarvoor ontwikkelde format en een eerste oordeel gevormd. Aan het begin van elk bezoek werd ter plekke het opleidingsmateriaal bestudeerd. Op basis van het eerste oordeel, het opleidingsmateriaal en onderlinge discussie, heeft de commissie vervolgens bepaald op welke punten informatie ontbrak of verduidelijking nodig was. Daarna heeft de commissie besloten welke vragen aan welke gesprekspartners zouden worden voorgelegd. Tijdens de visitatie sprak de commissie met diverse geledingen van binnen en buiten de opleiding. Leden van de commissie hebben tijdens de visitatie een rondleiding gekregen door de hogeschool, en keken daarbij naar faciliteiten als werkplaatsen, computerfaciliteiten, mediatheek, leslokalen, bibliotheek en studie- en projectruimtes.

5. *De manier van oordeelvorming door de commissie*

De commissie heeft tijdens de bezoeken gerichte vragen gesteld aan de gesprekspartners. Door deze werkwijze heeft de commissie nadere informatie en gegevens kunnen achterhalen die nodig waren voor het onderbouwen en vaststellen van de beoordelingen. Afhankelijk van het verloop van de gesprekken zijn in de loop van de bezoekdag prioriteiten gesteld in de te bespreken onderwerpen. Na afloop van het laatste gesprek en de rondleiding is door de voorzitter in overleg met de overige commissieleden een terugrapportage opgesteld. Bij de mondelinge terugrapportage heeft de voorzitter steeds het voorlopige karakter ervan benadrukt. Op basis van een grondige bestudering van al het materiaal na afloop van het bezoek, na hantering van het beoordelingskader en een check op onderlinge consistentie kunnen immers veranderingen en bijstellingen plaatsvinden.

Om de evaluatievragen van het beoordelingskader te beantwoorden, heeft de commissie besloten uit te gaan van een driepuntsschaal: onvoldoende, voldoende en goed. Op grond van inhoudelijke argumenten en het aantal gerealiseerde ijkpunten is op die schaal voor elke evaluatievraag een positie bepaald. Het aantal positief of negatief beoordeelde ijkpunten is op zich echter niet doorslaggevend; er is dus geen sprake van een eenvoudige optelsom. De commissie maakte een afweging in het gewicht van de verschillende ijkpunten, waarbij naast de specifieke aard van de opleiding met nadruk is gekeken naar de uitvoering. De afwegingen die naar het eindoordeel 'goed', 'voldoende' of 'onvoldoende' bij een evaluatievraag leiden, zijn omschreven in de tekst van het opleidings-specifieke rapport. De commissie wil hierbij opmerken dat er per opleiding verschillen kunnen zijn in de onderbouwing van haar antwoorden op de evaluatievragen. Dit heeft een aantal redenen. Ten eerste heeft elke opleiding zijn eigen traditie en aanpak. Ten tweede vindt de beantwoording van de evaluatievragen niet geïsoleerd plaats. De verschillende kwaliteitsobjecten staan in relatie tot elkaar en deze onderlinge relaties kunnen per opleiding verschillen. Ten derde is er altijd een bepaalde mate van subjectiviteit doordat de commissie bestaat uit externe deskundigen met een verschillende achtergrond. De commissie heeft dit laatste opgevangen door de verschillen in oordeelsvorming in commissievergaderingen te bespreken.

Voor de hoofdstukken over de afzonderlijke opleidingen hebben de secretarissen conceptteksten opgesteld. Daarbij is gebruik gemaakt van het zelfevaluatie-rapport met bijlagen, aantekeningen van de gesprekken, de door commissieleden ingevulde formats, de beoordelingen van de commissieleden, aantekeningen van de mondelinge terugrapportage en (eventueel) aanvullende documenten. De concepten zijn schriftelijk door de betrokken commissieleden becommentarieerd. In een plenaire commissievergadering zijn de bijgestelde concepten besproken, mede met het oog op mogelijke onderwerpen voor het algemene deel. Vervolgens zijn de conceptrapporten vastgesteld. Deze vastgestelde concepten zijn vervolgens naar de opleidingen gestuurd ter controle van de feitelijke gegevens. Naar aanleiding van de reacties hierop zijn onjuistheden gecorrigeerd. Deze bijgestelde opleidingsrapportages zijn opgenomen in dit rapport.

Bijlage 2 Samenstelling van de visitatiecommissie Film & Televisie

Voorzitter

F. Lubbers, (Frank) adjunct-directeur/hoofdconservator Van Abbemuseum sinds 1989; voordien conservator en waarnemend hoofdconservator Museum Fodor, Amsterdam.

Leden

Drs. M. Didden (Marc) filmmaker en docent Hogeschool St. Lukas, Brussel, België

Drs. S. van Voorst (Suzanne) filmproducent van documentaire projecten, adviseur van de commissie lange speelfilm bij het Nederlands Fonds van de Film

J. Hunnigher (Joost) producer en regisseur, cursusleider van de B.A. opleiding Film en TV, hoofddocent Film en TV, University of Westminster, School of Communication and Creativity Industry, United Kingdom

Secretaris

Drs J.E. Oegema (José)

Samenstelling van de visitatiecommissie Museologie

Voorzitter

F. Lubbers, (Frank) adjunct-directeur/hoofdconservator Van Abbemuseum sinds 1989; voordien conservator en waarnemend hoofdconservator Museum Fodor Amsterdam.

Leden

M.E.A. de Vries (Alexandra) Directeur Stedelijk Museum Alkmaar, bestuurslid Nederlandse Museumverenigingen (NMV).

W.G. van der Weiden (Wim) Directeur Naturalis, Leiden, voorheen directeur Museon

R. Kistemaker (Renée) senior consultant beleidsontwikkeling en onderzoek Amsterdams Historisch Museum

Secretaris

Drs J.E. Oegema (José)

I BEROEPSVOORBEREIDING EN BEROEPSKWALIFICATIE: HET ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

INHOUDELIJK OPLEIDINGSKADER

Kwaliteit wordt vanuit dit perspectief vooral gedefinieerd in termen van afstemming op en relevantie voor de (internationale) beroepspraktijk waarvoor wordt opgeleid.

NB: In het beoordelingsformat, waarin u uw oordeel op de verschillende punten kunt vastleggen en onderbouwen, is onderscheid gemaakt tussen vetgedrukte en niet vetgedrukte ijkpunten. De vetgedrukte ijkpunten krijgen bij de beoordeling meer nadruk dan de niet vetgedrukte.

1 Beroepsbeeld

Onder beroepsbeeld wordt verstaan de opleidingseigen visie op (kenmerken van en ontwikkelingen in) het beroep waarvoor wordt opgeleid. De opleiding betreft daarbij in ieder geval de relevante beroepsprofielen en de landelijk overeengekomen visie (voor zover beschikbaar), als ook eventuele regionale, internationale of levensbeschouwelijke perspectieven die een visie op het beroep kunnen beïnvloeden (de eigen 'inkleuring' van de opleiding). Het beroepsbeeld is door de opleiding geëxpliciteerd, is bekend bij studenten en docenten en wordt regelmatig bijgesteld.

Evaluatievraag:

Heeft de opleiding een duidelijke en adequate eigen visie op het beroep en de (internationale) beroepspraktijk waarvoor wordt opgeleid?

Ijkpunten:

- de visie op het beroep is expliciet, helder en goed beargumenteerd
- de visie is gerelateerd aan relevante beroepsprofielen en startkwalificaties (voor zover deze bestaan).
- de beroepsvisie geeft er blijk van dat de opleiding zicht heeft op relevante ontwikkelingen binnen de (internationale) beroepspraktijk (nog nader te specificeren)
- in het beroepsbeeld komt de eigen profilering van de opleiding voldoende tot uitdrukking

2 Eindtermen

Onder eindtermen worden verstaan de specifieke eindkwalificaties van studenten die de opleiding nastreeft. De eindtermen zijn een vertaling van het beroepsbeeld of de doelstellingen van de opleiding geformuleerd in termen van waarneembare gedragingen van studenten betreffende de specifieke kennis, vaardigheden, inzichten en (beroeps)houding, respectievelijk de specifieke competenties waarover een afgestudeerde dient te beschikken. Met specifiek wordt bedoeld zodanig gespecificeerd dat beslissingen kunnen worden genomen ten aanzien van welke inhoud wel/niet in het curriculum wordt opgenomen. Met specifiek wordt ook bedoeld specifiek voor het hbo; de eindtermen zullen qua niveau onderscheidbaar moeten zijn van mbo en wo niveau. De eindtermen bestrijken alle 168

studiepunten. Het niveau van het onderwijsprogramma wordt gestuurd door het niveau van de eindtermen. Eindtermen worden regelmatig geactualiseerd.

Evaluatievraag:

Zijn de eindtermen van de opleiding relevant met het oog op de beroepsvoorbereiding?

IJkpunten:

- bij de formulering van de eindtermen zijn de eigen beroepsvisie en het handelen van de beroepsbeoefenaar zichtbaar als uitgangspunten gehanteerd
- de eindtermen zijn dan wel worden gerelateerd aan de relevante startkwalificaties (voor zover deze bestaan).
- de eindtermen geven inzicht in de specifieke kennis, vaardigheden, inzichten en (beroeps) houding die studenten aan het eind van de opleiding verworven moeten hebben
- in de eindtermen komen de volgende (beroepsgerichte) kennis, vaardigheden, inzichten en (beroeps) houding in ieder geval tot uitdrukking (nog nader te specificeren)

CURRICULUM

3 Opbouw en inhoud van het curriculum

Het curriculum is het programma dat de hogeschool in een bepaalde opbouw aanbiedt. De eindtermen zijn sturend voor de inhoud en opbouw van het programma. De eindtermen als geheel worden vertaald in specifieke leerdoelen. Vanaf het begin van de studie wordt een reëel en adequaat beeld geschetst van de beroepspraktijk, van beroepsperspectieven van studenten en de daaraan gekoppelde verdere studiemogelijkheden. Op basis van veranderingen in beroepsbeeld en eindtermen wordt de inhoud van het curriculum regelmatig geactualiseerd.

Evaluatievraag:

Is de inhoud van het curriculum relevant met het oog op het bereiken van de eindtermen van de opleiding?

IJkpunten:

- voor de afzonderlijke programmaonderdelen zijn heldere leerdoelen geformuleerd, die zo veel mogelijk beschreven zijn in concrete gedragstermen
- de leerdoelen zijn afgeleid van de eindtermen
- de leerdoelen zijn zinvol met het oog op de beroepsuitoefening
- vanaf het begin van de studie wordt in het curriculum (door middel van beoordeling en selectie) een reëel en adequaat beeld geschetst van de beroepspraktijk, van beroepsperspectieven van studenten en de daaraan gekoppelde verdere studiemogelijkheden
- er bestaat een adequaat evenwicht tussen het verplichte programma en de keuzeroutes van studenten
  - o de verhouding tussen het gemeenschappelijke programma en de differentiaties worden per opleiding gespecificeerd

- het studiemateriaal is up to date; studenten komen in aanraking met relevante nieuwe theorieën en ontwikkelingen (binnen het vakgebied/de beroepspraktijk)
  - nieuwe media
  - nieuwe ontwikkelingen binnen het beroepenveld
  - maatschappelijke ontwikkelingen
  - ontwikkelingen op het gebied van multimedia en de grensvervaging tussen kunsten

4 *Opbouw en inhoud van de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages)*

Vanaf het begin van de opleiding worden studenten in aanraking gebracht met de beroepspraktijk. Confrontaties met de beroepspraktijk zijn die onderdelen van het binnenschools of buitenschools curriculum die specifiek gericht zijn op individuele leerdoelen van studenten in een directe relatie tot de beroepsuitoefening. Het betreft hier competenties die de studenten zich in het binnenschools programma niet in voldoende mate eigen kunnen maken. In dit kader zijn ook stages, afstudeerprojecten en -opdrachten relevant. De eindtermen zijn ook voor dit deel van het curriculum sturend. Een deel daarvan wordt per confrontatie vertaald in specifieke doelen en voldoet aan de eisen die de opleiding stelt aan de activiteiten die in dit kader verricht moeten worden.

Evaluatievraag:

Zijn de opbouw en inhoud van de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages) relevant voor het bereiken van de eindtermen van de opleiding?

IJKpunten:

- studenten worden vanaf het begin van de opleiding in aanraking gebracht met de beroepspraktijk
- **er zijn per confrontatie met de beroepspraktijk (waaronder stages) duidelijke doelen geformuleerd, die oplopend zijn in moeilijkheidsgraad en inhoudelijk afgeleid zijn van de eindtermen**
- deze doelen zijn relevant voor de beroepsuitoefening
- de opdrachten verbonden aan de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages) zijn zinvol voor het realiseren van de doelen en met het oog op de beroepsuitoefening

5 *Samenhang en integratie binnen het curriculum*

Binnen het programma kunnen bepaalde fasen onderscheiden worden, waarbinnen programmaonderdelen een min of meer (inhoudelijk) samenhangend of afgerond geheel vormen. De propedeuse en de hoofdfase zijn daarvan voorbeelden. De afstudeerfase is weer een onderdeel van de hoofdfase. Ook de confrontaties met de beroepspraktijk zijn te beschouwen als fases. Het is van belang te expliciteren hoe deze fases samenhangen en/of geïntegreerd zijn. Daarnaast is het nodig te expliciteren welke onderdelen voorwaardelijk zijn voor het volgen van andere onderdelen (volgtijdelijke samenhang).

Evaluatievraag:

Bestaan er inhoudelijk beredeneerde en volgtijdelijke verbanden tussen de verschillende programmaonderdelen?

IJkpunten:

- de inhoudelijke samenhang tussen de verschillende programmaonderdelen is in relevante opleidingsdocumenten geëxpliciteerd
- er bestaat een zichtbare inhoudelijke samenhang tussen de verschillende programmaonderdelen; er is een herkenbare rode draad binnen het curriculum
- theorie ,praktijklessen en vaardigheidstrainingen zijn op elkaar afgestemd
- docenten en studenten ervaren een inhoudelijke relatie tussen de verschillende programmaonderdelen en constateren geen overlappingsen en/of hiaten

KWALIFICATIES VAN AFGESTUDEERDEN

6 De gerealiseerde kwalificaties

De vereiste kwalificaties worden bij afgestudeerden daadwerkelijk gerealiseerd. De opleiding zal moeten aantonen dat en hoe zij meet dat de kwalificaties zijn gerealiseerd door in te gaan op de wijze waarop de eindpresentaties/afstudeerscripties/afstudeeronderzoeken worden beoordeeld (de procedure en de beoordelingscriteria).

Evaluatievraag:

Zijn de door studenten aan het eind van de opleiding verworven kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden toereikend om adequaat te functioneren in de beroepspraktijk?

IJkpunten:

- de kwalificaties van afgestudeerden geven er blijk van dat de opleidingseindtermen gerealiseerd zijn, bij reflectie op (de afstudeer)werk(en) wordt er blijk gegeven van:
  - o een persoonlijke visie van de student
  - o een kritische instelling van de student
  - o het vermogen relevante feiten te verzamelen
  - o het vermogen een theoretisch kader te schetsen
- de relevante beroepspraktijk is tevreden over de kwalificaties van afgestudeerden
- afgestudeerden werkzaam in de beroepspraktijk constateren geen onoverkomelijke lacunes in de verworven startkwalificaties

7 De bewaking van de kwalificaties

De kwalificaties van afgestudeerden voldoen aan de eisen (op hbo-niveau) die de beroepspraktijk eraan stelt. De opleiding toetst regelmatig of de kwalificaties waarover afgestudeerden beschikken de kwalificaties zijn die nodig zijn in de beroepspraktijk.

Evaluatievraag:

Beschikt de opleiding over adequate mechanismen om de inhoudelijke relevantie van de kwalificaties van afgestudeerden te waarborgen?

IJkpunten:

- de opleiding heeft een methode om de inhoudelijke relevantie van de kwalificaties van afgestudeerden te toetsen
- **de opleiding verricht regelmatig (bij voorkeur één maal per jaar) een evaluatieonderzoek onder zowel vertegenwoordigers van de beroepspraktijk als afgestudeerden**
  - het evaluatie onderzoek onder afgestudeerden vindt bij voorkeur plaats door middel van terugkombijeenkomsten
- de vraagstelling van een dergelijk evaluatieonderzoek heeft in ieder geval betrekking op:
  - de relevantie van de eindtermen;
  - de mate waarin de eindtermen binnen de opleiding gerealiseerd zijn;
  - de relevantie van het curriculum en
  - het verloop van de beroepsloopbaan
- op basis van de uitkomst van het onderzoek onderneemt de opleiding, indien nodig, noodzakelijke verbeteracties

II EFFECTIVITEIT EN EFFICIËNTIE: HET BEDRIJFSECONOMISCH EN STUDEERBAARHEIDSPERSPECTIEF

Kwaliteit wordt vanuit dit perspectief vooral gedefinieerd in termen van het realiseren van de eindtermen/leerdoelen op een (voor studenten) zo efficiënt mogelijke wijze. Deze invalshoek is relevant gegeven onder meer de bekostiging- en studiefinancieringsystematiek binnen het hoger onderwijs. Daarnaast heeft het perspectief betrekking op de doelgerichtheid van het onderwijs, waarbij het actieve leerproces van de student centraal staat. Deze benadering past bovendien in de maatschappelijke aandacht voor de studeerbaarheid van opleidingen en voor de ontplooiing van talenten.

HET ONDERWIJSLEERPROCES

8 De werkvormen en studieactiviteiten

De term *werkvormen* wordt gebruikt voor de activiteiten van de docent en de term *studieactiviteiten* wordt gebruikt voor de activiteiten van de student. Beide soorten activiteiten (onderwijzen en studeren) zijn erop gericht dat studenten zich een bepaalde stof of bepaalde vaardigheden en houdingen eigen maken. De keuze van de werkvormen van docenten is gericht op het realiseren van leerdoelen en op een goed beargumenteerde onderwijsvisie.

Evaluatievraag:

Zijn de werkvormen/studieactiviteiten didactisch verantwoord met het oog op het realiseren van de eindtermen/leerdoelen en een effectief leerproces van studenten?

IJkpunten:

- de opleiding beschikt over een eigen goed beargumenteerde visie op het onderwijzen aan en leren van HBO-studenten
- aansluiting op de beroepspraktijk en de (toenemende) zelfstandigheid van studenten vormen kernelementen van deze onderwijsvisie
- de keuze van de werkvormen/studieactiviteiten zijn zichtbaar inhoudelijk vanuit deze onderwijsvisie onderbouwd en in relevante opleidingsdocumenten beschreven
- de werkvormen/studieactiviteiten zijn adequaat gegeven de aard van de leerdoelen van de programmaonderdelen (kennis, inzicht, vaardigheden, houding)
- **de werkvormen/studieactiviteiten stimuleren een actieve kennisverwerving en beroepshouding (onder andere door het leren formuleren van en reflecteren op individuele leer- en ontwikkelingsdoelen)**
- de werkvormen/studieactiviteiten bevorderen een integratie van kennis, beroepsvaardigheden en beroepshouding
- het studiemateriaal is geschikt met het oog op een efficiënte leerroute van studenten

9 *Toetsen: inhoud en niveau*

Toetsen zijn de opdrachten/presentaties/werkstukken/enz die studenten moeten uitvoeren teneinde te kunnen vaststellen of de leerdoelen zijn behaald. De inhoud van de toetsen correspondeert met de inhoud van de te bestuderen stof of aan te leren vaardigheden. De inrichting van deze toetsen is afgestemd op de beoogde leerstijl van de student. In de toetsen zijn aspecten of elementen van het nagestreefde (hbo-)niveau waarneembaar. De beoordeling van toetsen gebeurt met behulp van heldere criteria, die bij docenten en studenten bekend zijn. De kwaliteit van de toetsen wordt bewaakt.

Evaluatievraag:

Is de wijze van toetsing relevant met het oog op het bereiken van de leerdoelen?

IJkpunten:

- de toetsen zijn adequaat gegeven het type leerdoelen dat wordt nagestreefd (kennis, inzichten, vaardigheden, houdingen)
- de toets en de wijze van toetsing correspondeert met de inhoud van het betreffende programmaonderdeel
- de toets en de wijze van toetsing zijn van voldoende diepgang
- de criteria voor de beoordeling van de toetsresultaten zijn helder en bij docenten en studenten bekend
- **studenten krijgen van docenten en van de staf gerichte en inhoudelijke feedback over de behaalde toetsresultaten**

INSTROOM VAN STUDENTEN

10 Instroom-, toelatingsbeleid en aansluiting

De instroom wordt vooraf gegaan door selectie. Dit vereist dat de opleiding beschikt over een expliciet en effectief beleid om de instroom te structureren en te selecteren. Na aanmelding vindt preselectie plaats, op basis van een procedure en (intersubjectieve) criteria. Het aansluitingsbeleid van een opleiding behelst de visie en de maatregelen die een opleiding heeft en neemt om de activiteiten van docenten en studenten zo goed mogelijk af te stemmen op de heterogene instroom in een zo vroeg mogelijk stadium van de studie. Het geven van vrijstellingen en het aanbieden van deficiëntieprogramma's valt onder dit beleid. Criteria voor de verlening van vrijstellingen zijn geëxpliciteerd, inhoudelijk beargumenteerd en bij docenten en studenten bekend.

Evaluatievraag:

Voert de opleiding een expliciet en effectief beleid gericht op selectieve instroom en toelating?

IJKpunten:

- de opleiding heeft een duidelijke en beargumenteerde visie op de specifieke kwalificaties waarover instromende studenten moeten beschikken om met goed gevolg de opleiding te volgen. Hierbij is nadrukkelijk ook rekening gehouden met het nieuwe eindexamenprofiel Cultuur en Maatschappij
- **deze visie is vertaald in gerichte en effectieve activiteiten met betrekking tot de instroom en selectie van studenten**
- **de criteria en procedure voor de preselectie van (buitenlandse) studenten en voor zij-instromers zijn helder en bij docenten en studenten bekend**
- er bestaan procedures om eventuele studieproblemen/deficiënties bij individuele studenten in een vroeg stadium te onderkennen
- de opleiding treft adequate voorzieningen, om feitelijk geconstateerde studieproblemen/deficiënties te verminderen
- de effectiviteit van de getroffen selectie- en aansluitingsmaatregelen wordt regelmatig geëvalueerd
- criteria voor de verlening van vrijstellingen zijn geëxpliciteerd en inhoudelijk beargumenteerd
- de vrijstellingscriteria zijn bij docenten en studenten bekend
- het wel of niet verlenen van vrijstellingen wordt (naar studenten) inhoudelijk beargumenteerd
- de opleiding heeft een beleid gericht op de werving van allochtone studenten

DOORSTROOM VAN STUDENTEN

11 Selecterende en verwijzende functie van het eerste studiejaar

De wettelijk verankerde selecterende functie van het eerste jaar is er op gericht in een zo vroeg mogelijk stadium van de studie ongeschikte studenten te laten uitstromen door selectie van geschikte studenten. Het is dan ook zaak om in het eerste jaar programmaonderdelen aan te bieden die de

kern van het beroep en de studie bepalen en deze als criterium in te zetten in de selectie. De selectiecriteria en -procedures zijn bij studenten en docenten bekend. De verwijzende functie is erop gericht deze uitstromende studenten hulp te bieden bij een eventuele andere studiekeuze.

Evaluatievraag:

Is er sprake van een expliciet en inhoudelijk gefundeerd selectie- en verwijzingsbeleid, waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium een zo goed mogelijke selectie plaats vindt van kansrijke en geschikte studenten?

IJkpunten:

- voor (het eerste jaar van) de propedeuse zijn expliciet inhoudelijke beargumenteerde criteria geformuleerd die een indicatie vormen voor de geschiktheid voor het beroep en voor de verdere studie
- de criteria zijn bij docenten en studenten bekend
- er bestaan duidelijke afspraken over de wijze waarop de criteria gehanteerd dienen te worden

12 Studievoortgang

De opleiding heeft beargumenteerde opvattingen over de studielast. De studielast is niet te hoog, maar ook niet te laag. Voor de vaststelling ervan is de studiebelasting van de havo bepalend. Het kan zijn dat instromers vanuit het vwo, wo of hbo, een lagere studiebelasting hebben. Studentenoordelen over de studievoortgang leiden tot verbetermaatregelen.

Evaluatievraag:

Zijn er voldoende waarborgen voor een efficiënte leerroute van studenten?

IJkpunten:

- **de studielast is gebaseerd op beargumenteerde opvattingen over een realistische en evenwichtige spreiding en is in voldoende mate gewaarborgd**
- voor de afzonderlijke programmaonderdelen zijn de normen voor de ingeschatte studielast geëxpliciteerd en inhoudelijk beargumenteerd
- er bestaan beargumenteerde opvattingen over spreiding en concentratie van de toetsmomenten
- de uitslag van de toetsing is binnen een redelijke termijn bekend
- er zijn voldoende herkansingsmogelijkheden die onnodig tijdverlies beperken
- de planning van de toetsmomenten is bij studenten bekend en wordt conform de afspraak uitgevoerd
- **er vindt regelmatig onderzoek plaats of a) de ingeschatte studielast overeenkomt met de feitelijke studiebelasting van studenten en b) er sprake is van een (beargumenteerde) evenwichtige spreiding**
- gesignaleerde problemen t.a.v. (spreiding van) studielast worden geanalyseerd op oorzaken en leiden tot concrete maatregelen ter verbetering

13 *Studiebegeleiding en voortgangsbewaking*

Studiebegeleiding is er in het begin van de studie erop gericht om de overgang naar het hoger onderwijs te begeleiden. Daarna is begeleiding belangrijk om de zelfsturing van het leerproces door de student te bevorderen, ook met betrekking tot het signaleren, diagnosticeren en beïnvloeden van de leerstijl van de student. Gemeenschappelijk gedragen beleid en bekendheid ervan bij de studenten is een vereiste. Een studievoortgangregistratiesysteem ondersteunt een vroege signalering. Docenten die specifiek belast zijn met de begeleiding hebben daar voldoende faciliteiten voor.

Evaluatievraag:

Kent de opleiding een systematisch beleid voor de studiebegeleiding gericht op probleemsig-nalering, -oplossing en -preventie?

IJKpunten:

- er bestaan duidelijke afspraken over doel, soorten en invulling van de begeleiding en over de rol van de (vak)docenten hierbij
- taken en verantwoordelijkheden van studiebegeleiders zijn expliciet en helder gedefinieerd
- studiebegeleiders hebben voldoende faciliteiten voor het uitoefenen van hun taak
- er bestaat een voor studiebegeleiders toegankelijk systeem van studievoortgangregistratie dat informatie kan genereren over;
  - de studievoortgang van individuele studenten en (waar van toepassing)
  - studieresultaten van studentencohorten gerelateerd aan (achtergrond-) kenmerken van studenten
  - het strikt persoonlijke karakter van de studieloopbaan
- studenten worden regelmatig over hun studieresultaten geïnformeerd

Toelichting:

- Met dit kwaliteitsobject wordt ook verwezen naar begeleiding gericht op andere dan onderwijskundige problemen van studenten (zoals bijvoorbeeld begeleiding van decanen/psychologen bij persoonlijke problemen).
- De zinsnede dat er een systeem van studievoortgangregistratie bestaat dat informatie kan genereren over het strikt persoonlijke karakter van de individuele studieloopbaan van studenten is gericht op de aanwezigheid van een systematiek waarmee het ontwikkelingsproces van de individuele student, de persoonlijke leerdoelen en beoordelingen in verschillende stadia van de opleiding, worden vastgelegd om zo de continuïteit in de begeleiding te waarborgen.

14 *Begeleiding, beoordeling en organisatie van de confrontaties met de beroepspraktijk*

Het is belangrijk dat de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages) programmaonderdelen zijn waaraan sturing wordt gegeven vanuit de opleiding. Het behalen van de doelen die hiervoor zijn vastgesteld wordt dan ook bewaakt via de opleiding en via de begeleidende (stage) docenten. Er bestaan goede contacten met instanties en personen die deze confrontaties met de beroepspraktijk mogelijk maken. De beoordeling van de student is de verantwoordelijkheid van de

opleiding, uiteraard met een flinke inbreng van de betrokken instanties of personen uit de beroepspraktijk. De confrontaties zijn zo georganiseerd dat er geen belemmeringen optreden in de studievoortgang van de student.

Evaluatievraag:

Dragen begeleiding, beoordeling en organisatie van de confrontaties met de beroepspraktijk op een efficiënte wijze bij aan het realiseren van de hiervoor vastgestelde doelen?

IJkpunten:

- **de opleiding is in staat om voldoende relevante confrontaties met de beroepspraktijk te genereren**
- **er bestaan documenten waarin voor wat betreft deze confrontaties taken en verantwoordelijkheden van alle partijen (individuen en instanties) helder zijn beschreven onder meer ten aanzien van de taakverdeling met betrekking tot de begeleiding en beoordeling van de student**
- **studenten ontvangen tijdig de relevante informatie over de confrontaties met de beroepspraktijk**
- er zijn voor de afzonderlijke confrontaties expliciete en voldoende concrete beoordelingscriteria geformuleerd, die ontleend zijn aan de voor deze confrontaties vastgelegde doelen
- de beoordeling van de confrontaties wordt inhoudelijk beargumenteerd vanuit de hiertoe opgestelde criteria
- **begeleiders, zowel vanuit de opleiding als gastdocenten of begeleiders binnen de stageverlenende instanties, hebben voldoende tijd/aandacht voor de begeleiding van studenten**

KWANTITATIEVE DOORSTROOM EN UITSTROOM

15 Bereikte resultaten m.b.t. de kwantitatieve door- en uitstroom van studenten

De aanvaardbaarheid van de rendementen heeft te maken met de omgevingsfactoren van een opleiding. Daarom staan bij dit onderwerp niet de resultaten die opleidingen bereiken centraal, maar wordt de nadruk gelegd op de wijze waarop opleidingen hun resultaten analyseren en vervolgens gerichte maatregelen nemen. Het is derhalve belangrijk dat kengetallen voor de kwaliteitsbepaling als een middel worden gezien en niet als een doel op zich zelf.

Evaluatievraag:

Zijn de op instroom en/of doorstroom gerichte maatregelen voldoende effectief in de zin dat ze bijdragen tot een aanvaardbaar rendement

IJkpunten:

- **de opleiding heeft (per fase van de opleiding; propedeuse en hoofdfase) een expliciet en beargumenteerd beleid geformuleerd ten aanzien van rendement, studieduur en uitval**

- de opleiding heeft inzicht in de (ontwikkeling van) de relevante doorstroom- en uitstroom gegevens van de afgelopen jaren
- tegenvallende resultaten ten aanzien van de kwantitatieve doorstroom en uitstroom van studenten vormen aanleiding tot nadere analyse en leiden tot gerichte verbeteracties.

Toelichting:

De HBO-raad levert de kengetallen ten behoeve van de visitatie aan in de vorm van een ingevuld tabel (zie bijlage 3). De in de tabel ontbrekende gegevens zult u zelf nog moeten invullen, omdat deze niet centraal worden geregistreerd. Ook wordt u gevraagd een aantal gegevens te verstrekken die te maken hebben met de specifieke kenmerken van het onderwijs binnen het domein. Om de evaluatievraag te kunnen beantwoorden is het maken van een analyse van de gegevens noodzakelijk.

III CONDITIES VOOR KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT: HET ORGANISATIEONTWIKKELINGSPERSPECTIEF

Vanuit dit perspectief wordt vooral gekeken naar de mate waarin binnen de opleiding voldoende voorwaarden aanwezig zijn om de noodzakelijk geachte onderwijskwaliteit te kunnen realiseren. Dit perspectief is van belang omdat het er niet alleen om gaat een oordeel te geven over de onderwijskwaliteit ten tijde van de visitatie. Ook is het nodig na te gaan of er voldoende waarborgen zijn opdat de opleiding in de toekomst kwaliteit kan blijven leveren. Daarnaast is deze invalshoek relevant met het oog op het analyseren van eventueel geconstateerde kwaliteitsproblemen. Hierbij gaat het om de vraag in hoeverre het niet aanwezig zijn van essentiële voorwaarden van invloed is op het ontstaan respectievelijk voortbestaan van geconstateerde kwaliteitsproblemen. Dit betekent dat de beoordeling van de voorwaarden immer in nauwe relatie staat tot de beoordeling van de onderwijskwaliteit.

EXTERNE RELATIES

16 Contacten met de beroepspraktijk

De beroepspraktijk is de inspiratiebron voor de inhoud van het curriculum. Dat impliceert dat de beroepspraktijk zichtbaar invloed heeft op de inhoud van het opleidingsprogramma. Ook externe stagebegeleiders en externe begeleiders betrokken bij de confrontaties met de beroepspraktijk hebben invloed op het in dit kader te voeren beleid. Het programma wordt actueel gehouden doordat ontwikkelingen in de nationale en internationale beroepspraktijk worden vertaald naar de inhoud van het programma.

Evaluatievraag:

Houdt de opleiding in voldoende mate voeling met relevante (internationale) ontwikkelingen in de beroepspraktijk?

IJKpunten:

- er wordt aantoonbaar systematisch en structureel gebruik gemaakt van (de feedback van) relevante werkveldcontacten voor verbetering van het onderwijs naar inhoud en organisatie

- **(stageverlenende) instanties en regelmatig terugkerende gastdocenten worden op gestructureerde wijze betrokken bij (de ontwikkeling van) het beleid gericht op confrontaties met de beroepspraktijk (o.a. stages)**
- het merendeel van de docenten heeft actuele relevante werkervaring binnen de beroepspraktijk
- de opleiding onderhoudt inhoudelijk beargumenteerde internationale contacten die aanwijsbaar benut worden bij de beleidsvoering
- de opleiding werkt structureel samen met culturele instanties en instellingen

17 *Wetenschappelijke oriëntatie*

Van afgestudeerde HBO'ers mag worden verwacht dat zij bijdragen tot de ontwikkeling van hun beroep. Ook HBO-opleidingen kunnen het tot hun taak rekenen bij te dragen tot de ontwikkeling van het beroep waarvoor zij opleiden. Met het oog daarop hebben wetenschappelijke ontwikkelingen op relevante vakgebieden een plaats in het curriculum (bijvoorbeeld in de vorm van toegepast onderzoek of het formuleren van opdrachten daartoe) en stelt de opleiding zich systematisch op de hoogte van die wetenschappelijke ontwikkelingen.

Evaluatievraag:

Houdt de opleiding in voldoende mate voeling met voor de opleiding relevante wetenschappelijke ontwikkelingen?

IJkpunten:

- er bestaan gestructureerde relaties met onderzoeksinstituten/expertisecentra die voor de opleiding relevant zijn
- de opleiding stelt zich op de hoogte van relevant onderzoek (artistiek onderzoek, onderzoek naar overdrachtstechnieken, onderwijsonderzoek)

DE OPLEIDINGSORGANISATIE

18 *Inrichting en structuur*

Alle binnen de opleiding genomen organisatorische maatregelen en voorzieningen zijn gericht op het realiseren van de onderwijs- en organisatiedoelen. Daarbij hoort een goed beleidsvoerend vermogen, waarbij de opleiding in staat is om adequaat beleid te ontwikkelen, vast te stellen en uit te voeren. Het is belangrijk dat de docenten het functioneren van de opleidingsorganisatie positief vinden bijdragen aan het realiseren van onderwijsbeleid.

Evaluatievraag:

Dragen inrichting en structuur van de organisatie van de opleiding bij aan het effectief en efficiënt realiseren van de gewenste (onderwijs)doelen en -taken?

IJkpunten:

- de door de opleiding gewenste inrichting en structuur van de organisatie wordt beredeneerd

vanuit haar visie op onderwijs

- taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het opleidingsmanagement, van geledingen binnen de organisatie en van individuele docenten zijn omschreven
- het opleidingsmanagement stuurt en bewaakt de inhoud van het programma, de onderwijsvisie, de onderwijscondities en de onderwijsontwikkeling
- er zijn structurele overlegverbanden gericht op:
  - o onderwijsontwikkeling en onderwijsuitvoering;
  - o bepaalde deeltaken (zoals studiebegeleiding, stagebegeleiding etc.);
  - o interdisciplinair inhoudelijk overleg tussen docenten.
- er is sprake van een efficiënte en effectieve besluitvormingsstructuur
- bij de besluitvorming zijn er inspraakmogelijkheden voor docenten (waaronder de opleidingscommissie) en studenten

19 Opleidingscultuur

Alle studenten zijn onder begeleiding van de docenten op weg een beginnende beroepsbeoefenaar te worden. Dat betekent dat alle programmaonderdelen in dienst staan van het opleiden voor het beroep. Een opleiding mag natuurlijk vakinhoudelijke verdieping aanbieden, maar altijd in een zichtbare relatie tot het beroepsperspectief van de student. Daarnaast is de cultuur erop gericht studenten te begeleiden bij het zelf actief verwerven van de stof en een beroepshouding. Daarvoor is het nodig dat een opleiding docenten organisatorisch aan de opleiding verbindt. Verder is het innovatief vermogen van een opleiding een belangrijk element in het kader van een cultuur waarbij voortdurend wordt gestreefd naar het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

Evaluatievraag:

Is de cultuur binnen de opleidingsorganisatie bevorderlijk voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit?

IJKpunten:

- de opleiding maakt weloverwogen keuzes gericht op:
  - o het gezamenlijk werken aan beroepsgericht onderwijzen en studeren, waarbij de student centraal staat;
  - o het uitgangspunt dat docenten zich onderwijskundig en organisatorisch gebonden weten aan de opleiding;
  - o een werkklimaat gericht op continue verbetering en innovatie
- docenten stellen individueel en in teamverband hun onderwijs aantoonbaar in dienst van het beroep en het beroepsbeeld van de opleiding
- er is onder docenten sprake van intercollegiale feedback en het elkaar aanspreken op verantwoordelijkheden, vooral m.b.t. hun coachende rol in het onderwijsleerproces
- het management en de docenten zijn aantoonbaar bereid tot inhoudelijke en onderwijskundige vernieuwing; het management werkt voldoende aan draagvlak voor vernieuwingen
- studenten en docenten worden serieus genomen

(PERSONELE) VOORZIENINGEN EN FACILITEITEN

20 *Personeelsbeleid*

Het belangrijkste aan het personeelsbeleid, gezien vanuit de kwaliteitsbeoordeling van een opleiding, is de kwaliteit van de docenten. Hiermee wordt bedoeld de vakinhoudelijke kwaliteit plus de onderwijskundige en didactische kwaliteit. Een goed personeelsbeleid stuurt daar doelbewust op bij het aannamebeleid, het scholingsbeleid en het functionerings/beoordelingsbeleid.

Professionaliteit van het docentenkorps heeft ook te maken met de taak van een opleiding op het gebied van het verder ontwikkelen van het beroep waarvoor wordt opgeleid. Wetenschappelijke, maatschappelijke, beroepsmatige en internationale oriëntatie spelen daarbij een belangrijke rol.

Evaluatievraag:

Is er sprake van een expliciet personeelsbeleid dat is afgestemd op het (in te voeren) onderwijsbeleid en het handhaven/verbeteren van de onderwijskwaliteit?

IJkpunten:

- het opleidingsmanagement heeft een gericht personeelsbeleid dat tenminste:
  - is uitgewerkt in een personeelsplan;
  - past bij het onderwijsbeleid;
  - uitgaat van expliciete personeelskwalificaties;
  - aandacht besteedt aan professionalisering, mobiliteit en personeelsplanning.
- er zijn beschreven procedures voor werving en selectie; deze zijn gerelateerd aan het personeelsplan en de gewenste personeelskwalificaties
- het opleidingsmanagement voert een professionaliseringsbeleid uit, waarbij sprake is van een scholingsplan dat gerelateerd is aan het (voorgenomen) onderwijsbeleid
- het scholingsplan voorziet in een meerjaarlijkse vakinhoudelijke, onderwijskundige, didactische en werkveldgerichte bijscholing van docenten
  - de docenten van de *docentenopleiding* stellen zich door middel van stages op de hoogte van de veranderingen in het voortgezet onderwijs
- het opleidingsmanagement voert jaarlijks functioneringsgesprekken met docenten en gebruikt daarbij in ieder geval de uitkomsten van studentevaluaties

21 *Faciliteiten*

Het voorzieningenbeleid en het onderwijsbeleid zijn op elkaar afgestemd. Voorzieningen werken niet belemmerend op de uitvoering van het onderwijsbeleid. Dat houdt in dat bibliotheken en mediatheken een breed aanbod bieden en liefst ook in de avonden ter beschikking staan van de studenten. Datzelfde geldt ook voor studio's en presentatieruimtes, computerfaciliteiten en voor studieplekken voor zowel docenten als studenten.

Evaluatievraag:

Zijn de faciliteiten adequaat voor het leveren van de gewenste onderwijskwaliteit?

IJkpunten:

- het faciliteitenbeleid sluit aan op het onderwijsbeleid en is ten minste gericht op:
  - o een stimulerende werk- en studieomgeving;
  - o toegang tot informatiebronnen, onder andere via actuele ICT-middelen
- de studie- en werkplekken zijn adequaat toegerust gegeven de toegepaste werkvormen
- de bibliotheek biedt toegang tot relevante wetenschappelijke publicaties en tijdschriften
- docenten en studenten hebben voldoende toegang tot actuele informatie- en communicatiemiddelen

KWALITEITSZORG

22 Het interne kwaliteitszorgsysteem]

Binnen een opleiding onderneemt men activiteiten die erop gericht zijn vast te stellen welke kwaliteit is bereikt en wat er verbeterd dient te worden. Daartoe is het nodig dat de na te streven kwaliteit is geformuleerd en dat er analyses worden gemaakt ten aanzien van de ruimte tussen streven en werkelijkheid. Een integraal systeem van interne kwaliteitszorg bestrijkt alle onderdelen van een opleiding (zowel van inhoud, proces als organisatie) en legt vervolgens relaties tussen relevante kwaliteitsaspecten. De uitkomsten van evaluaties leiden in relatie tot de streefcriteria tot een geprioriteerd verbeterplan dat (meer)jaarlijks wordt opgesteld en verantwoord. De uitkomsten van de evaluaties worden besproken met betrokkenen, waaronder de studenten. Binnen de opleiding zijn verantwoordelijken aangesteld voor het uitvoeren van de interne kwaliteitszorg.

Evaluatievraag

Beschikt de opleiding over een adequaat functionerend kwaliteitszorgsysteem dat voldoende garanties biedt voor het realiseren van de gewenste onderwijskwaliteit, nu en in de toekomst?

IJkpunten:

- de opleiding beschikt over een uitgewerkt kwaliteitszorgplan, dat mede gebaseerd is op het hogeschool-/faculteitsbeleid op dit gebied
- er zijn voor de verschillende aspecten van de opleiding (zoals curriculum, primaire proces, organisatie, voorzieningen etc) beargumenteerde kwaliteitscriteria geformuleerd die de kwaliteit weerspiegelen die de opleiding nastreeft
- via gerichte en systematisch uitgevoerde evaluatieactiviteiten wordt regelmatig nagegaan of (de onderdelen van) de opleiding beantwoordt aan de gestelde kwaliteitscriteria
- de uitkomsten van de evaluatie worden systematisch met betrokkenen, waaronder studenten, besproken
- bij tegenvallende resultaten wordt nader onderzoek gedaan naar oorzaken van de gevonden kwaliteitsproblemen
- kwaliteitsverbeterings- en vernieuwingsacties zijn mede gebaseerd op de uitkomsten van evaluatieonderzoek
- er is sprake van een realistische opzet en zorgvuldige implementatie van het kwaliteitsverbeterings-/vernieuwingsbeleid, waarbij rekening wordt gehouden met wat de organisatie aankan

- de verdeling van taken/verantwoordelijkheden alsmede de organisatie van de verschillende activiteiten in het kader van de kwaliteitszorg zijn expliciet en helder beschreven

23 *Het zelfevaluatie-rapport*

In het verlengde van het door het bestuur vastgestelde beoordelingskader dat sinds 1998 wordt gehanteerd, worden er ook eisen gesteld aan de inrichting en inhoud van het zelfevaluatie-rapport. Zelfevaluatie betekent: het geven van een eigen beoordeling van de opleiding ten aanzien van haar onderwijskwaliteit. Deze beoordeling komt tot stand op basis van informatie van belanghebbenden zoals studenten, docenten, vertegenwoordigers van de beroepspraktijk, alumni en dergelijke. De breedte en diepte van dit onderzoek bepaalt de opleiding zelf. De kwaliteitsaspecten waarop dit eigen oordeel wordt gebaseerd zijn ontleend aan het beoordelingskader. Mocht een rapport onvoldoende aan deze eisen voldoen dan is de informatie die de visitatiecommissie nodig heeft om te komen tot een oordeel over de kwaliteit van de opleiding ook onvoldoende en zal de opleiding verzocht worden nadere informatie te verschaffen.

Evaluatievraag:

Beantwoordt het zelfevaluatie-rapport aan de eisen die aan een valide en betrouwbaar zelfonderzoek gesteld mogen worden?

IJKpunten:

- naast een beschrijvend deel worden voor de onderscheiden onderdelen van de opleiding de kwaliteitscriteria geformuleerd waarnaar men streeft
- het rapport bevat voor de verschillende onderdelen van de opleiding een beargumenteerde beoordeling van sterke en zwakke punten
- het is duidelijk op basis van welke gegevens/informatie men tot een bepaalde beoordeling is gekomen
- in geval er sprake is van een niet positieve beoordeling wordt geanalyseerd wat de (mogelijke) oorzaken zijn van de kwaliteitsproblemen
- voorgestelde en reeds ondernomen verbeteracties vloeien logisch voort uit de sterke-/zwakte-analyse en de probleemdiagnose
- betrokkenen herkennen zich in de uitkomsten van de zelfevaluatie en onderschrijven de voorgenomen verbeteracties
- de opleiding laat zien op welke wijze zij zich verder heeft ontwikkeld sinds de vorige visitatie

Bijlage 4   Bezoekprogramma Film & Televisie

Namiddag/avond dag 1

Tijd	Activiteit
14.30 uur	Overleg secretaris met contactpersoon van de opleiding.
14.45 uur	Aankomst commissieleden
15.00 uur	Selectie en bestudering van het ter beschikking gestelde materiaal
17.00 uur	Bezichtiging faciliteiten
17.45 uur	Gesprek opleidingsmanagement
18.30 uur	Besloten commissie vergadering
19.30 uur	Commissie vertrekt naar restaurant/hotel

Dag 2

Tijd:	Gesprekspartners, eventueel nader gespecificeerd
8.15 uur	Aankomst commissie
8.30 uur	Stageverleners en werkveld
9.15 uur	Afgestudeerden
10.00 uur	Koffiepauze
10.15 uur	Studenten (1e/2e jaar) over de propedeuse
11.00 uur	Studenten hoofdfase
11.45 uur	Studenten deeltijdprogramma
12.30 uur	Besloten werklunch
13.30 uur	Docenten (zonder coördinerende functie)
14.15 uur	Coördinatoren (alle tevens docent in alle jaren)
15.00 uur	Theepauze
15.15 uur	Besloten commissievergadering
16.00 uur	Het college van bestuur en de (eventuele) faculteitsdirectie(s)
16.30 uur	Het opleidingsmanagement
17.00 uur	Besloten commissievergadering
18.00 uur	Mondelinge terugrapportage
18.30 uur	Einde bezoek

Bijlage 5   Bezoekprogramma Museologie

Namiddag/avond dag 1

Tijd	Activiteit
14.30 uur	Overleg secretaris met contactpersoon van de opleiding.
14.45 uur	Aankomst commissieleden
15.00 uur	Selectie en bestudering van het ter beschikking gestelde materiaal
17.00 uur	Bezichtiging faciliteiten
17.45 uur	Gesprek opleidingsmanagement
18.30 uur	Besloten commissie vergadering
19.30 uur	Commissie vertrekt naar restaurant/hotel

Dag 2

Tijd:	Gesprekspartners, eventueel nader gespecificeerd
8.15 uur	Aankomst commissie
8.30 uur	Stageverleners en werkveld
9.15 uur	Afgestudeerden
10.00 uur	Koffiepauze
10.15 uur	Studenten (1e/2e jaar) over de propedeuse
11.00 uur	Studenten hoofdfase
11.45 uur	Studenten deeltijdprogramma
12.30 uur	Besloten werklunch
13.30 uur	Docenten (zonder coördinerende functie)
14.15 uur	Coördinatoren (alle tevens docent in alle jaren)
15.00 uur	Theepauze
15.15 uur	Besloten commissievergadering
16.00 uur	Het college van bestuur en de (eventuele) faculteitsdirectie(s)
16.30 uur	Het opleidingsmanagement
17.00 uur	Besloten commissievergadering
18.00 uur	Mondelinge terugrapportage
18.30 uur	Einde bezoek

Bijlage 6   Te bestuderen materiaal

De commissie verzoekt u minimaal onderstaand materiaal ter inzage te leggen. Het materiaal waarvan u in de zelfevaluatie heeft aangekondigd dat het ter inzage zal liggen is vanzelfsprekend ook aanwezig. Mogelijkerwijze staat in onderstaande lijst materiaal dat reeds als bijlage is meegezonden met de zelfevaluatie. Desondanks verwacht de commissie de desbetreffende stukken ter inzage.

- Onderwijs- en examenregeling van 2000-2001 en 2001-2002.
  - De nieuwste voorlichtingsbrochure en overig voorlichtingsmateriaal.
  - Beleidsdocumenten van de opleiding waaruit in kwalitatieve en kwantitatieve zin blijkt hoe in de afgelopen jaren aan de opleiding gestalte is gegeven en welk beleid haar voor de komende jaren voor ogen staat (onder andere het instellingsplan). Eventuele relevante (beleids) documenten die na de afronding van het zelfevaluatierapport zijn verschenen.
  - Recente evaluatierapporten van (aspecten van) het onderwijs, zoals verslagen van gecommiteerden, evaluaties door studenten en docenten, module-evaluaties.
  - Een representatieve selectie uit het studiemateriaal al naar gelang het soort waarmee gewerkt wordt, zoals:
    - cursusboeken,
    - readers,
    - studieboeken,
    - moduleboeken,
    - studiehandleidingen
    - literatuurlijst
  - Een representatieve set van stageverslagen en logboeken van studenten.
  - Een representatieve set van beoordelingsmateriaal die het (eind)niveau weerspiegelen dat docenten van studenten verwachten:
    - vraagstellingen
    - toetsen
    - opdrachten
- De commissie wil graag uitwerkingen van studenten zien van bovenstaande vraagstellingen, toetsen en opdrachten met het daarbij horende beoordelingsprotocol.
- Documentatie over het (geautomatiseerde) studievoortgangregistratiesysteem (en bij voorkeur een uitdraai als voorbeeld).**
    - Informatie over het interne kwaliteitszorgsysteem.
    - Informatie over onder andere:
      - de organisatie van de opleiding en de plaats ervan in de hogeschool (voor zover niet in het zelfevaluatierapport beschreven),
      - het personeelsbeleid (onder andere een uitgewerkt voorbeeld van een functioneringsverslag en het bijscholingsplan) en
      - het financieel beleid

